

Sala
Gab. R
Est.
Tab. 39
N.º 4

R
39
4

bolscacais:

Armário da Estante
Coraf de S. Pedro

C-13-252

Reuerendi patris licciati fratris *Jacobus* *usui* gducit. *et*

Coll. de S. Petro.

**Scholastica historia magistri Petri
comestoris sacre scripture serie breue
nimis et expositaz exponentis.**

J. Cabal.

~~scripsit~~

Et de his que in hoc libro continentur
non est in hoc libro tractatum
sed in aliis libris que in hoc
bibliotheca continentur.

Prohemium in scholasticam historiam

Incipit prologus epistolaris.

Everedo priac do

mino suo guilhelmo
dei gratia senesi archi-
epo. Petr^o seru^o chri-

sti p^{ro}b^{er}ter trecensis. Vita bona et exitu beatus
Causa suscepti laboris fuit instans petitio
socio^{rum}. Qui cum historia sacre scripture in se-
rie et glossis diffusas lectitarer. breue nimis
et inersposita. opus aggredi me compulerunt
ad quod per veritate historie consequenda recur-
reret. In quo sic animus stilo impauit. ut a di-
ctis patrum non recederem. Licet nonitas fauo-
rabilis sit. et mulcens aures. Porro a cos-
mographia moysi inchoas. riuulum historicum
deduxi usque ad ascensionem saluatoris. pelag^o
mysterio^{rum} peritioribus relinquens. in quibus uti-
lia et vetera persequi. et nona cedere licet. De
historiis que ethnicorum quidam incidenda. per ratio-
ne temporum inferui. instar riuuli que secus alueni di-
uerticula que inuenerit replens. perfluere tamen
non cessat. Verumtamen quia stilo rudi opus est li-
ma vobis pater inclyte limam reseruauit. ut
huic operi deo volente et correctio vestra splen-
dorem. et auctoritas prebeat plenitudine. Per
omnia benedictus deus.

Incipit historia scholastica theo-
logie disciplina.

Imperatorie ma-

iestatis est in palatio tres habet mansio-
nes. auditorium vel presistorium in quo iura decernit
cenaculum in quo cibaria distribuit. thalamus
in quo quiescit. Ad hunc modum imperator no-
ster que imperat ventis et mari. mundum hunc habet
per auditorio. vbi ad nutum eius omnia disponunt.
Vnde illud esaię. Celi et terram ego impleo.
Secundum hunc dicit dominus. Vnde. Domini est terra et pleni-
tudo eius. Rias iusti habet per thalamo. quia
delitescunt ibi quiescere et esse cum filiis hominum.
Secundum hunc dicit sponsus. et anima cuiusque sponsa.
Sacram scripturam habet per cenaculo. in quo sic
suos inebriat. ut sobrios reddat. Vnde. Am-

bulauimus in domo dei cum consensu. id est in sa-
cra scriptura id ipsum sapientes. Secundum hanc dicit
pater familias. Cenaculi huius tres sunt
partes. fundamentum
paries. tectum. Histo-
ria. fundamentus est
cuius tres sunt speci-
es. Annalis. kalen-
daria. Effimera. Al-
legoria paries super
innites que per factum
aliud factum figurat
tropologia dogma
culmini suppositus
que per id quod factum est
quod a nobis sit faci-
endum insinuat. Pri-
ma planior. Secunda
acutior. Tertia sua-
uio^{rum}. Sumit allegoria quoniam a persona ut ysa-
ac significat christum
Quoniam a re que non est per-
sona. ut veruex occi-
sus humanitate pas-
sam significat. Per-
sona enim est indiuidua
rationabilis nature
substantia. Quoniam a
numero. ut apprehendit septem mulieres virum
vnum et cetera. septem dona gratiarum. Quoniam a loco. ut
per motes in quo docebat christus eminentia virtutis
tuum. Quoniam a tempore. ut non sit fuga vestra hyeme
vel sabbato. id est in refrigeratione charitatis.
Quoniam a facto. ut interfectio goliath a dauid.
id est interfectio diaboli a christo. Tropolo-
gia est primo conuersio. pertinens ad mores ani-
mi. Et magis mouet que allegoria que perti-
net ad ecclesiam militantem. anagoga ad trium-
phantem. et ad domini trinitatem.

Sequitur tabula in historiam

Genesis.

De creatione empyrei celi et quattuor elemē-
torum. capi. j.

De primaria mundi confusione. ca. ij.

De opere primę diei. ca. iij.

Historia

De opere secunde diei.	ca. iij.	De descensu abraę in egyptum et de reditu eiusdem.	ca. xlv.
De opere tertie diei.	ca. v.	De victoria abraę et occurſu melchisedech capitulū. xlvj.	
De opere quarte diei.	ca. vi.	De ortu iubilei.	ca. xlviij.
De opere quinte diei.	ca. viij.	De sacrificio abraę post promissionem heredis.	ca. xlviij.
De opere sexte diei.	ca. viij.	De fuga agar et ortu ismaelis.	ca. xlix.
De creatione hominis.	ca. ix.	De pacto circumcisionis et mutatiōe nominum abraę et sarai.	ca. l.
De institutione coniugij.	ca. x.	De tribus anglis susceptis ab abraā.	ca. li.
De quiete sabbati et sanctificatiōe.	ca. xi.	De duobus descēdētib; in sodomā.	ca. liij.
De creatione anime prothoplasti.	ca. xij.	De subuersione sodomorum.	ca. liij.
De paradiso et lignis paradisi.	ca. xij.	De incestu loth.	ca. liij.
De quattuor fluminibus paradisi.	ca. xiiij.	De peregrinatione abraę apud abimelech regem gerare.	ca. lv.
De prohibitiōe edulij et de pcepto.	ca. xv.	De ortu ysaac et eiectiōe agar cum filio.	ca. lvj.
De impositione nominum animantium et formatione mulieris.	ca. xvj.	De pte iuramenti.	ca. lvij.
De somno adę et formatione mulieris et costata eius.	ca. xvij.	De imolatiōe arietis p ysaac.	ca. lvij.
De nominibus mulieris.	ca. xvij.	De morte sarę.	ca. lix.
De pphetia adę.	ca. xix.	De legatiōe eliecer in mesopotamiā.	ca. lx.
De statu innocētię eorum ante peccatū.	ca. xx.	De aduentu rebecca ad ysaac.	ca. lxj.
De suggestiōe serpētis siue demōis.	ca. xxj.	De morte abraę post susceptam sobolem de cethura.	ca. lxij.
De esu pomi et statu post peccatū.	ca. xxj.	De ortu regnorum.	ca. lxij.
De maledictionibus serpentis mulieris et viri.	ca. xxiiij.	Aliud incidens.	ca. lxiiij.
De eiectiōe eorum de paradiso et romphea ignea.	ca. xxiiij.	De morte ismaelis.	ca. lxv.
De generationibus adę.	ca. xxv.	De labore rebecca in partu geminorum.	ca. lxvj.
De oblationibus fratrum.	ca. xxvj.	Tertium incidens.	ca. lxvij.
De morte abel.	ca. xxvij.	De venditiōe primogenitorum esau.	ca. lxvij.
De generationibus cayn.	ca. xxvij.	De descēsu ysaac in geraris.	ca. lxix.
De seth et eius generatione.	ca. xxix.	Quartum incidens.	ca. lxx.
Epilogum interserit.	ca. xxx.	De vxoribus esau.	ca. lxxj.
De causa diluuij.	ca. xxxj.	De benedictione iacob.	ca. lxxij.
De arca noe.	ca. xxxij.	De somno iacob cum fugeret in mesopotamiam.	ca. lxxij.
De ingressu in arcam.	ca. xxxij.	De duabus vxoribus iacob.	ca. lxxiiij.
De inundatiōe et cathaclismo.	ca. xxxiiij.	De quattuor filiis lyę et de filiis acilla.	ca. lxxv.
De egressiōe noe et yri.	ca. xxxv.	Quintum incidens.	ca. lxxvj.
De ebrietate noe et maledictione cham. capitulum. xxxvj.		De reliquis filiis lyę et de ortu ioseph.	ca. lxxvij.
De dispersiōe filiorum noe et de neroth.	ca. xxxvij.	De diuisis coloribus vestis et fetibus.	ca. lxxvij.
De turre babel.	ca. xxxvij.	De fuga iacob et federe cum labā in ito.	ca. lxxix.
Primum incidens.	ca. xxxix.	De muneribus pmissis esau.	ca. lxxx.
De ortu idolorum.	ca. xl.	De lacta iacob cum angelo et mutatione nominis.	ca. lxxxj.
De generationibus sem.	ca. xli.	De occurſu esau et emptione agri in sichen.	
De egressu thare et suorum de chaldaea.	ca. xliij.		
De annis abraę post mortem patris.	ca. xliij.		
De aduentu abraę in terram chanaan.	ca. xliij.		

Genesis

capitulum. lxxij.	
De morte sicheimitaz p raptu dine. c. lxxiiij	
De morte rachel i ptu beniamin.	ca. lxxiiij
De morte ysaac z regib ⁹ edom,	ca. lxxv.
Sextum incidens.	ca. lxxvi
De venditione ioseph.	ca. lxxvij
De ingressu ioseph in egyptu.	ca. lxxviiij.
Quod iudas genuit phares et çaram d ta mar.	ca. lxxix.
De incarceratione ioseph.	ca. xc.
De expositione somniorum pincerne. et pistozis.	ca. xcj
De sublimatione ioseph p expositione somnij pharaonis.	ca. xcij
De ingressu fratru ioseph i egyptu.	ca. xciiij
De reditu fratru ad patrem.	ca. xciiij
De ingressu fratru in egyptum cum beniamin.	ca. xcvi.
Quod ioseph indicauit se fratrib.	ca. xcvi
De descensu israel in egyptum.	ca. xcviij.
Quod ioseph occurrit patri. et introduxit eum ad regem.	ca. xcviij
De datione qntep ⁹ ptis frugū i stitutę.	ca. xcix
De iuramento qd fecit ioseph patri.	ca. c.
De bñdictione effraym z manasse.	ca. c.
De bñdictionib ⁹ duodecim tribuū.	ca. cij.
De ruben.	ca. cij.
De symeone et leui.	ca. ciij.
De iuda.	ca. cv.
De çabulon.	ca. cvj.
De isachar.	ca. cvij.
De dan.	ca. cviiij
De gad.	ca. cix
De aser.	ca. cx.
De neptalim.	ca. cxj
De benedictionibus ioseph.	ca. cxij
De beniamin.	ca. cxiiij.
De morte Jacob et translatione eius in hebron.	ca. cxiiij.
De reditu ioseph et eius morte.	ca. cxv.

De creatione empyrei celi et quatuor elementorū. Capitulum. l.

In principio

i erat verbū. z verbū erat pncipiū in q̄ z p qd̄ pater creauit mūdū. Mundus q̄ttuor modis d̄r. Quāq̄ empyreū celū mundus dicit̄ ppter sui mundiciā. Quāq̄ sensibilis mundus. qui a grecis pan. a latinis omne dicit̄ est. qz philosophus empyreū nō cognouit Quāq̄ sola regio sublunaris mūdus dicit̄ qz hęc sola animātia nob̄ nota habet. de q̄ princeps mundi huius eiciet̄ foras. Quāq̄ homo mūdus dicit̄. qz in se toti⁹ mūdi imaginem rēp̄sentat. Un̄ a dño homo oīs creatura dicit̄ ē. z grecus hominē microcosmū id ē. minore mūdū vocat. Empyreū autē z sensibilē mūdū. z sublunarē regionē creauit deus. id est. de nihilo fecit. hoīem vero creauit. id ē. plasmauit. De creatiōe ergo illoz triū inquit legislator. In pncipio creauit de⁹ celū z terrā. i. p̄tinēs z p̄tentū. id est. celū empyreū z angelicā naturā. Terrā vero materiā omniū corpoz. id est. quattuor elemēta. id ē. mūdū sensibilē ex his cōstātem. Quidā celū superiores ptes mūdi sensibilis intelligūt. terram inferiores z palpabiles. Ubi nos habem⁹ deus. hebz⁹ habet eloym. quod tam singulare q̄ plurale ē. id est. deus vel dij. qz tres psonę vn⁹ de⁹ creator ē. Cū vero dixit moyses. creauit. trium errores elidit. platonis. aristotilis. z epicuri. Plato dixit tria fuisse ab eterno. scz deū. ydeas. yle. z in pncipio tēporis de yle mūdū factū fuisse. Aristoteles duo. munduz et opificē q̄ de duob⁹ pncipijs. s. materia z forma operat⁹ ē sine pncipio. z opat̄ sine fine. Epicur⁹ duo. inane z athomos z i pncipio natura quosdā athamos solidauit i terraz alios i aquā. alios i aera. alios i ignē Moyses vero. solū deū eternū pphetauit. z sine p̄iacēti materia mūdū creatū. Creat⁹ autē ē in pncipio. i. i filio. z iterādū est in pncipio sic. In pncipio creauit de⁹ celū z trā. i. pncipio scz t̄pis. Coena enī sūt mund⁹ z t̄ps. Sicut

aut sol⁹ & etern⁹ sic mund⁹ sempitern⁹ id ē
semp etern⁹ i. tpaliter etern⁹ angeli q̄ sem
piterni. Vel i principio oīus creaturaz crea
uit celū & t̄raz i. has creaturas p̄mordiales
fecit. & simul. S; q̄d simul factū ē. simul di
ci nō potuit. Licet enī h̄ p̄us noiet celum q̄
t̄ra. t̄n sc̄ptū ē. In initio tu dñe t̄ram fūda
sti. & opa manuū tuaz sūt celi. H̄ac creatio
nē mūdi p̄libatā. sub opib⁹. vj. diez expli
cat sc̄ptura. insinuās tria. creationē. disposi
tionē. & ornatum. In primo die creationē &
q̄ndā dispositionē. In sc̄do & tertio disposi
tionē. In reliq̄s tribus ornatum.

De p̄naria mundi confusione.

Capitulum. II.

Erra autez erat

inanis & vacua. i. machina mūdia
lis adhuc erat inutilis & infructuosa et va
cua ornatu suo. Et tenebrę erāt sup faciem
abyssi. Eādē machinā quā terram dixerat
abyssū vocat. p̄ sui cōfusione & obscuritate.
An̄ & gr̄c̄ eā chaos dixit. Quia vero di
ctū ē. tenebrę erāt. q̄dā dogmaticauerūt te
nebras fuisse eternas. q̄ iā. s. cū mūdi fieret
erāt. Alij irridētes deū veteris testamēti di
cūt eū p̄us creasse tenebras q̄ lucē. S; tene
brę nihil aliud sūt q̄ lucis absentia. Obscu
ritas aut̄ q̄daz aeris a deo creata ē. & dicta
tenebrę. An̄ & i cathalogo creaturaz dictū
ē. B̄ndicite lux & tenebrę dño. Et sp̄s dñi
id ē sp̄s sanct⁹ dñs. vel dñi volūtas fereba
tur sup aq̄s. sic volūtas artificis habent̄ p̄
oculis oēs materiā dom⁹ faciēde sup illam
fert. dñi q̄d de q̄ factur⁹ ē disponit. P̄redi
ctam machinā aq̄s vocat. q̄li ductilē mate
riā ad opandū ex ea. Ideo vero sic variat̄
ei⁹ noīa. ne si vni⁹ elemēti noīe t̄m censeret̄
illi magis putaret̄ accōmoda. H̄ebz̄ ha
bet. p̄ sup ferebat̄. incubabat. vel syra līgua
fouebat. sicut quis oua. In q̄ cuz regimine
nascētis mūdi notat̄ initiū. H̄uc locū ma
le intellexit plato. dictū h̄ putās de aīa mū
di. Sed dictū ē de spiritus sancto creante de
q̄ legit̄. Emitte spiritū tuū & creabūtur.

De opere p̄m̄ diei. Capitulum. III.

Trinitas de. Fi

at lux. Et facta est lux. id ē. verbuz

genuit in quo erat
vt fieret lux. i. tā faci
le. vt si quis diceret
verbo. Lucē vocat
q̄ndā nubē lucidā.

Sicut verbum ē fili
us. ita dicere ē gigne
re & gigni.

illuminantem supiores mūdi ptes. clarita
te t̄n tenui. vt fieri solet diluculo. & h̄ ad mo
dū solis circūagitata.

Pr̄sentia sui supi⁹
hemisperiū & inferi⁹

Sic q̄cito oculos
aperio. statim acies
mea solē iacit in ori
entē. q̄d nō faceret
nisi multa aeris spa
tia q̄ sunt iter me et
solem transuolaret
quā momētaneam
tr̄suolatōem si ve
lim explicare. sepe
addam p̄us et post.
Sic pu⁹ tr̄silit acies
mea aerē vicinū. p⁹
aerē q̄ ē sup alpes.
post aerē q̄ ē sup ali
as t̄ras vsq̄ ad oce
anmū. post aerē q̄ ē
sup oceanū. & tādez
tangit solem.

vicissim illuminat.

Per fiat. p̄sentia vl
p̄scientia lucis i deo

intelligit̄ p̄us q̄ fieret
p̄fecta ē essentia eius

dem in actu. s. cum p
dijt ad eē. Et vidit de

us lucē q̄ eēt bona. i.
q̄ placuerat in p̄sen

tia vel p̄sciētia. vt fie
ret. placuit i essentia

vt maneret. Vel tro
pice vidit. i. videre fe

cit. Et dimisit lucē ac
tenebras. H̄ic icipit

dispositio. Et t̄n ali
q̄d dicit d̄ creatione

q̄li cuz luce tenebras
creauit. i. vmbraz ex

obiectiōe corporū lu
ci & creatas diuisit locoꝝ distātia & q̄litate.

vt sc̄z nūq̄ simul. h̄ sp̄ e regione diuisa emi
speria vicissim sibi v̄dicarēt. Intelligit̄ eti
am h̄ angeloꝝ facta diuisio. Stātes lux. ca
dētes tenebrę dicti sunt. Et appellauit lucē

diē. a dyan gr̄co q̄d ē claritas. sic lux d̄r. qz
luit. i. purgat tenebras. Tenebras dixit no
ctem a nocēdo. qz nocet oclis ne videāt. sic

tenebrę. qz tenēt oclis ne videanti. Sic t̄n
dies exortū ē a dyan gr̄co. ita nox a nictin

Et factū ē v̄spe. & post factuz ē mane. Et sic
cōplet⁹ ē dies vn⁹ naturalis. P̄rimo enī cū

celo et t̄ra lux ē creata. q̄ paulatim occidēte
factū ē p̄mū v̄spe p̄m̄ diei vsualis. & eadez

factū ē p̄mū v̄spe p̄m̄ diei vsualis. & eadez

factū ē p̄mū v̄spe p̄m̄ diei vsualis. & eadez

Genesis

migrāte s̄b terras. 7 ad ortū veniente. factū ē mane. id ē. termiata ē nox. 7 inchoavit dies sc̄da. Itaq̄ p̄cedēte luce die termiata. et sequēte nocte termiata. extitit dies vn̄. Lux ip̄a diuisas ptes oñdebat. s̄ nō diuidebat. De opere sc̄d̄e diei. Capitu. III.

Secunda die di

sp̄sūt de⁹ sup̄iora mundi sensibilibus. Empyreū enī celū q̄c̄ito factū ē statim dispositū ē 7 ornatū. i. sanctis angelis repletū. Fecit ḡ ea die de⁹ firmamentū in medio aquarū. i. q̄ndā exteriorē mūdi sup̄ficiem ex aq̄s cōgelatis. ad instar crystalli cōsolidatam 7 plucidā. intra se cetera sensibilia cōtinētē. ad imaginez testē q̄ in ouo ē. 7 i eo fixa sūt sidera. Et d̄r firmamentū nō tm̄ p̄t sui soliditatē. s̄ qz termin⁹ ē aquarū. q̄ sup̄ ipsū sūt firm⁹ 7 intrāgressibilis. Dicit̄ etiā celū: qz celat. i. tegit oīa sensibilia. Et cū legit̄ firmamētū celi. endiadis ē. i. firmamētuz qd̄ ē celū. vt cū d̄r creatura salis. Qñ 7 p̄ sui p̄ca meratiōe grece d̄r vranon. i. palatiū. Vel d̄r celū. q̄si casa elyos. qz sol sub ipso posit⁹ ipsū illustrat. Hāc tñ circūuolutā cōcemerationē philosoph⁹ sūmitatē ignis intellexit. Lū enī ignis nō h̄z q̄ ascēdat circūuoluitur. vt i cibano patz. ita 7 circa mundi exteriora ignis voluit. 7 h̄ ē sydereū vl̄ et hereū celū. Est 7 tertiū celū infra. qd̄ aereū d̄r. de q̄ Aues celi comederūt illud. Quidā q̄rtū suspicant̄ eē celū sup̄ empyreū. qz lucifer cū esset in empyreo legit̄ dixisse. ascēdas i celū 7c. Et i eo modo dicūt eē christū. hoīez sup̄ angelos q̄ sūt in empyreo. Sane firmamētum diuidit aquas q̄ sub ipso sūt ab aquis q̄ sup̄ ipsū sūt. de quibz d̄r in ps̄. Qui tegit̄ aquis sup̄iora eius. 7 sunt sicut 7 ipsū congelatē vt crystall⁹. ne igni solui possint. vel in modū nebule vaporabiles. Cur v̄ro ibi sint de⁹ nouit. nisi q̄ q̄dam autumant inde rorem descēdere i estate. Qd̄ aut̄ dictū ē. fiat firmamētū. 7 post̄ deus fecit firmamētuz 7 tertio. factū ē firmamētū. non sup̄fluit. qz sicut i domo faciēda p̄mo dom⁹ fit i scientia artificis. fit etiā materialiter cū leuigant̄ li-

gna 7 lapides. fit etiā essentialiter cū leuigata i structurā dom⁹ disponūt. ita cū d̄r. fiat ad p̄sentiā vel p̄scientiā dei refert̄. Fecit ad op⁹ i materia. factū ē ad opus i essentia. Ilud p̄mo die. istud sc̄do factū ē. et cū huius diei op⁹ bonū fuit vt ceteroz. tñ nō legit̄ de eo. Quidit̄ de⁹ q̄ eēt bonū Tradūt enī hebrei qz hac die angel⁹ fact⁹ ē diabol⁹ sathanael id ē. lucifer. q̄b⁹ hebreis p̄sentire videtur qui i sc̄da feria missaz d̄ angelis cātare consueuerunt. q̄si in laudē stantiū angeloz. S̄ tradūt sancti. qz i signū factū est h̄. qz binari⁹ infamis numer⁹ est i theologia. qz p̄m⁹ ab v̄nitate recedit. Deus aut̄ v̄nitas ē 7 sectionē 7 discordiam detestatur. Prouer. vj. Possūm⁹ tū dicere. qz opus tertie diei quasi adhuc est de opere sc̄d̄e diei. qd̄ post̄ pat̄ebit. Qñ nō comēdatur nisi in tertia die. quasi post̄ sui cōsumationē.

De opere tertie diei. Capitu. V.

Tertia die aquas

sub firmamēto cōgregauit deus in vnum locū. Quē h̄z plura obtineāt loca. tñ qz oēs cōtinent̄ in visceribz terre in vnū locū cōgregate dicte sūt. Et potuit esse vt aq̄ q̄ totū aeris spatium occupabāt vaporabiles. solidatē modicū obtineāt locū vel terra paululū subsedit. vt eas tāq̄ i matrice concluderet. 7 sic apparuit arida. q̄ q̄si latēs s̄b aquis. p̄prie humus dicta ē. sed cum apparuit arida. eadem d̄r terra. qz teritur pedibz animantiū. Vel circūpositis tribz elemētis d̄r solum. qz solida. d̄r tellus qz tolerat labores hoīuz. Cōgregationes aquarū vocant maria hebreo ydeomate qui quasi libet aquarū cōgregationes vocant maria. Completo ergo aquarū ope subdit̄. Et vidit̄ de⁹ q̄ eēt bonū. 7 addidit aliud op⁹ illi. cū dixit. Germinet terra. Nec de ope germinādi tm̄

intelligendū ē. s̄ de potētia q̄si potēs sit germinare. Produxit enī de terra herbā virentem. 7 faciētē semē. 7 lignū pomiferū faciens fructū s̄m genera sua. Patz qz nō p̄ moras tēpōz vt modo p̄duxit plātas suas terra. s̄ statim ī maturitate viridi. in q̄ 7 herbę semīnibus 7 arbores pomis onustę sūt. Notādū qz dictū ē virentē. Quidā dicūt mundū in vere factū. qz viroz illi⁹ tempis est 7 fructificatio. Alij qz legūt. lignū faciēs fructū. 7 additum. herbā habentem semen. factū dicūt in augusto sub leone. Sed in marcio factū dogmatizat ecclesia. Nota cū p̄mo ait faciētē semē. 7 addit. habēs vnūqd̄qz semētē. quia sementis proprie dicitur dum adhuc ē in semētino. semē vero cuz semināt. seminiū hō v̄l semen tum. cū seminātū ē. Distinguit tñ alit̄ sementis frugū 7 arborum. semē anima liū. seminiū cuiusqz rei exordium. Nec nos moueat. quia in dispositione elementorum videt̄ aer nō dispositus qz nō ē noīat⁹. s̄ dispositus ē. cum liber ab aquis notā nob̄ formam accepit.

De opere quartę diei. Ca. VI.

¶ Quarto die que

disposuerat cepit ornare. reb⁹ illis que infra vniuersum mūdum cōgruis motibus agerentur. Plantę enim qz terrę haberent ad dispositionē terre quasi magis spectant. 7 sicut dispositionē sic 7 ornatus a superioribus inchoauit. Fecit enī eadē die luminaria. solem. et lunam et stellas. Et dicit sol qz solus lucet. i. nullū cū eo. Luna luminum vna. i. p̄ma. vt vna dierū. vel vna sabbatorū dicit. Sol 7 luna dicunt̄ magna luminaria in duob⁹ 7 ex duob⁹. i. nō solū p̄ quātitate luminis sed 7 corpis. 7 nō tñ cōparatione stellarum. sed 7 s̄m se. quia sol dicit̄ occies maior terra. et luna etiā maior terra dicitur. Lunā 7 stellas

Qd̄ inde ppenditur qz equē magna vide

voluit illuminare noctem. ne nox sine lumine nimis eēt in decoza. 7 vt operantes in nocte. vt nau- te 7 viatores solatiū lumini- nis haberēt. Sūt etiam quedam ani- culę que lucez solis ferre non possunt. 7 fere nocte pascūtur. Nec sup̄fluit sol. lz nubes lucida vices ei⁹ ageret. qz illa te- nuem 7 insufficiētē

tur ab omnibus vbi qz terrarum quod fieri vix posset. nisi maior esset terra.

Maxime hę aues in desertis ethiopię barrenosis vbi modic⁹ i pulsus venti inuēta itineratiū vestigia complanat.

lucem habebat. 7 forte non nisi superiora illumina- bat. sic nec stelle modo. De illa autē nube lucida sup̄dicta tradit̄ modo qz v̄l redierit ī materiā vnde facta fuerat. vt stella q̄ apparuit magz. 7 colūba ī q̄ visus est spūs sanct⁹. Vel qz temp̄ solem comitat. vel qz de ea factū ē corp⁹ solare. Nec tñ ad decozem et ad vsū luminis ea voluit esse. s̄ etiam vt essent in signa 7 tpa. et dies. et annos. vt scz signa sint serenitatis 7 tempestatis. Vel vt ex ipsis fierēt signa. xij. maiora. 7 qdā signa minora plura his. q̄ dicunt̄ signa vel sidera. Tñ qz magna diligētia signauit vel cōsiderauit ea antiquitas. Tñ qz adhuc signāt 7 cōsiderant ea hoīes ad designationē tēporū. Nec dicendū est. vt genetalici. siue geneatlici somniāt. qz posita sint in signa euentuum 7 operum nostrorū. aut qz status vite nre signēt 7 moderent. qd̄ docent q̄busdā experimētis. q̄ apocelēsmata vocant. Non enī credendum ē de celo. his q̄ alieni sunt a patre qui est in celis. Qd̄ aut̄ sequit̄ in tpa nō est putādū. qz tñ p̄ ea inciperent eē tpa q̄ ceperūt esse cū mundo. s̄ qz p̄ ea quattuor sunt tēpōz distinctiōes. Sol qz descēdens ad capricornū. solsticiū hyemale facit. ascēdens ad cancrū estiuale. Inter vtrūqz pari ab vtroqz distātia. equinoctia facit. Vel est ibi endiadis. sint ī signa 7 tpa. i. in signa tēporū. In dies dicit̄ pluralit̄. qz dies mltiplicit̄ dicit̄. De die. s. naturali. s. spatio. xiiij. horaz 7 de die vsuali. Ponit̄ etiā dies p̄ tpe non

Genesis

determinato et ignoto nobis ut ibi. In illa die stillabunt motes dulcedine. In annos etiam pluraliter dictum est. quod etiam annus multipliciter dicitur. Nec hoc dico. quod apud diuersas nationes sunt utique diuise annorum distinctioes. maiorum et minorum. et planete annos suos habent. Sed secundum ecclesie usum dicimus hoc. Est enim annus lunaris. habens. ccc. liij. dies. Est solaris. constans ex diebus. ccc. lxxv. et quadrante. i. sex horis. Est et bissextilis. constans ex. ccc. lxxvj. Est embolismalis qui constat ex. ccc. lxxx. diebus. et excedit huiusmodi. xiiij. lunationes. Dicitur etiam annus ab antiquo quod est circulus qui in se reuoluit. Antiqui et antiquiores ante usum litterarum. annum figurabant sub specie serpentis. cuius cauda in os eius reuoluebat. Facta ergo luminaria posuit deus ut luceant in firmamento caeli. et illuminent terram. sed non semper. et diuidant lucem ac tenebras. Quod autem luna in plenilunio facta sit. ex alia prope dicitur translatione quam habet. et luminae minus inchoatione noctis. In principio enim noctis non oritur luna nisi passim. id est rotunda. Et dicitur a pan. grece. i. totum latine. et sylenos. i. luna. vel mene. i. luna quod nos plenilunium appellamus. Inde prope dicitur quod ibi factus est mane in oriente. et factus vespere luna facta est in initio noctis similiter in oriente. Volunt tamen quidam quod mane simul facti sint. sol in oriente luna in occidentem. et sole occidente. luna sub terra rediit ad orientem in inchoatione noctis.

De opere quinte diei. **Capitulum VII**

Quinta die deus

ornauit aerem et aquam. volatilia dans aeri. natatilia aquis. et utraque ex aquis orta sunt. Facilis enim transitus est aqua in aera tenuando. et aeris in aqua spissando. Pisces vocauit moyses reptilia. quod impetu quodam totos se rapiunt ut serpentes. non ferunt pedibus ut fere. Nota quod ex hoc quod dictum est creauit volatile super terram errauit plato. qui descendens in egyptum libros moysi legit. et putauit moysen sensisse volatilia esse ornatum aeris tamen circa terram ornatum homo aeris su-

pioris calodemones et cacodemones. Sed non ita est. Boni enim de-

um magis vere demones dicuntur boni angelique mali in suggilla-

mones ut dictum est. sunt in empyreo. mali vero in hunc arere caliginosum detrusi sunt ad penam. non ad eius ornatum. De enim peccatis angelis non pepercit. Creauitque deus. i. plasmauit cetera gradia. Cetera generaliter neutri est inclinabile. declinat tamen cetera ceteri. et omnes aiam viuente atque motabile quam produxerat aqua. Notabiles autem dicuntur aie piscium et aium respectu aie hominis. Ille enim mouentur de esse ad non esse. ista non. quod perpetua est. vel quod forsitan animas non habent. sed tamen spiritus vegetatiuos quod cum ipsis animabus extinguit ipsius aiam vocauit aiam. id est viuens. Unde et greci diuidunt animalia per coa et siccha. coa. id est viuencia bruta. siccha animalia a sicche quod est aia rationalis. Sed etiam dicitur creatum motabile. quod creatum est sic ut moueretur de vita ad mortem. quod non homo qui creatus est ut non moreretur si vellet.

illa vero creata sunt vel ut in esum cedant alijs. vel senio deficient. His benedixit deus. Crescite et multiplicamini.

De opere sexte diei. **Capitulum VIII**

Hexa die orna-

uit deus terram. Produxit enim terra tria genera animalium. iumenta. reptilia. bestias. Sciens enim deus hominem pro peccatum casurus in penam laboris ad remedium laboris dedit ei iumenta quasi iuuamenta. ad opus vel ad esum. Reptilia vero et bestie sunt ei in exercitium. Reptilium vero sunt tria genera trahentia ut vermes qui se ore trahunt. serpentina ut colubri qui vi castrarum se rapiunt. reptentia pedibus scilicet ut

tionem tamen permissionis eorum scizerit sic dicitur datum est eis hoc nomen.

Augustinus videtur velle quod pisces animas habeant. Dicit enim eos habere memoriam. Ait enim fontes esse in bullensi regione plenum piscibus qui cum hominibus supergradientibus gregatim natando eunt et redeunt. et stant cum stantibus. expectantes ut aliquid eis iaciant. quia sic assueuerunt.

lacerte et botrace. Dicunt autem bestie quasi vastigata vastando. id est ledendo et seuiendo. Queritur de quibusdam minutis animalibus. quae vel ex cadaveribus vel humoribus nasci solent si tunc orta fuerint. Quorum sex sunt genera. Quaedam enim ex exhalationibus habent esse. ut bibiones. vermes qui ante clepsidra nascuntur. bibiones ex vino. papilionibus ex aqua. Quaedam ex corruptione humorum ut vermes in cisternis. Quaedam ex cadaveribus ut apes ex iuvencis. scarabei et scabrones muscae magnae quae sonant ex volatu. nascuntur ex equis. Quaedam ex corruptione lignorum ut terredines. Quaedam ex herbarum corruptione. ut tineae ex oleribus. Quaedam ex corruptione fructuum. ut gurguliones ex fabis. De his dicitur quod sine corruptione nascuntur. ut illa quae ex exhalationibus tunc facta sunt. quae vero ex corruptionibus post peccatum ex rebus corruptis orta sunt. Queritur quod de nocivis animalibus. si creata sint nociva. vel primo initia. post facta sint homini nociva. Dicitur quod ante peccatum hominis fuerunt initia. sed post peccatum facta sunt nociva homini. tribus de causis propter hominis punitionem. correptionem. instructionem. Punitur enim homo cum leditur his. vel cum timet ledi. quia timor maxima poena est. Corrigitur his. cum scit ista sibi accidisse pro peccato suo. Instruitur admirando opera dei. magis admirans opera formicarum quam onera camelorum. Vel cum videt haec minima sibi posse nocere. recordatur fragilitatis suae. et humiliatur. Sed diceret quis quod quaedam animalia ledunt alia. quae nec inde puniuntur. vel corriguntur. vel instruntur. Sed ex his et in his instruitur homo pro exemplum. Etiam ad haec creata sunt ut alijs sint in esum. Sed si iterum dicitur quod etiam in mortuos homines seuiunt. Sed et in his instruitur homo. ne aliquid generis mortis horrescat. quod per quoscumque transeat meatum. nec capillus de capite eius peribit. Ad hunc modum solet queri de herbis et arboribus infructuosis. si etiam in illis diebus orta sint. cum scriptura non memoret. nisi herbas seminales et arbores fructiferas quae modo sunt. Potest dici. quod quomodo infructuosa sunt. ante peccatum fecerunt fructum aliquem. post peccatum po-

tius nascuntur homini ad loquorem quam ad utilitatem. Vel post peccatum orta sunt. quod post dictum est homini. Spinas et tribulos germinabit tibi. Vel quaecumque terris herent faciunt fructum. id est utilitatem manifestam vel occultam. Quia vero piscibus et avibus dictum est. crescite et multiplicamini. etiam de his intelligendum est. non sit dictum. Hec est enim communis causa creationis eorum.

De creatione hominis. Capitulo. IX

o Einde subditur

de creatione hominis sic. Faciamus hominem etc. Et loquitur pater ad filium et spiritum sanctum. Vel est quasi communis vox trium personarum. Faciamus et nostram. Factus est autem homo ad imaginem dei quantum ad animam. Sed imago dei est anima in essentia et ratione eius. quia id est. quo ad essentiam. et rationem ad spiritus factus est et rationalis ut deus. et rationalis ut deus. similitudo virtutibus. quia bona virtutes. ad similitudinem dei factus est. iusta. sapiens. Cum imagine pertransit homo. quia illam habet etiam homo peccans. similitudine vero sepe priuatur. Masculus vero et femina creavit eos. Hoc quantum ad corpus. tamen dicitur creasse propter animam. Eos autem dicit pluraliter. ne androgeos. id est ermafroditos factos putarem. Tamen secundum corpus factus est homo quodammodo ad imagines dei. cum os homini sublime dedit. ut deus et caelestia videat et imitetur. Unde cum questum esset a quodam philosopho. ad quid factus fuisset. Respondit ut contempler caelum et caeli numina. Dedit autem homini deus potestatem. ut praesens alijs animalibus. In tribus ergo notatur hominis dignitas. Primo quia non solum factus est in genere suo ut

id est. quo ad essentiam. et rationem ad imaginem quo ad virtutes. ad similitudinem dei factus est.

Ne putaret quis quod fecisset hominem naturam spiritum. et ita sine corpore.

Andros interpretatur vir. geos mulier. vel gama. unde bigamus.

Genesis

predicta. s. etiā qz imago dei ē. Secūdo qz cū de liberatiōe factus ē. In alijs siquidē operib⁹ dixit. 7 facta sūt. in h̄ tanq̄ inter se deliberātes p̄sonę. aierūt. faciam⁹. Tertio. qz scz ho mo dñs statut⁹ ē animaliu. vt essent ei quez futurū mortalē de⁹ sciebat in alimentuz. in indumentū. 7 laboris adiuuētū. An peccatū enī herbas tñ 7 fruct⁹ arborū dedit deus ī escā hoīb⁹ 7 animalib⁹. Qd̄ inde colligitur qz an peccatū nil noxiū aut sterile terra p̄ duxit. Et nota qz in maximis. vt ī leonib⁹. pdidit homo dominiū. vt sciat se amisisse. et in minimis vt in muscis etiā pdidit. vt sci at vilitatē suā. in medijs habet dominiū ad solatium. 7 vt sciat se etiā in alijs habuisse. Et benedixit eis deus sic.

De institutiōe coniugii. Ca. X.

Rescite et mul

tiplicamini. Qd̄ qz sine p̄iunctiōe eoz fieri nō potuit. p̄t̄ qz de⁹ coniugii viri 7 mulieris instituit. in q̄ p̄futant qdā here tici dicētes: Cōcubitū sine peccato fieri nō posse. Si q̄rit. q̄re an peccatum date sint ho mini esce euz eēt ī mortalit̄. Dicem⁹ qz illa ī mortalitas in qua creatus ē cibus erat sustē tanda. nec erat talis q̄lis illa q̄ futura est q̄ cibus nō indigebit. Illa enim erat posse nō mori. h̄ erit nō posse mori. Et vidit de⁹ cun cta q̄ fecerat. et erāt valde bona. qz singula p̄ se bona. S; in vniūsit̄e erāt oīa valde bona. sicut oculus ī animali ē pulchrior q̄ separat⁹. vel omnia erant valde bona. id ē. vniuersitas bonoz erat optima. qz licet quez dam in ea sunt per se modo versa in p̄tume liam. tamen alijs sunt in vtilitatē. ipse ve ro sūmum bonum. de hoīe vero vt de ceteris dixerat non dixit. Et vidit de⁹ qz eēt bonuz qz in p̄ximo sciebat lapsurum. vel quia nō dum homo perfectus erat. donec ex eo fieret mulier. Unde 7 post legitur. Non ē bonum hominem esse solum.

De quiete sabbati et sanctificati one. Capitulū. XI.

Gitur perfecti

sunt celi et terra. Cōclusio ē h̄ operū. Quia creati. dispositi. ornati. igit̄ p̄fecti. Et qz in senario facti q̄ prim⁹ p̄fect⁹ numerantibus occurrit. qz ex p̄tibus suis aggregatis red dit eandē sūmā. qd̄ in monadib⁹ numeris non inuenies nisi in isto. Monadis nu merns apellatur ab vno vsqz ad decem. S; nec in decadib⁹ nisi ī. xxvij. cōpleuit de⁹ die. vij. op⁹ suuz qd̄ fecerat. Alia trās latio h; vj. 7 tūc nul la ē obiectio. S; lx braica xitas h; vij.

Partes illas nume ri dicim⁹ quarū q̄li bet assignari potēit. quoto sit in eo. Licet enī senari⁹ ex vno. et v. p̄stet 7 ex ij. et iij. Quota tamē sit ei⁹ pars q̄rta aut q̄nta dici non pōt.

7 ideo q̄rit. si cōplere est finale q̄ppia opis facere. quō verū ē qd̄ sequit̄. Requieuit de⁹ die. vij. 7c. Verū ē qz diem septimū fecit. et ipsū etiā b̄ndixit. 7 post requieuit. Vel com pleuit. i. cōpletū ostēdit. cū nihil nouū ī eo fecerit. 7 tūc requieuit ab operū generibus nouis. Nihil enī post fecit. cui⁹ tūc nō fecit. set materiā vt cor. por. vel similitudinē. vt aiāz. Nō enī q̄si festus d; quiēnisse. s; qz cessauit. Sicut ī esaia d; qz seraphin requie non ha bebāt dicētia. sanct⁹. sanct⁹. sanct⁹. i. nō ces sabāt. Vel requieuit ab ope vel ī opib⁹. id ē nō eget opib⁹ suis. 7 ē dictum q̄si negatiue vel req̄uit ab ope in semetipso. i. a mutabi litate operū ei⁹ īmutabilitas apparuit. Naz stabilis manēs dat cūcta moueri. Qd̄ autē d; ab omni ope qd̄ patrarat. inuit eē op⁹ qd̄ nō dum fecerat. a quo nō dum quiescit. Tria enim opera fecerat. creauit. disposuit. 7 ornauit. Quartum op⁹ p̄pagationis nō desinit operari. Quintum faciet. cum p̄cin get se. et transiēs ministrabit. vbi p̄cipue erit requies. Et b̄ndixit diei septimo. i. san ctificauit eū. i. sanctū 7 celebrē euz eē voluit. Semp enī ab aliquib⁹ nationib⁹ an̄ legem etiā d; sabbatū fuisse obseruatū. Hui⁹ ob seruantiā in lege etiā dixit sanctificationes. ibi. Memento vt diem sabbati sanctifices. Epilogus. Iste sunt generationes celi 7 terre. Quidam hic determinant opera sex

dierum. quidā ibi. Cognouit adā vxorem suā. Alij ibi. Hic ē liber generationis adē. Pretermissio autē qd̄ dubiū ē. lre instam? Quia de creatiōe maris 7 femīe simul dixerat. q̄ tñ simul facta nō fuit. vt explicet qd̄ sub breuitate cōcluserat repetit de reliquis. Generatiōes. Hoc nomē pōt accipi active id ē. opationes dei. vel passive. i. generata. Nec ē p̄tereundū. qd̄ ait. fecit omne virgultū anq̄s oriret in t̄ra 7 herbā p̄usq̄s germinaret. cū superi⁹ dixit. virgultū q̄scito factū statim adultū 7 habēs fructū 7 herbā ortam et ferentē semē. Ad qd̄ d̄r duos fuisse modos opationis diuine vt dictuz ē. materialē scz 7 essentialē. Fecit ḡ ea materialiter p̄usq̄s orirent 7 germinaret essentialiter. Vel alit̄ qd̄ innuit sequēs lra cū d̄r. Non enī pluerat dñs sup̄ terrā. Fecit equidētunc illa p̄fecta 7 essentialiter. p̄usq̄s orirent 7 germinarent. vt modo faciūt cū paulatim beneficio rois infusi 7 labore hōiuz adhibito ad ortum 7 maturitatē pueniūt. Tūc enī fons irrigabat terrā. vt nilus egyptuz vicissim per ptes diuersas. sicut d̄r iordanis an̄ subuersionē irrigasse totaz p̄tapolim. vicissim. scz sicut de q̄buscūq̄ fontib⁹ dicit aug⁹. qz miraculose vicissitudinē totā q̄ndā irrigāt regionē. ne si simul totā t̄raz tūc fōte irrigatā dixerim⁹ diluuiū fuisse dicam⁹. Al̄ qz legit̄ ibi fōs et n̄ vn⁹. mltitudinē inuit. vt ibi. venit locusta. **De creatione anime prothoplasti**

Capitulum. XII.

Ormauit igitur

dñs de⁹ hōiem de limo terre. Hic p̄mo vocat deum dñm. qz tūc p̄mo habuit p̄prie seruū. s. laborantē. Post recapitulatiōnē. d̄ vtriusq̄ hōis formatiōe diffusū agit 7 p̄us de viro. Et qz due sūt hōis partes. de vtraq̄ agit. Ad carnē enī spectat qd̄ d̄r. formauit hōies de limo terre. Ad aīaz cū d̄r. inspirauit 7c. q. d. Corp⁹ fecit de terra aīaz de nihilo. Alia trāslatio h̄z. insufflauit vel sufflauit. qd̄ nō incōgruū ē de deo. vt qdā putauerūt. cū fauces. 7 spiritū nō habeat. Deus enī inspirauit. i. spirituz fecit. Siciliter in

sufflauit. i. flatū. s. aīam fecit. Tñ in esaiā. Dēm flatū ego feci. Qd̄ autē d̄r in faciem. p̄ synodochē. a pte totū itelligit. Totuz enī hōies animauit. S̄z faciē tāq̄ pte digniorē. qz sensuū capacē solā noīauit. Eādē autē aīaz etiā spiraculū vitę vocat. qz p̄ eam hōmo spirat 7 viuuit. Et post dic̄. aīaz viuētē in se. i. p̄p̄tuitate vitę viuētē. nō mortabilem vt aīaz pecudis. Hūc locū nō sane itellexit plato. dicēs deum aīas creasse. s. angelos corp⁹ formasse. ibi. dij̄ deoz. quoz opifex paterq̄s ego 7c. Qd̄ autē qdā asserunt aīaz de essentia diuina factā. stare nō pōt. qz tunc nullo modo peccare posset. Alij distinguūt iter spiraculū vitę 7 aīaz dicentes. spiraculū vitę spiritū. s. quē etiā hōi tūc datū asserūt ad p̄phetādū. qñ dixit. Hoc nūc os ex ossib⁹ meis. Alij etiā aliter distinguūt spiraculū vocātes quēdā spiritū corporeū i corpore animalis. q̄ 7 q̄nq̄s sensus operat̄ in eo q̄ etiā paulatim extinguit̄ in eo. 7 d̄r morit̄ animal in aliq̄ pte corporis. adhuc sentit̄ spūs ille. cūz i alia extinctus sit. Fact⁹ est autē homo in virili etate. mortalis 7 imortalis. i. potēs mori et potens nō mori. et aīa corporei p̄us formato infusa. Sed q̄rit̄. vtz in ipso corpore dū infunderet̄ creata vel extra creata sit. 7 sit ei datuz naturaliter velle incorporari. Quicqd̄ circa illā actum sit. de post creatis dicit̄. qz in ipsis corporeib⁹ dū infunduntur creantur.

De paradiso et lignis eius.

Capitulum. XIII.

Plantauerat autem

tem domin⁹ deus paradisu⁹ voluptatis a principio. Quasi q̄reret aliq̄s. Remāsit hō in loco vbi fact⁹ est. in agro scilicet damasceno. Qd̄. vbi ergo translatus est? In paradisu⁹ quē de⁹ die tertia plantauerat. id ē plantis aptauerat. herbis scilicet 7 arboribus insitum. a principio creationis scilicet cum apparuit arida. et germinare terraz fecit. Vel a principio. id est. a p̄ma orbis parte. Unde alia translatio habet. Paradisu⁹ in eden ad orientem. Eden hebraice. latine

delitię interpretat. Ergo idē est paradifum
 voluptatis qđ paradifū in eden. id ē ī deli
 tijs. Sed a pncipio. id ē est qđ ad orientes
 Est aut loc^{us} ameniffim^{us} lōgo terre et maris
 tractu a nra habitabili çona secretus adeo
 elenat^{us} vt vsq; ad lunare globum attingat.
 Un^{de} aq; diluuij illuc puenerūt. Est etiam
 paradifus celū empyreū. 7 dī spūalis. qz re
 gio ē spirituū. Dicitur enī spūaliter paradi
 fus vita beata vel ecclia. Produxitq; de in
 paradifo de humo diuisa ligna qđ delecta
 ref hō vidēdo. 7 sustētaref edēdo. Produ
 xit qđ ē. id ē. pcul in altū duxit. vel pduxit
 id ē. p hōie eduxit. In medio qrum tāq; di
 gniora posuit lignū vite. 7 lignū sciētię boni
 7 mali. Dictum ē aut lignū vite ab effectu
 quē habuit naturalit^{er}. vt comestū sepi^{us} ppe
 tua soliditate hōiez firmaret. ita vt nulla in
 firmitate vel senio vel anxietate ī teteri^{us} vel
 ī occasum laberet. Lignū vero sciētię boni et
 mali dictū ē ex eo qđ secutū ē ei^{us} comestione
 Qui enī nesciebat hō qđ esset malū. qz non
 dū expert^{us}. Bonū enī dicim^{us} sanitatē 7 fir
 mitatē. malū vero egritudinē et imbecillita
 tē. q nōdū senserat homo Cognouerat qđ ē
 ea p scientiā. qz ex vno p trarioz cognoscit
 reliquū. s nō p experiētiā. vt medic^{us} dū sa
 nus ē nouit morbos. s cū egrotat magl co
 gnoscit. qz nouit 7 sentit. sicut de puero deli
 cate nutrito dī qz nescit qđ sit malum. imo
 nōdū nouit quātū sit bonū vel malū. Vel
 malū dī inobediētia. bonū obediētia. quia
 post comestione nouit quātū bonū erat obe
 dientię. 7 qntū malum inobediētię. Plato
 nō putans h posse puenire arboribus. q sit
 lignū vite 7 lignū sciētię boni 7 mali. ideo
 vtrūq; h de hōie dictū existimauit. qz viuūt
 7 ē sciēs bonū 7 malū. 7 dixit ipsū vocatum
 lignū. id ē. corporeū. ad differētiā spirituū.
 id ē. angeloz. q 7 viuūt 7 sciūt bonū 7 malū
 In medio vero positū tradidit. qz homo est
 qsi medi^{us} iter creatorē sup se positus 7 sensi
 bilia sub se posita. Discretas vero illi^{us} hōis
 fuisse creationē 7 creationib; hōiūz reliquo
 rū dixit. p illa duo addita. vite 7 sciētię bo
 ni 7 mali. Sicut enī in samia figura. id ē pi

tagorica q de samo insusa fuit. pus est trun
 cus integer. et post ī sūmo biuuium. sic homo
 modo in p̄mis etatib; qsi tm̄ viuūt. nō vtēs
 virib; ad intelligentiā datis. Sed cū vene
 rit ad annos discretionis. tunc discernit in
 ter bonū 7 malū. 7 tūc sunt primū opa eius
 bona vel mala. Sed nō ita factū est in adā
 imo cū vita data est ei sciētia boni et mali.
 qsi diceret. Factus ē homo corpore^{us}. subdi
 tus deo. ppositus animātib; 7 simul vixit
 7 sciuit bonū 7 malum.

De fonte paradisi et quattuor flu
 minibus eius. Capitulu. XIII

Fons vel flu

uis egrediebat^{ur} ad irrigandū pa
 radifū. id ē. ligna paradisi. Fons pōt intel
 ligi vel abyssus. id ē. matrix omniū aquarū.
 vel fontes p sylemplim. singulare p plurali
 Irrigare aut positus ē p ministrare humo
 rem. Dicit enī terra circūiacens humecta
 ri fluminib; p tracones. id ē. p vias subter
 raneas. vel per meatus. xiiij. stadij. aut. xvj
 Qui fons diuidit^{ur} in q̄ttuor flumina. Un^{de}
 dicit^{ur} est phison. q a gangaro rege indie di
 ctus ē ganges. 7 interpretat^{ur} phison. fm Isi
 dorū caterua. qz decē flumina recipit. vel ī
 mutatio oris. qz mutat^{ur} a facie quā hz ī pa
 radifo. Mutat^{ur} etiā fm diuersa loca tribus
 modis. In colore. qz alibi clar^{us}. alibi obscur
 rus. alibi turbidus. In quantitate. qz alibi
 paru^s. alibi diffusus. In sensu. qz alibi fri
 gidus. alibi calidus. Hic circūit terrā eui
 lath. ī. india. 7 trahit aureas harenas. Ali^{us}
 dicit^{ur} ē geon vel gion vel igion. q 7 nilus. 7
 sonat hyat^{ur} terre vel terre^{us}. qz turbidus est.
 Hic circūit ethiopiā. Alij duo p̄mis noīb;
 vocant^{ur} tigris 7 eufrates. Tigris aīal ē velo
 cissimū. 7 ideo fluminis ille a sui velocitate ti
 gridi equiuocat^{ur} est. Hic vadit p̄ assyrios.
 Dicit iosephus q tigris dicit^{ur} diglat. qđ so
 nat acutū vel angustū. eufrates frugifer vel
 fructuosus. de quo p q̄s transiret regiones.
 quasi notum tacuit moyses. quia ē in chal
 dea. vñ venerat abraā. Hec. iij. vt dixim^{us}
 flumina qđ ea eodez fonte manāt 7 sepan^t

7 itez q̄dā eoz inter se cōmiscēt. 7 iterū se parant. sc̄pe etiaz absorbent a terra. 7 locis iterū ī pluribz emergūt. Inde ē q̄ de ortu eoz varia legūt. Dicit etiaz gāges nasci in locis caucasi mōtis. nilus non p̄cul ab athlāte. tigris 7 eufrates ex armenia.

De p̄cepto et p̄hibitione edu. lii. Capitulum. v.

Veni ergo deus

hoīez de loco formatiōis suę in paradisu. vt oparet̄ ibi. nō tñ laborando ex necessitate. s̄ delectādo 7 recreādo. 7 sic de? custodiret illū sc̄z hoīez. Uel vtrūqz refert̄ ad hoīez. vt sc̄z hō custodiret paradisu. 7 oparet̄ vt dictū ē. Quidā codices nō habēt illū s̄ illd. 7 tūc ē sensus. 7 custodiret. i. cōsideraret op̄ suū hō. vt qd̄ faceret ī t̄ra p̄ agriculturā obseruaret in se p̄ disciplinā. vt sic t̄ra sibi. sic ipse obtēperaret suo cultori. P̄cepitqz ei dicēs 7c. Ut hō sciret se eē s̄ dño p̄ceptū accepit a dño. Dñs aut̄ iussio est in duobz. ī p̄ceptiōe 7 p̄hibitiōe. 7 ideo vtrūqz vsus ē dñs. P̄cepit. ex oī ligno paradisi comedere. P̄hibuit. d̄ ligno sciētie boni 7 mali ne comedas Et datū ē viro mādatū vt p̄ virū etiā trāsiret ad mulierē Uel forte ē p̄occupatio. qz facta muliere vtrūqz simul datū ē. Subdit at̄ p̄gnā si p̄tēneret. Quacūqz die comederit. morte moriet̄. s̄. aīę 7 necessitatē mort̄ habe

bis. Uñ alia trāslatio h̄z plani. Mortalis eris. lxx. pluraliter ponūt. Quacūqz die comederitis. morte moriemini. Ideo credit̄ a q̄bus dā vtrūqz dictū. 7 h̄ p̄occupatū. Facta ē aut̄ hęc iussio p̄ aliquā creaturā subiectam sicut 7 nob̄ per p̄phas 7 angelos.

theodocio. Deinde post ānos. xxx. s̄b severo

De diuisis trāslationibus semel dicim̄. An̄ ī carnationē dñi āno. ccc. xli. tp̄ibz p̄tolomei philadelphi. lxx. interpretēs floruerūt. Post ascēsiōnez dñi āno. c. xxiii. a q̄la iude? fact? christian? p̄mus īterpres ex hebreo ī grecuz floruit adriano regnante. Deinde post annos liiij. comodo regnate

simach? Deinde post ānos. viij. q̄nta editio hierosolymis ē inuēta. q̄ qz autor ei? ignorat̄ vulgata d̄r. Vulgata d̄r q̄si apocripha. Originis q̄ editio d̄r vulgar. qz ea q̄si vulgo vtim̄. Deinde post ānos. xvij. s̄b alexandro origenes correxit. lxx. cū asterisco 7 obelo postea sine his transtulit. Hi oēs de hebreo ī grecū trāsulerūt. Quidā de greco ī latinū Plures ī p̄mitina ecclia scioli vtrūqz linguę de greco ī latinū trāsferēbāt sermonē. Hieronym? vltimo de hebreo ī latinū cui? editio nūc vbiqz suat̄ a nob̄. Periarcho p̄ncipat?. Periarcho est liber in q̄ origenes dic̄ xpm̄ adhuc ī aere p̄ demōibz pati sicut in terra p̄ hoīb? passus ē. hac auctoritate. Nihil odisti eoz q̄ fecisti.

De impositione nominuz animātium p̄ncipaliter et mulieris formatione. Capitulum. xvi.

Ixit quoqz deus

us: Nō est bonū hoīem solum esse faciamus ei adiutorium ad p̄creandos liberos. qd̄ sit simile illi. Similia enī de similibz naturaliter nascunt̄. Sed ne videretur adē supflua mulieris formatio putāti sibi ī animātibz esse simile. ideo adduxit de? ad adam oīa terrę animātia 7 aeris. In q̄bz intelligēda sūt 7 aque animātia. A p̄te totuz accipe. Uel vniuersa sunt terrę. qz etiā q̄ de aquis cōdita sūt. aliquid habent terrę in se. Uel poti? pisces post ab hoīb? sunt cogniti 7 inde nominati. Qd̄ p̄tz. qz equi vocant̄ animalibz terrę. qz similes his dephensi sūt. Fecit aut̄ vt oīa simul eo nutu veniret quo oīa creauit. Uel forte factū ē p̄ angelos. Adduxit aut̄ p̄ duobz. vt imponeret homo eis noīa in q̄ scirent eū sibi p̄esse. 7 sciret adam nullū ex eis simile sibi Et imposuit eis noīa adam lingua hebreā. q̄ sola fuit ab initio. Qd̄ inde p̄pendit. qz noīa q̄ legūt vsqz ad diuisionē linguaz hebreā sunt. Et nō inuēto sibi sibi. imisit de? soporē ī adā nō somnū s̄ extasim. in q̄ credit̄ superne īterfuisse curię. Uñ 7 euigilās p̄bauit de cōiūctione xpi 7 ecclie 7 de diluuiō fut̄o et d̄ iudicio p̄ignē

ibidē cognouit ⁊ liberū suis postea idicauit.
De somno adē et formatiōe mulieris de costa eius. Cap. XVII.

Inq3 obdor /

c missit. tulit dñs vnū de costis ei⁹. carnē sc3 ⁊ os. ⁊ edificauit misterio angelo- rū illā i mulierē. ⁊ carne carnem ⁊ osse ossa faciēs. ⁊ statuit eas añ adam. Qui ait. Hoc nunc os ex ossib⁹ meis. ⁊ caro de carne mea. Hoc aduerbiū nūc iudeos traxit i errozes vt dicāt aliā p̄us factā. ⁊ q̄ dictū ē masculū ⁊ feminā creauit eos. ⁊ nūc sc̄ d̄az. q. d. adā. Prioz mulier facta ē de limo terre mecū. ⁊ h̄ nūc de carne mea. Et ioseph⁹ dicit. Mulierē extra formatā ⁊ in paradisu cū viro traslatā. sic dicēs. In hūc hortū introduxit dē adā ⁊ vxorē ei⁹. p̄cipiēs eos plātatiōis habere sollicitudinē. Et ex duab⁹ vxorib⁹ adē innumerabiles siue intermiabiles fingūt genealogias. ⁊ ex ipso textu quinci vidēt in q̄ semp singulariter h̄mo ē de ei⁹ vxore. Nota q̄ de formatiōe mulieris agēdo. de corpore tm̄ dictū ē. An q̄dā ideo tacitū esse voluerūt de aīa. vt daret intelligi. sic traductam aīaz mulieris de aīa viri sicut carnē de carne. Augustin⁹ etiā hesitare vidēt. qd̄ sentiē dū sit de aīa. an ex traduce sit. an ex nihilo. S3 idipsū qd̄ tacitū ē de aīa pot⁹ ⁊ eos est. Si enī aīa mulieris fuit ex traduce aliter facta est q̄ aīa viri q̄ de nihilo. Et si aliter fiebat. taceri nō debuit. ne sic facta putaretur vt iā audieram⁹ de aīa viri. Itaq3 tacendo innuit nō aliter putandū factā esse q̄ didiceramus prius.

De noībus mulieris. Ca. XVIII

Tiposuit adaz

e vxori suę nomē tanq̄ dñs ei⁹. ⁊ ait. Hęc vocabit virago. i. a viro acta. ⁊ est sūptū nomē a viro noīe. vt materia de materia sūpta fuerat. Etiā denomiatio i hebreo h̄. Is enī vir d̄r. vnde denoīat illa. vt a vir virago. Hoc nomen p̄riū illi⁹ mulieris fuit. nūc oīuz ē cōmune. Et ei⁹ sincopatū ē viras

go. Virgines dicunt q̄d̄m sūt in integritate natiuitatis suę. Postea vero fractę dicuntur mulieres. Similiter sicut hoc nomē adā fuit p̄riū illi homini. nunc vero ē cōmune. Et adaz sonat rubeus vel rubra terra. quia h̄m iosephū de rubea terra p̄spersa fact⁹ est. Talis est enī virgo tellus ⁊ vera vel rubea. id est. animata quia sedes anime ē in sanguine. vel rubea h̄m quod futura erat. i. sanguinea. id ē. peccatrix. Sanguinis enī noīe sepe designatur peccatū. vt ibi Vestimentū concretū sanguine. et sanguis sanguinem tetigit. Imposuit ei ⁊ aliud nomen eua. s. post peccatum. quod sonat vita eo q̄ futura esset mater omniū viuentium. Tamen q̄ hic non legitur imposuisse. ⁊ infra post maledictionē forte quasi plangens hominis miserā dixit eas euam. quasi alludens eiulatu paruloz. Mascul⁹ enī recēter nat⁹ eiulando dicit. a. mulier vero. e. q̄si diceret. Dēs dicent. e. vel. a. quotq̄ nascuntur ab eua.

De propheta adē. Capitu. XIX.

Imposito noīe

i statim p̄phetavit dicēs. Vobrem sc3 q̄ de latere viri ē. relinquet sepe hō p̄rem ⁊ matrē. p̄t vxorem suā. ⁊ adhibebit vxori suę tāq̄ portūculę suę. Vel ob hācrem de mōstrādo vxorē dic̄. i. p̄t hanc mulierē relinquet hō ⁊ c. Hoc fit q̄tidie a viris. q̄ relinquūt cohabitare corpaliē vl̄ spūaliē. q̄ maior ē zel⁹ in vxorē. q̄ amor filioz i parentes. n̄ dico parētū i filios. Humor enī ascēdit de trūco ad ramos. ⁊ nō redit. Et iō nō dixit. q̄ p̄t h̄ relinquet parētes filios. maxime itelligēdū ē h̄ sp̄ relinquet. i. nō iungēt eis i m̄rimonio. Hic. ij. p̄sonę i lege. xj. i euāgelio plures p̄sonę amouēt a p̄ngio. h̄ est p̄pter hoc scilicet coniugiū relinquet hōmo patrem et matrem. Et erunt duo in carne vna. id est. vnient ambo in vno carnali ope. Vel erūt duo in carne vna pueri gignēda.

Nō enī ex sanguine vno s̄ ex sanguinibus
p̄creat̄ puuli caro. Vel s̄ sint duo p̄sonali-
ter. erūt t̄m̄ in p̄iugio vna caro. in alijs duo
q̄ neuter h̄z potestātē suę carnis.

**De statim innocentie eorū ante pec-
catum. Capitulū. XX.**

Rat autes vter

q̄ nudus. nec erubescēbāt. Nihil
putabāt velādū. q̄z nihil senserāt refrenan-
dū. sic nō erubescim⁹ si q̄s viderit man⁹ ⁊ ca-
put ⁊ pedes n̄ros. Inordinat⁹ enī mot⁹ mē-
broz ip̄a fac̄ pudēda. Sic ⁊ pueri si videā-
tur pudēda eoz nō erubescūt. quia b̄nficio
ētat̄ motū erubescibile nō dū senserūt. qui
pudēdus ē. ⁊ inordinat⁹. q̄z nō sine peccato
fit. nisi raro spe p̄lis excusat⁹. cū t̄m̄ excusari
pōt a peccato. rubore carere nō pōt. Unde
sanct⁹ zacharias cū sanctā elizabeth cogno-
scret ad gignendū sanctū p̄cursorē d̄ni. t̄m̄
videri noluit. Et q̄busdā h̄ visū est deū p̄ce-
pisse vtriq̄z de abstinentia pomi. s̄z p̄z occu-
patum sit.

**De suggestionē serpentis siue de-
monis. Capitulū. XXI.**

Erpēs erat cal-

lidior cūctis animātib⁹ t̄re. ⁊ natu-
raliter. ⁊ incidēter. Incidēter. q̄z plen⁹ erat
demone. Lucifer enī deiect⁹ a paradiso spiri-
tuū. inuidit homini q̄ eēt ī paradiso corpo-
rū. sciēs si faceret eū trāsgredi q̄ ⁊ ille eicere-
tur. Timēs x̄o de p̄hēdi a viro. mulierē mi-
nus puidā ⁊ cereā in vitiū flecti aggressus
ē. Et h̄ p̄ serpētē. q̄z tūc serpēs erect⁹ erat vt
h̄o: q̄z ī maledictiōe p̄stratus ē. ⁊ adhuc vt
tradūt phareas erect⁹ incedit. Elegit etiam
quoddā gen⁹ serpētis vt ait beda virgineū
vultū habēs. q̄z similia simili b⁹ applaudūt
⁊ mouit ad loquēdū linguā ei⁹. t̄m̄ nesciēt̄
sicut ⁊ per fanaticos ⁊ euerguminos loquit̄
nesciētes. ⁊ ait: Cur p̄cepit vob⁹ de⁹. vt non
comederet̄ de omni ligno paradisi. i. vt co-
mederetis de ligno. s̄ non de omni. Querit
vt ex rēspōsione occasionē iueniat dicendi
ad q̄d venerat. Et sic factū ē. Cū enī q̄si du-

bitādo dixit mulier. ne forte moriam⁹. q̄z du-
bitās ad quālibet p̄tē de facili flectit̄ vñ se-
cur⁹ d̄ impatiōe ait. Nequaquā moriemini.
imo de⁹ nolēs vos similari ei ī sciētia. ⁊ sciēs
q̄ cū comederet̄ ex ligno h̄ erit̄ sic d̄ij sciēs
tes bonū ⁊ malū. q̄si inuidus. p̄hibuit. Et
elata mulier. volēs similari deo acq̄enit.

**De esu pomi et statu post pecca-
tum. Capitulū. XXII.**

Idit quoq̄z muli-

er pri-
us q̄ lignuz esset pulchrū visu. id
est. mundū. ⁊ ex odore vel tactu notās q̄ ad-
vescendum suauē comedit. deditq̄ viro suo
forte p̄monēs verbis p̄suasibilib⁹ q̄ transit
legislator breuitatis causa. Qui et ei facile
acquiēnit. q̄z cū crederet p̄us mulierem sta-
tim morturā iuxta verbū d̄ni. ⁊ vidisset nō
fuisse mortuā. dictuz h̄ a d̄no estimauit. q̄si
t̄m̄ ad terrore ⁊ comedit. Et apti sunt oculi
eoz. i. visu tale q̄d p̄ceperūt. q̄d nō aū. dis-
cōueniētia. s̄ nuditat̄. Vel nō de oculis cor-
poris itelligēdū ē. cū dictū sit. Vidit mulier
lignū ⁊c. Nō enī accesserāt ad lignū q̄si pal-
pones. S̄z oculos eoz dicim⁹ p̄cupiscētiaz
⁊ cognitionē ei⁹. Erāt enim ī eis naturales
mot⁹ p̄cupiscētie. s̄ rep̄ssi ⁊ clausi. vt ī puerl
vsq̄z ad pubertatē. ⁊ tūc tanq̄z riuuli aperti
sūt ⁊ cēperūt moueri ⁊ diffūdi q̄s cū p̄us in
se eē nō sensissent. tūc expti sunt ⁊ cognoue-
rūt eos. Et sic īobediētes fuerūt suo supe-
riori. sic ⁊ mēbra cēperūt moueri p̄ suū supe-
ri⁹. i. rationē. Et p̄mū motū p̄cupiscētie cō-
trariū rōni senserūt ī genitalibus ⁊ sua p̄ se
moueri vidētes erubuerūt. Uñ ⁊ illa pudē-
da dicta sūt. Lētera q̄dem mēbra ad nutū
hōis stant aut mouent̄ pudēda non. Quia
vero h̄ ē porta p̄paginis ⁊ īobedientia mē-
broz. q̄si signū īobediētie parentū sc̄ptuz
ē in porta. Et cognouerūt se nudos. i. discō-
uenire pudēda. i. erubuerūt videri puden-
da. Tūc ioseph⁹ tradit. scientiā cognoscēdi
se nudos. ⁊ itelligēdi cōfusionē suā habuit
se ex esu ligni. q̄si hūc effectū naturaliter ha-
bētis. dicens: Ista nāq̄z plātatio causa acu-
minis erat ⁊ intellectus.

modi autē ad
hoc sermone
transiit nō sicut
ex demoni b̄z elec-
tione sed magis
ordinata. d̄z
p̄sentatione
nō p̄missa
B. m. m. h̄ta
in p̄r di. aho
h̄z. s̄ p̄ctia
ratiōe
moheli p̄r p̄
p̄ssor. f̄cilib⁹
d̄olupit. sed
magis ī sp̄ctia
B. m. m. h̄ta
⁊ qua f̄cilib⁹
demonis. ut h̄z
p̄sentat de p̄cedit

Genesis

De maledictionibus serpentis viri
et mulieris. Capitulum. XXIII.

Hinc fecerunt si-

bi pericomata. id est. succinctoria. quasi bracas breues. vt campestria. Nec sine causa de folijs ficuum. qz de succo eorum si terat caro hominis iuncta. statim ibi sentit voluptatē pruriginē. vt qsi p h ostē lū sit. qz pruriginē voluptatis iam in carne senserant. q prurigo designat pruriginē voluptatis quā ipsi habuerūt. Hinc qdā dicunt ficū fuisse arborē prohibita. Et audierant vocē dñi deambulantis. vt ex ipso suo motu iā videret eos arguere. qz nō steterāt ī pcepto. Loquebat aut p subiectā creaturā eis. Et abscederūt se a facie dei ī medio ligno. Vocauitqz dñs virū. s. cui dederat pceptū. et increpādo nō ignorādo ait. Adā vbis es q. d. Aude in q miseria es. Qui ait. Abscōde me. qz nud⁹ erā. Stulta mōtio. qsi displiceret nudus. q talis fuerat fact⁹. Et ait dñs. Quis hoc indicauit tibi nisi qz de ligno comedisti. Ille vero nō hūiliter pfitens. s. peccatū ī vxorē retorquēs. imo in ipsū mulierē datorē ait. Mulier quā dedit mihi sociā. dedit mihi d ligno. et comedi. et ad mulierē ait. Quare h fecisti. Nec ipsa se accusauit. s. obliquauit peccatū in serpētē. tacite vero ī autorē serpentis. Serpēs vero nō īterrogat qz p se h n fecerat. s. diabol⁹ p eū. Et maledicēs eis. incepit a serpētē. ordinē seruās et cōgruū maledictionū numerū. Serpēs enī et plus et plus peccauit qz in trib⁹ mulier post. et min⁹ eo. s. plus viro. quia in duob⁹. homo postremo et min⁹. qz ī vno. Serpēs inuidit mētus est. decepit. His trib⁹ reddita sunt tres maledictiones. Quia inuidit hōis excellentiē. dictum ē ei. Sup pect⁹ tuū gradieris. Quia mēt⁹ ē. punit⁹ ē in ore. vnde terrā comedes oib⁹ dieb⁹ vite tue. imo abstulit ei vocē et posuit ei venenū ī ore. Quia decepit accepit h. Inimicitias ponā īter te et mulie-

rem. Hinc innuit qz eua penituit. Ipsa cōteret caput tuū qd naturaliter fuit serpens qsi sedē vite. Et tu insidiaberis calneo illi⁹ maxime. Et sicut naturale odiū est īter eqs et grifos. lupos et canes. sic īter hōiem et serpentē. Sicut enī venenū serpentis hōiem. sic sputū hōis ieiuni perimit serpentem. Et qz adhuc nudi erāt. serpens modo hōiem timet nudū et fugit. et in vestitum insilit. In duobus peccauit mulier. Superbiuit et vitium comedit. Quia superbiuit. humiliavit eam dicēs. Sub potestate viri eris violenta. vt etiā vulnerib⁹ te affligat in defloatione. Nunc quidē subdita est viro conditione et timore. cui prius subiecta fuerat. sed amore. Et qz in fructu peccauit. ī fructu suo punita est. Unde dictū est ei. In dolore paries. Qd dictum ē ei. in dolore. maledictio est. sed paries. benedictio ē. Maledicta enī est sterilis. Et ita in puniendo nō est oblit⁹ misereri deus qd etiā in alijs maledictionibus hōinū notandū est. Adam qz in solo esu peccauit. ī labore quē erēdi sibi edulij punitus est sic. Maledicta terra in opere tuo scz pro opere tuo. i. pro peccato. p q factus est. vt terra quē bonos p̄s et vberes fructus sponte faciebat. deinceps raros nec sine hōminis labore. quandoqz etiā p fructib⁹ spinas et tribulos germinabit. Et addidit. Et comedes herbas terre. quasi etiā ī hoc pareris iumento. Terrē autem maledixit. quia de fructu terre transgressio facta est. et non aquis. Inde ē qz comedit dñs piscem. s. nō legit comedisse carnē viuētū de terra maledicta. nisi forte d agno pascale p pcepto legis. Addit g de labore. In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. donec in terrā reuertaris id ē. donec moriaris. qz terra es et ī trā ibis. Pulchre dictū ē ibis qz q ī eodē statu stetit les donec trāsires ī meli⁹ si velles. modo de miseria in miseriā ibis more fluentis aque. Et tūc adam plāgēs miseriā posteritatē suę vocauit vxorē suā enā vt dictū ē.

De eiectione eorum de paradiso
et romphea ignea. Lapi. XXIII.

f Eecitqz de'ade

7 vxori ei' tunicas pelliceas. i. d. pel
lib' mortuoz aialiu. vt signū suę mortalita
tis secū ferrēt. 7 ait: Ecce adā factus est q̄si
vn' ex nobis. yronia est q̄si voluit eē vt de'
s̄ i euidēti ē modo q̄ non est. Nec ē vox dei
insultātis. s̄ nos a supbia corrigēt. 7 ē vox
trinitat'. Vel ē vox dei ad angelos. 7 ē vox
plāgētis: qd̄ ptz qz fact' est a me. vt eēt q̄si
vn' ex nob̄ si stetit. Nūc ḡ ne forte mittat
manū suā. et sumat

d ligno vite. 7 come
dat. 7 viuat i' ēnū.
Apestopelis est q̄si
videte vl' cauate vl'
eicite eum. Dura vi
detur dei sentētia q̄
p̄dictis p̄gnis p̄gnā
eiectionis addidit.
Sed contra. Hāc
enī p̄gnā quā dede
rat misericorditer tēptauit. vt verū d̄ eo ap
pareat. Cū irat' fu
eris misericordie re
cordaber'. qz enī vi
cturi erāt i' miseria.
q̄nto esset vita diu
turnior. tāto misera
bilior. Si ḡ gustas
sent d ligno vite di
utius viuētēs. diu
ti' miseri eēt. Nec
est mirū. si etiā post
pctm̄ p̄ esū ligni illi'
diuti' vixisset. cum
adhuc sint quedaz
insule viuentium i'
quibus nullus mo
rit'. sic etiā lanugo
fit in folijs arborū
apud seres. cui' esu
vita p̄telatur. Etiā
alexāder scripsit ari
stoteli d̄ sacerdotibz
arborū solis 7 lune.

Qd̄ dictū ē viuat in
eternū. ad opinionē.
hoīs trahēdū ē. q. d.
et comedat hac opi
nionē vt viuat i' gter
nū. vel ēnūz accipit'
p̄ multo tpe Quidā
tradunt eos fuisse in
paradiso. vij. horas.

Eiectionē p̄moꝝ pa
rētū rēp̄sentat ecclia
in capite ieiunij. cum
eicit ex se p̄nitentes
ciliciū dat in signum
tunicaz pellicearum
cinerē s̄bis verbis.
cinis es 7c. 7 i memo
riā maledictiōis. eie
cti ardētēs candelas
ferūt. qz p̄ ope q̄ por
reuerunt man' ad po
mū vititū. apposita ē
igneā rōphēa padi
so. Trāseūt q̄ ad ali
am eccliaz. 7 claudū
tur corā eis fores. in
signū adit' paradisi
quōdā obclusi. Nō
ad mensam. sed sup
terrā comedūt quia
maledicta fra in ope

q̄ esu pomoz lōgis
simā agant vitā Et
sic dixerat emisit eū
dñs de paradiso vo
luptatis. vt oparet'
terrā de q̄ assumpt'
est i' agrū scz dama
scenū de q̄ sumpt' fuerat. in q̄ cayn abel suū
frēz iterfecit. iuxta quē adā 7 eua sepulti sūt
in spelūca duplici. Et collocauit añ paradi
sum voluptatis cherubin et flāmeū gladiū
atqz versatīlē. vt angel' arceret diabolū.
ignis hoīez Vel ministerio angeloꝝ posuit
ignē ibi q̄ includeret paradisi ingressū. qui
noīe gladij nō cuiuslibet s̄ versatilis d̄. id
est. vtrobiqz secantis. qz p̄na fuit hoīuz in
vtraqz pte sui puniri i' aīa scz 7 i' corpe. Al
dict' ē versatilis. i. apt' ad versandū. i. tol
lendū cū de' vellet. Ablat' enī fuit ad tps in
trantibz helya 7 enoch. penit' vero non. do
nec i' morte christi fuit extinct'. Si queritur
qd̄ consumebat ignis ille. Potest dici. qz
qdā species ē ignis. sicut i' vita beati nicolai
legit'. cui si manūz adhibēs ardorem sentis
sed non pater' adustionē. nec eget materia
quā cōsumat. et aliter vrit spiritū. Iterum
si q̄ritur. quare p̄misit deus hoīez temptari
cum eū sciret lapsurū: Et de multis in hunc
modū dicim' quātū ad p̄sens attinet op'
qz sic voluit. Si q̄ritur. cur voluit: īspida
est q̄stio querere causam diuine volūtatis.
cum ipsa sit sūma causa oīuz causarū.

re tuo. Nemo dicit
eis aue. qz nondum
mutatū erat nomen
euz. qd̄ in salutatiōe
beatę virginis marie
factum est.

De generatiōibus adē. Ca. XXV

DAZ COGNOUIT

vxorē suaz s̄ nō in paradiso. sed iā
reus 7 eiect'. Breuiter legislatoꝝ generatio
nes adē trāsīt. festinās ad tēpora abraę pa
tris hebreozū 7 plures subticet adē filios 7
filias. Sed methodius martyr orauit dum
esset i' carcere. 7 reuelatus ē ei a spiritu de p̄n
cipio 7 fine mūdi. qd̄ 7 orauit. 7 scriptum l̄
simpliciter reliq̄t dicens. qz virgines egressi
sunt de paradiso. Et āno vite adā. xv. nat'
est ei cayn. et soroz ei' chalmana. Et si enim
fact' est adam quasi in etate. xxx. annoꝝ tū

Genesis

fuit vni⁹ diei 7 anni. 7 post duoz annoz et triū. 7 sic de ceteris. Et potuit añ cayn multos genuisse qui tacetur hic. Post alios xv ānos. nat⁹ est ei abel. 7 soror ei⁹ delbora. Anno vite adam. c. xxx. cayn occidit abel. 7 luxerunt eum adam 7 eua centum annis. Tunc nat⁹ est ei seth. xxx. anno p̄mē ciliadis. id est. p̄mē etatis. Unum seculum scz spatium mille annorum ciliadē dicimus. Inchoat enī methodi⁹ secula post. cc. ānos ad q̄ vocat seculū vnā ciliadē. Et sonāt in h. lxx. q̄ dicūt ada 5 cc. xxx. annoz eē cū genuit seth. s̄ t̄m in hebreo ē. c. xxx. S̄ t̄m redeam⁹ ad breuitatē genesis. Lō cepit eua et peperit cayn q̄ interpretat⁹ possessio. rursūq̄ peperit abel q̄ sonat luct⁹ vel meror vel pavor. q̄ si cito trāsiturus tāq̄ noīe p̄phatū fuerit. q̄ de ipso futurū erat. t̄m h̄m iosephū interpretatur nihil hic. qz non reliquit lemen sup terram. Abel fuit pastor. 7 cayn agricola. Lum enī esset malignissim⁹ vt etiā auaricię p̄suleret sup p̄mus terram incoluit.

De oblationibus fratrum.

Capitulum. XXVI.

Post multos di

es obtulerūt dño munera cayn de frugibus. abel h̄m iosephū lac. et p̄mogenita agnoz. Moyses ait de adipib⁹ eoz. id ē de pinguiorib⁹ gregis etiā obtulit. Credit adā in spū docuisse filios vt offerrent decimas deo 7 p̄mitias. Et respexit de⁹ abel 7 ad munera eius. ad cayn vero 7 ad munera ei⁹ nō respexit. qz placuit deo abel. 7 p̄ ip̄o placuit oblatio eius q̄ quō cognitum fuerit. alia trāslatio aperit. Inflāmanit de⁹ super abel. 7 sup munera ei⁹. Ignis enī de celo oblationē ei⁹ incēdit. vt legit⁹ helye factū ī carmelo et leuitico sub moyse. Munera vero

cayn ex auaricia boīs nata. deo non placuerūt. Iratusq̄ ē cayn 7 cōcidit vult⁹ ei⁹ p̄ ve recūdia. minorē sibi p̄latū vidēs. Incepās ergo dñs cayn ait: Quare irat⁹ es: Rōne si bene egeris recipies p̄miū. scz a me vel p̄ recipies theodocio posuit acceptabile erit munus tuū. Sin autē male. statim peccatus in forib⁹ aderit. i. p̄stō est. 7 ī voluntate p̄ quā ingressus es ad opus. Sed t̄m qz liberi es arbitrij sub te. i. in ptate tua erit appetit⁹ eius peccati. 7 dominaberis illi⁹ si voluerit. Alia trāslatio habet. Quare cōcidit vult⁹ tuus. Rōne si recte offeras. 7 recte non diuidas peccasti: Quiesce. Ad te cōuersio eius. et tu dñaberis illi⁹. i. in te ē vt a peccato p̄uertaris. Recte obtulerat. qz deo. qz creaturā creatori. s̄ nō recte diuilerat. qz seipsū q̄ melior erat oblatiōe obtulerat diabolo. Vel nō recte diuisit. qz meliora sibi retinuit. spicas vno attritas 7 corrosas sec⁹ viā dño obtulit Demorte abel. **Cap. XXVII.**

Quidens itaqz

cayn fratri suo dixit ad eū. Egrediamur foras in agrū vel trāseamus. Dic⁹ bieronymus. qz h̄ sup flue in samaritanozū libris 7 n̄oz reperit.

Nō enim legit⁹ qd dixerit ad eū. s̄ itelligēduz ē qd dixerat ei verba dñi increpātis scz. Et tūc cōsurrexit a dñs abel

Qui receperāt p̄ta. theucū vt liberarent a feris. s̄ corruperāt multis addendo h̄m numerum.

7 interfecit eū. 7 dixit dñs ad eū: Ubi ē abel frater tu⁹. Nō ignorando s̄ increpādo improperās fratricidiū. Qui cū vellet occultare factū. dixit deus: Vox sanguinis fr̄is tui abel clamat ad me de terra. i. notoriū ē q̄ fecisti. qz effusio sanguinis h̄ indicat. nec eget accusatore qd in euidenti ē. Inde ē q̄ ī ecclesia quorundā mos est. etiaz si nemo accuset p̄ sanguinis effusione suspecti in loco sacro trabunt⁹ in causas. qz sanguis clamat. qd si negauerint. iudicio dei examinent⁹. et iuramento. Nūc ergo maledict⁹ eris sup terras vagus 7 pfugus. Merito iste maledicitur.

et non adā. quia sciens iste penam pro peccato
 cationis. inde fratricidium addidit. Timens
 ergo caym ne vel bestie deuoraret eum si egre
 deret ab hominibus. vel si maneret cum eis occide
 ret eum pro peccato suo. damnans se et desperans
 ait: Maior est iniquitas mea quam ut veniam
 merear. Omnis qui
 inuenit me occidet
 me. Ex timore hoc
 dixit. vel optando
 dixit. quasi utinam occi
 dat me. Dixitque ei

Deus: Nequaquam ita fiet. Non cito. scilicet morieris
 sed omnis qui occiderit caym. supplendum est. libera
 bit eum a timore. a labore. et miseria. Et tunc
 addit impersonaliter. septuplum punietur. id est. puni
 tio fiet de eo dum uiuet in pena. usque ad septi
 mum lamech. quod personat translationi. lxx. Omnis qui
 occiderit caym. septem vindictas exoluet.
 Tradunt quodam penam ei durasse usque ad septi
 mam eius generationem. quia septem peccata commisit
 Non recte diuisit. fratri inuidit. dolose egit
 vocans in agrum occidit. peccatiter negauit. de
 sperauit. penitentiam dānatus non egit. Et
 omnis qui occiderit caym septuplum punietur. id
 est. plus quam ipse caym pro prohibitione homicidij
 quam non dum fuerat facta caym. Et posuit deus
 lignum in caym. tremorem capitis. ut sic sciret a
 domino puniret et excommunicaret. et indignam mis
 ricordiam. ne interficeret. Tunc egressus a facie
 domini habitauit ad plagam orientalem eden. id est
 deliciarum non in delitijs. sed versus terram deli
 tiarum. Iosephus ait. et multam pagram terras
 cum uxore sua chalma

na collocat est in lo
 co qui naida nuncupa
 tur. qui etiam filij na
 ti sunt. Hieronymus
 tamen dicit: Non est terra
 nayda ut vulgus no
 strum putat. sed habita
 uit in terra nod. id est. instabilis et vagus quod so
 nat nod. et dicit caym nod.

Degenerationibus caym.

Capitulum. XXVIII.

Ignouit caym

uxorem suam quam peperit enoch. et fecit ci
 uitate. et dixit eam enoch ex nomine filij sui
 enoch. Hic patet quod iam multi homines erant. et si
 non dicat eorum generatio. quos prouocauit caym
 ad urbem faciendam quorum auxilio eam fecit. Et
 ait iosephus. quia rapinis et uolentia opes agre
 gans. suos ad latrocinia inuitabat. et simpli
 citate uitae hominum ad inuentionem et iniquitates
 promouit mensurarum et ponderum et ad callidi
 tatem et corruptionem prouexit. Termios terre
 primus posuit. ciuitates munivit siue murauit.
 et timens quos lederebat ob securitatem suos in ur
 bibus collegit. Porro enoch genuit irad. qui
 maniael. qui matusael. qui lamech. qui septimus
 ad adam et pessimus. qui primus bigamiam introdu
 xit. et sic adulterium contra legem dei nature et dei de
 cretum commisit. In prima enim creatioe unica
 unico facta est mulier. et de prole ad eum decreue
 rat. Erunt duo in carne una. Accepitque duas
 uxores adam et sellam. Benuitque ada iabel. qui
 adiuuenit portalia pastorum tentoria ad mu
 tandam pascuam. et greges ordinauit. et caracte
 ribus distinxit. separauitque secundum genera gre
 ges omnium a gregibus hedorum. et secundum qualitate. ut
 unicolors a grege sparsi uelleris. et secundum eta
 tem. ut anniculosa maturioribus. et commissu
 ras certis temporibus faciendas intellexit. Nomen
 fratris eius tubal. pater canentium in cithara et orga
 no. Non instrumentorum quod de quibus longe post inuen
 ta fuerunt. sed inuentor fuit mulicis. id est. consonantia
 rum. ut labor pastoralis quasi in delicias verte
 retur. Et quia audierat adam probas se de duo
 bus iudicijs. ne periret ars inuenta scripsit
 eam in duabus columnis. in quilibet totam ut dicit
 Iosephus. una marmorea. altera latericia
 quare altera non dilueret diluuium. altera non
 solueret incendio. Marmoream dicit iosephus
 adhuc esse in terra syrica. Sella genuit tu
 balcaim. qui ferraream artem primus inuenit res
 bellicas prudenter exercuit. sculpturas operum
 in metallis in libidine oculorum fabricauit.
 Quo fabricate tabal de quo dictum est sono me
 talloz delectatur. ex ponderibus eorum proportionem
 et personationes eorum quam ex eis nascuntur excogitauit

Genesis

quā inuentionē grēci pitagore attribuunt fabulose. sicut 7 ex ope fruticū. excogitauit operari. i. sculperē i metallis. Cum enī frutices incēdisset i pascuis. veng metalloꝝ fluxerūt i riuulos. 7 sublate lamine figuras loꝝ i quibꝫ iacuerāt referebāt. Soroz vero tubalcain. noema. q̄ iuenit artē varię texture. Lamech autē fm iosephū res diuinas sapiēter sciens vidēs caym cōmuni p̄nē subiacere. sibi vero debere maiore p̄nā. p̄dixit h̄ mulieribꝫ suis sic. qm̄ occidi virū i vulnꝫ meū. 7 adolescentē in liuorē meū. septuplꝫ dabit vltio de caym. de lamech vero septuagies septies. Lamech vero vir sagittarius diu viuēdo caliginē oꝝ incurrit. 7 h̄ns adolescentē ducē. dū exercebat venationez p̄ delectatiōe t̄m 7 vsu pellū. quia non erat vsus carniū an̄ diluuiū. casu interfecit caym iter fructa estimans feram. quē qz ad indi cū inuenis dirigēs sagittā interfecit. Et cū expiret q̄ hoīez scz caym interfecisset iratꝫ illi cū arcu ad mortē h̄berauit eū. Occiderat ḡ caym i vulnere adolescentē in liuore vulne ris. Vcl vtrūqz occiderat in vulnꝫ 7 liuorē suū. i. in dānationē suā. Et ideo cū peccatū caym punitū eēt septuplū vt diximꝫ. suū pu nitū ē septuagies septies. i. lxx. aīę 7 septem egressē d̄ lamech in diluuiū perierūt. Vcl h̄ numero maiortatez p̄nē t̄m notat. hebrꝫ ait: Mulieres snę sepe male tractabāt eum. Vñ ip̄e iratꝫ dicebat eis se pati h̄ p̄ dupli ci homicidio qd̄ egerat. t̄m terrebat eas sub tendo p̄nā. q. d. Cur me vultis interficere? Brauiꝫ puniet q̄ me interficiet: q̄ q̄ caym.

De seth et eius generatione.

Capitulum. XXIX

Dignouit quo

qz adam adhuc vxorē suā q̄ peperit filiū 7 vocauit eū seth. Dic̄ strabus post mortē abel vouisse adā nō vltra vxorē suā se cogniturū. sed deo iubēte p̄ angelum fre git votū vt dei filius de eo nasceretur. Vñ iosephus dicit. qz abel extincto et caym effugato. adā de p̄

Legit̄ adā. xxx. habuisse filios 7 totidē fili

creatiōe filioꝝ cogi as p̄ter caym 7 abel. tabat. et vhemēter eum generationis amor angebat. h̄nc cogi tationē p̄pagatiōis potuit vocare strabus p̄ceptū dñi. qz iusserat. Crescite 7 multipli camini. S; 7 seth natus est filiꝫ quem voca uit enos qd̄ sonat homo vel vir q̄si rationa lis 7 fortis. qz p̄mus cepit inuocare nomē dñi. Forte inuenit verba de p̄catoria ad inuocā dñi. S; pleriqz hebrꝫ arbitrat q̄ ima gines ad honore dei excogitauerat 7 errant. Vcl forte ad excitandā p̄griciā memorię dei effigiauit dñm vt modo sit.

Epilogiū interferit. La. XXX.

Ic ē liber gene

rationis adē. Repetit de generati one adē. vt integrū ordinē genealogiaz p̄ sequat. Vñ quidā incipiūt ab adā p̄mam ctatē. Alij a seth. quibꝫ assentit methodiꝫ. et ideo h̄ dicit. qz de abel nullus natus ē. 7 ge neratio caym tota perijt in diluuiū. Vixit adā. c. xxx. annis. 7 genuit seth. ad imaginē 7 similitudinē suā. ipse ad imaginē dei. reli qui ad imaginē eius. qd̄ fere idē est. Vcl po tius mortales mortales. Vñ q̄lis terrenus tales et terreni. Forte moyses. c. ānos luctꝫ adē p̄termisit. qz vt diximꝫ. lxx. et methodiꝫ 7 iosephus. cc. xxx. annoꝝ euz fuisse scribunt cū genuit seth. Iste genuit enos. q̄ caynan. qui malaleel. q̄ iareth. q̄ enoch. qui matusa lem. qui lamech. q̄ noe. Sicut ḡ i generati one caym septimꝫ. i. lamech fuit pessimꝫ. ita i generatiōe seth septimꝫ. i. enoch fuit opti mus. Et trāstulit illū deꝫ in paradisū volu ptatis ad t̄ps. vt in fine tēpoꝝ cū helya con uertat corda patrū i filios. Iudēi tamē Enoch quasdā l̄ras causam huiꝫ trāstla inuenit 7 quosdā li. tionis attribuūt po bros sc̄psit s̄ q̄ adāz tiꝫ septenario q̄ san intelligit mortuus. citati eius. qz plu res legunt sanctiores eo. quoꝝ nullus trāf latus ē. In tantū enī aiunt deuz omnia sub septenario disposuisse. q̄ etiā dicūt eū septē celos creasse. 7 cuiqz nomen suū datum.

7 septē ferras. quas dauid fundamēta mō-
tium vocat. De annis matusalem diuerse
sūt opinionēs. Scđm cōputationē. lxx. vi-
xit ānos. xiiij. post diluuiū. s̄ nō legit fuisse
in arca nec trāstat⁹ vt enoch. Quidā dicūt
q̄ mortuus fuerit ante diluuiū sex annis.
Hieronym⁹ asserit q̄ eodē anno ī quo fuit
diluuiū. qđ etiam diligēs computatio an-
norum ei⁹ fm̄ genesim manifestat. Amen
oēs in numero annoꝝ vitę eius pueniunt.
q̄ vixit annis. d. cccc. lxx. t̄m. Porro noe
fuit decim⁹ ab adā in quo p̄ma etas termi-
ta est. ita q̄ 7 ipse fuerit in ea. Huius etatē
ānos. lxx. ponūt duo milia. cc. xliij. alij. lxxij.
Hieronym⁹ non plene duo milia. Metho-
dius duo milia. Ipse t̄m per ciliades secula
disponit. nec apponit annos si supersint. et
ideo nihil certū de numero ānoꝝ tradidit.
De causa diluuii. Capi. XXXI.

De vero cum

q̄ngentoz esset annoꝝ genuit sem-
cham. 7 iafeth. Moyses dicit⁹ de diluuiō
p̄misit causam eius dicens: Cum cepissent
homines multiplicari sup terras. viderūt fi-
lij dei. id ē. seth religiosi filias hoīnz. id ē. de
stirpe caym. 7 victi concupiscētia acceperūt
eas vxores. 7 nati sunt inde gigantes. Tem-
pus quidem quando factum fuerit s̄. vtrū
sub noe vel añ. vel multū vel parū ante. nō
determinat. Iosephus autem dicit q̄ vsq̄
ad septimam generationē. boni permanse-
rūt filij seth. Post ad mala progressi sunt
recedentes a solēnitatibus paternis. et ob
hoc contra se deum irritauerunt. Nam mul-
ti angeli dei. id est. filij seth. id est. qui supra
filij dei cum mulierib⁹ coeuntes iniuriosos
filios genuerūt. qui p̄pter cōfidentiam forti-
tudinis gigantes a grecis dicti sunt. Me-
thodius causam diluuij hominū. s̄. peccata
diffusius exequitur dicens: quia q̄ngentesi-
mo anno p̄mę ciliadis. id est. post p̄mam ci-
liadem. filij caym abutebantur vxorib⁹ fra-
trum suoꝝ nimijs fornicationib⁹. Sexcente-
simo anno mulieres in xelaniaz versę super-
gressę viris abutebātur. Mortuo adā. seth

separauit cognationē suam a cognatione
caym. qui redierat ad natale solum. Naz et
pater viuens phibuerat ne cōmiserētur. et
habitauit seth in cordā in quodā mōte. p̄xi-
mo paradiso. Caym habitauit in cāpo vbi
fratrem occiderat. Quingētesimo anno se-
cundę ciliadis exarserunt homines in alter-
utrum coeuntes. Septingētesimo anno se-
cundę ciliadis filij seth concupierunt filias
caym 7 inde orti sunt gigantes. Et incepta
tertia ciliade inundauit diluuiū. Sic ordi-
nat methodi⁹. Po-
tuit etiam esse vt in Hęc opinionē alibi
cubi demones ge- damnat augustinus
nuissent gigantes a
magnitudine corporū denominatos sic. di-
ctos a geos quod est terra. qui incubi vel de-
mones solent in nocte opprimere mulieres.
sed etiaz īmanitati corporum respondebat
īmanitas animoz. Post diluuiū tamē na-
ti sunt alij gigantes in ebron. 7 post fuerunt
in tham ciuitate egypti. a qua et thitanes
dicti sunt. de quozū stirpe fuit enachim cu-
ius filij habitauerūt in hebron. de quibus
ortus est goliath et quidam alij. Fratresq̄ de⁹
peccatis hominū dixit. Pēnitet me fecisse
hominē. q. d. Faciam qđ solet facere homo
pēnitens operis sui. delet enī quod fecerat
Et est sensus. Delebo hominem quem fece-
ram. Non enim permanebit spiritus meus
id est. indignatio mea in homine in eternū.
quia caro est. q. d. Nō puniā eum eternali-
ter vt diabolū q̄ fragilis est. s̄ hic reddā
qđ meretur. Et t̄m priusq̄ disperdā euz. da-
bo ei tēpus pēnitendū si voluerit. eruntq̄
dies illius ad pēnitendū scz. c. xx. annoꝝ.
Non enī intelligendū ē de spiritu hoīs. sed
de dei indignatiōe. Nec ē terminus iste hu-
manę vitę post diluuiū. cū post inueniatur
homo amplius vixisse. Et dixit domin⁹ hoc
ante annos. xx. q̄ inciperet fieri arca. vt dic̄
Hieronym⁹. quę facta legitur. c. ānis. Vel
fm̄ strabum eo anno dixit quo cepit arca fi-
eri. Sed quia in malicia pseuerauerunt. añ
p̄fixū t̄ps. scz. cētesimo āno deleti sūt. Tñ io-
seph⁹ dicit hūc terminū vitę hoīnz statuit

Genesis

Quod autem dicitur deus tactus dolore cordis intrinsecus. forte nihil aliud est. quam quod homines latebat quantitas diuine offensus. Vel antropopspatos est. scilicet humana passio quam attribuit deo quod hominis est.

De arca noe. Capitulum XXXII

De vero erat p

fectus in generationibus suis. quasi non illius perfectionis quam est in patria. sed secundum modum generationis sue scilicet terrene. Et dixit dominus ad noe. Finis vniuersae carnis venit coram me. propter eos qui in arca erunt saluandi. disperdā eos cum terra. id est cum fertilitate terre. Tradunt quod vigorem terre. et fecunditatem longe inferiorem esse post diluuium quam ante. unde esus carniū homini concessus est. cum antea fructibus terre victitaret. Fecit noe iuxta preceptum domini arcam de lignis leuigatis. id est politis. vel quadratis. Alia littera. vel bituminatis longitudine. cccc cubitorum. latitudine. id est altitudine. xxx. ad modum scilicet humani corporis. in quo longitudo sexies est maior latitudine. et decies maior altitudine. Est autem longitudo a planta usque ad verticem. Est latitudo a crate lateris ad cratem. Altitudo a dorso usque ad ventrem. Quod tamen multi de cor

porē christi tamen dicitur esse voluit. quia sic legitur in isidoro qui humani corporis instar ostendit. in quo christus apparuit. Fuit itaque haec arca in fundamento quadrata

sed in forma altera parte longiori ab angulis in artum conscendens donec in cubito summitas eius perficeretur. Bitumine intus et extralinita est. quod est gluten feruentissimum quo ligna linita non dissoluntur aliquo vi vel arte. nec materia vel maceria bituminata solui potest sine menstruo mulieris. In lacubus iudee supnatans colligit. In syria limus est a terra estiuans. Facta sunt in ea cenacula et tristega. id est distinctioes dicitur a trica. Dicit alia translatio bicamerata et tricamera

ta. Habuit enim quinque cameras. quas Augustinus etiam praeter sentinam dicit ibi fuisse. se dicens sup tabulatū sentine fuisse bicameratā. Una enim camerarum erat stercoraria altera apotecaria. et sup hanc mansionem erat alia tricamerata. Laterales camerae erant vna imitium. altera mitium animalium. media hominum et auium. Et ha

buit ostium vbi bicamerata et tricamerata iungebantur. Alij vero has quinque cameras in altitudine sola disponunt. inferiorem quae et sentina stercorariam dicentes. Secundam supra illam apotecariam. Tertiam imitium animalium et serpentum et vbi haec iunguntur ostium ponunt. Quartam mitium animalium. Supremam hominum et auium. Iosephus tamen dicit arcam quattuor cameras habere forte stercorariam vel sentinam non includens. Fecit in ea noe fenestram quam hebraei crystalinam fuisse tradunt. quae in hebraeo vocatur meridianum. a symacho diluculum. Dicit rabbanus cubitos arcae fuisse geometricos. alioquin tanta capere non valeret. Continet enim cubitus geometricus sex nōs vel nouē. Proprie enim cubitus pedem et dimidium habet.

De ingressu in arcam. Capitulum XXXIII

Effecta igitur ar

ca. dixit dominus ad noe. Ingredieris arcam tu et filij tui vxor tua et vxores filiorum tuorum. In his octo reseruatim est seminarium generis humani. Et seorsum viros. et seorsum mulieres nominauit dominus cum de ingressu loqueretur. Ac si diceret. Tempore afflictionis vacandus est ab amplexibus mulierum. et excuctis animantibus vniuersae carnis bina

Quod dicitur arca habuisse. xxx. cubitos in altum. in corpore eius intelligendum est. id est a fundo usque ad tabulatū. Impossibile enim esset operaturas ei non plus ascendisse. et tigna. xxx. cubitorum tamen operire longitudinem et latitudinem.

Vox Noe phuar phara. vxor lem. parsia. vxor cham cathaflua. vxor Japheth

induces i arcam. i. flua.
 pbinata. i. masculu
 z feminā. De imūdis enī aīalib⁹ fuerūt ibi
 tm̄ duo. fm̄ gen⁹ suū. de mundis vero septē
 Immūda vero vocat ea moyses fm̄ temp⁹
 suum que. scz lex mosaica vocat immunda
 Vel tunc dicta sunt imunda. que etiā tūc
 naturaliter esui hōiūz non erāt apta. Ideo
 dixi naturaliter. qz nlla ad huc ad edendūz
 concessa. Tolle qz tecum ex omnib⁹ q̄ mādi
 possunt. vt sint tam tibi q̄ illis in escam. Si
 queritur vtrum de minutis vel immundis
 animātib⁹ aliqua introducta sint ad hūc
 numerū. Dicit aug⁹ qz que non generant d
 coitu. non fuit necesse esse i arca. que scilicet
 de puluere vt pulices. vel d humoribus vl
 corruptionib⁹ nascunt. Qd̄ aut̄ ex coitu ge
 neratiua tm̄ introducta sint innuit cum ad
 dit fm̄ gen⁹ suūz vel in genere suo. Querit
 etiam si sine transgressione mādati ibi aliq̄
 fuerūt inclusa. que necessitas coz alēdorū
 que vescunt carnib⁹ coegisset includi. Dic
 augustin⁹ posse esse p̄ter carnes alimēta cō
 munia. maxime cum ea q̄ carnibus vescunt
 fico z castanea vesci possint. p̄cipue cū oib⁹
 vesci cogat famēs. Forte nō dū etiāz anima
 lia carnib⁹ vescēbant. sicut nec hōies. Fecit
 qz noe cuncta q̄ sibi dñs p̄ceperat. Sexcēte
 simo anno vite sue ingressus est noe in arcā
 cum omnib⁹ que dixerat ei dñs. que z nutu
 diuino z angeloꝝ ministerio adducta sunt
 mense sc̄do. die. xvij. q̄ ab hebreis nysan d̄z
 a latinis maius. a macedonib⁹ dion. Moy
 ses aut̄ in legitimis nysan. i. aprilē p̄mum
 mēsem cōstituit fm̄ iosephū. In p̄tractib⁹
 vero. i. in mercib⁹ faciendis et in alia guber
 natione seculi tēpōꝝ decreta z vsualē ordi
 nem mensū seruauit. Dicit iosephus qz ab
 adam vsqz ad h̄ tēpus fuerūt anni duo mi
 lia. sexcenti. lvi. quod in sacris litteris cōscri
 ptum integritate signatum est.

De inundatione et cathaclismo.

Capitulum. XXXIII.

Ingresso noe in

arcam rupti sunt fontes abyssi. id

est. aque que sunt in viscerib⁹ terre. et cata
 ractē celi. i. fenestꝝe aperti sunt. id est. nubes
 Cataractē pprie sunt meat⁹ nili fluij cū ni
 lus p̄ septem ostia sepatur. vel loca eiusdeꝝ
 q̄ cata dupla dicunt. Abusiue qlibet aqua
 rum meatus dicuntur initiales. i. cataractē.
 Et pluit sup̄ terram. xl. dieb⁹ z noctib⁹. z ele
 uata arca in sublime ferebat. z sup̄ omnes
 montes excreuit aqua altior cubitis. xv. vt
 ablueret sordes aeris. Vsqzq̄ ascenderant
 opera hōiūz. vsqz ad eundem locū ascendet
 ignis iudicij ob aeris purgationē. S; non
 videntur opera hōminū tm̄ ascedere potuis
 se. cuz olimpus vsqz ad liquidum aera va
 dat. sup̄ que lr̄e inscripte in puluere p̄ ānūz
 reperte sunt stetitisse imobiles. qz venti dele
 re non poterant p̄pter altitudinem montiū
 vbi pro nimia aeris raritate ne etiam aues
 viuere queunt. nec philosophi ascendētes
 absqz spongijis plenis aqua aliquantulum
 ibi manere potuerūt. quas narib⁹ apponen
 tes. crassiozem inde aera attrahēbant. Sed
 sunt qui p̄ntant altitudinem montium tūc
 non fuisse tantam quanta nunc est. vel for
 rasse in sublimibus sacrificantes ignē accē
 debant. cuius vapor et fauillē multum ascē
 dere potuerunt. et aera maculare. Et cuz in
 trasset noe clausit ostium deus. z bitumina
 uit exterius et mortua est omnis anima vi
 uens super terram. et obtinuerunt aque ter
 ras. ita exaltatē. c. l. dieb⁹ ab illa. s. die qua
 ingressus est noe. Post dies. c. l. cōperūt aq̄
 minui mense. vij. ita qz. xxvij. die mēlis req̄
 euit arca super montes armenie. Illic arce
 reliquias vsqz nunc prouinciales ostendūt
 Huius diluuij et arce vt ait iosephus. me
 moriā faciunt etiā qui barbaroꝝ historias
 p̄scripserūt. De qua berosus chalde⁹ sic ait
 Dicit nauis ei⁹ q̄ i armeniā venit circa mō
 rem cordicū ad huc aliqua ps esse z quod
 dam bitumen exinde tolli. quo maxime ho
 mines ad expiationem vtuntur. Meminit
 eiusdem hieronymus egyptius qui antiq̄
 tatem conscripsit. Manasses damascenus
 de eisdem sic ait. Est super numidiam excel
 sus mons in armenia. qui baris appellatur.

Genesis

in quo multos confugiētes. sermo est dilu-
 uij tēpore liberatos. et quenq̄ in arca simul
 deuectum. Decimo tandem mense prima
 die mensis apparuerunt cacumina monti-
 nm. Lunq̄ transissent. xl. dies aperuit noe
 fenestram. 7 emisit coruū. qui nō reuerteba-
 tur forte interceptus aquis. vel inueniēs su-
 pernatans cadauer in aquis. est illectus eo.
 Tamen Josephus ait: q̄ cuncta reperiens
 inundantia regressus est ad noe. Emisitq̄
 post eum columbam. que cum non inuenis-
 set ubi requiesceret pes ei⁹ reuersa ē ad noe
 Sed nōne cacumina montiū iam erant nu-
 data. Forte nōdū siccata. 7 sic in palude re-
 quiescere non potuit sicut nec in aqua. Vel
 p̄ recapitulationem p̄us potest intelligi fa-
 ctum. 7 postea dictū. Post dies septē iterū
 emisit eam. que vesper e redijt ferens ramuz
 olię virentem. Post alios septem emisit
 eaz que non est vltra reuersa ad eū. Igitur
 sexcentesimo p̄mo anno vite noe p̄mo men-
 se. prima die mensis aperuit noe tectum ar-
 ce. et vidit q̄ exiccata esset terre superficies
 sed egrediendi expectabat dñi p̄ceptuz.

**De egressionenoę et yri.
 Capitulū. XXXV.**

Ense secundo.

xxvij. die mēsis dixit dominus ad
 noe. Egredere de arca tu et vxor tua. filij tui
 et vxores filiorum tuorum. Coniunctim in-
 bentur exire. qui disiunctim intrauerāt. Ac
 si diceret eis: Nunc redijt tempus ample-
 ctendi. vt multiplicemini super terrā. Vox
 enim subiunxit: Crescite et multiplicamini.
 Et egressus est noe cum vniuersis que erāt
 cū eo. eadem die qua ingressus fuerat reuo-
 luto anno. Ingressus est autem. xvij. luna
 mensis secundi. licet habeat alia translatio
 xxvij. 7 egressus est. xxvij. luna. qz quota est
 luna hodie. si. xj. addas tota erit eodem die
 reuoluto āno. si hodie p̄ma. eadē die sequē-
 ti anno. xij. Recte moueat q̄ dixi egressum
 xxvij. luna cū liber dicat. xxvij. Potuit enī
 eē q̄ vespera septimę diei 7. xxvij. lunę egres-

sus sit iam iminēte. xxvij. Media vero t̄pa
 quolibet noie extremoꝝ sepe nominant. vt
 cū dñs crucifixus fuit inter tertiam 7 sextaz
 q̄dam euāgelista dicit hora tertia. ali⁹ sexta
 Vel poti⁹ h̄m noīa septem dieꝝ. si i tertia fe-
 ria est luna. xxvij. reuoluto anno in eadē ter-
 tia feria erit luna. xxvij. quia cōpur⁹ dieruz
 p̄ vnā diem descēdit in martilogio. Verbi
 gratia. Kalende ianuarij sunt in dñica die
 7 luna. vij. reuoluto anno in kalendis ianu-
 arij. reiterata luna erit. xvij. s̄ kalēde erūt se-
 cunda feria. Ergo dñica die ante kalēdas
 erit luna. xvij. et sic a dñica in dñicam reuo-
 luto anno non addūtur lunę nisi decē. sed
 a kalendis in kalendas vndecim. Et edifi-
 cavit noe altare domino. 7 de mūdīs anima-
 libus septimus obtulit dño. Ideo enī iusse-
 rat dñs septem h̄m genus suuz induci vt se-
 ptimo oblato. sex sufficerent propagatiōi.
 Locum aut̄ quo egressi sunt armenij egres-
 sorium vocant. Filij vero noe dixerunt thā-
 non. id est. vij. pro numero egressoruz. Ob
 hoc quoq̄ vt q̄dam tradūt. noe fecit altare
 d. vij. lapidibus. Et odoratus est domin⁹
 odorem suauitat. 7 ait ad noe: Non vltra
 maledicaz omni terre. p̄pter hōies qz proni
 sunt ad malū. Temp⁹ autē sementis et mel-
 sis 7 frigus 7 estus. nox 7 dies nō req̄scēt.
 Forte nōdū ita plene distincta erāt. iij. t̄pa
 qz nec vsq̄ ad diluuiuz aq̄ fuerāt collectę i
 nubes. Et bñdixit eis dominus dicens: Cre-
 scite 7 multiplicami-
 ni. 7 sit timor vester **Esus carniū ante**
 sup cūcta animātia **diluuiū non erat.**
 terre. Hoc dictū est **sed post statim cōces-**
 eis i solatiū. ne pau- **sus est.**
 ci homines a pluri-
 bus bestijs opprimi timerent. Quasi ole-
 ra virentia prius dederā in cibum. nūc tra-
 do vobis animantia. excepto q̄ carnem cūz
 sanguine non comedetis. id est. animal suf-
 focatum. Et prohibuit eis deus homicidiū
 fieri 7 quia maxime timebant: ne dominus
 iterū aquas diluuij inundaret super terras
 7 noe q̄tidie orabat ne h̄ fieret vt iosephus
 refert. pepigit eis de⁹ q̄ vltra nō fieret dilu-

Historia

num. 7 i signū fēde. De timeant imbres
ris hui⁹ posuit arcū dat⁹ eī nubib⁹ obles
suū i nubib⁹. Et est
signū duoz. iudicij p aquā p̄teriti ne time
atur. 7 futuri p ignez vt expectet. Inde ē q
duos habet colores ceruleū qui est aque⁹. 7
ē exterior qz p̄terijt. 7 rubrum qui ē igneus
qui ē interior. quia futurus est ignis. Et tra
dunt sancti qz xl. annis ante iudicium non
videbitur arc⁹. qd etiā naturaliter ostēdet
desiccationē aeris iam inceptam.

De ebrietate noe et maledictiōe
cham. Capitulū. XXXVI.

Epit noe exerce

re terraz 7 plantauit vineā. labru
scas naturales p cultum ad vsū vineę tra
bens. bibensqz vinū. sed ignorans vim eius
inebriatus est. Et dormiens nudatus est in
tabernaculo suo. Rudatio enim femozū se
quitur ebrietatez. sicut libido facietatē. Sz
cū cham verenda patris vidisset nudata ir
ridens nūcianit s̄ fratrib⁹. Sed illi palliū
imponentes humeris. et euntes retrosum
ne viderent. operuerūt patris verēda. Pa
tet quia nōdum hōmies vtebantur femora
lib⁹. Luigilans noe
cuz didicisset quid
fecerat filius su⁹ mi
nor ait: Maledict⁹
chanaan puer seru⁹
erit fratribus suis.

Si qrit quō cham dz minor fili⁹ cuz eēt me
dius natu. Potest dici minor. i. indignior
vel forte minor statura. Vel de iafeth dz. q
cū minor eēt tñ prudētior fuit cham maio
re. Maledixit aut nō filio s̄ filio filij. qz scie
bat in spiritu filiū non seruiturū fratrib⁹. s̄
semē eius. nec omnes de semine. sed eos qui
de chanaan. Peccata qdez patrū sepe vin
dicant in filios temporaliter. Et est sensus sic
Nō leterl de filio tuo sicut nec ego de te. Et
addidit. Benedict⁹ dñs de⁹ sem. sit chana
an seru⁹ eius. Prophtia est. quia p̄uidit
in filijs sem cultum 7 nomē vni⁹ dei pman

surum. Et iteruz. Dilatet de⁹ iafeth. 7 habi
tet i tabernaculis sem. sitqz chanaā seru⁹ ei⁹
Et h̄ prophtia ē. Bētes enī q̄ de iafeth dila
tate sūt numero. deo auctore 7 i cultu deozū.
deo pmittente post insertę sunt trūco oliuę
Et impleti sūt dies noe. d. cccc. l. āni 7 mor
tu⁹ est. Dicit aut ioseph⁹ qz nemo putet fal
sa q̄ de antiquoz longenitate scripta sunt
qz ppter virtutes et gloriosas vtilitates q̄s
ingiter pscrutabāt. i. astronomiā 7 geome
triam de⁹ eis ampliora viuēdi spatia cōdo
nauit que aliter di
scere nō potuissent: Magn⁹ ann⁹ cōple
nisi sexcētos viuerēt tur reuersis planet
annos Per tot enī oib⁹ ad loca suę crea
annorum curricula tionis.
magn⁹ ann⁹ implet.

De dispersione filiozū noe et de
nemroth. Capitulū. XXXVII.

Edit Moyses

ad principium genealogie noe di
cens: Hęc sunt generationes filiozū noe
et incipit a iaphet minori vt vltimo loco po
natur sem. cuius successionem texere inten
dit. Texuntur autem ex eis. lxx. duę genera
tiones. q̄ndecim de iaphet. xxx. de cham. xx.
vij. de sem. Hi tres disseminati sunt in tri
bus partibus orbis s̄m alquinū. Sem. asi
am. cham. africam. iafeth. europam sortit⁹
est. Vel expressius dicitur s̄m Josephum
Filij iaphet tennerunt septentrionalem re
gionem. a tauro 7 amano montibus sicilie
7 syrię vsqz ad fluuiū thanaym. in europa
vero vsqz ad gadira. Filij vero cham a pro
uincia syria 7 amano et lybano montibus
cunctas terras obtinuerunt quecunqz ad
mare sunt posite. apprehendentes etiaz eas
que vsqz ad oceanum sunt. et proprias fa
cientes appellationes. Filij vero sem vsqz ad
oceanum seorsum habitant asiam. et eu
frate facientes initium. Generationi Sem
insistemus. alias transeuntes. hoc tantum
addētes qz chus dicitur filius cham. et fili
us chus nemroth. qui cepit primus potens

Genesis

esse in terra. et robustus venator hominum coram domino. id est extinctor et oppressor amore dominandi. et cogebat homines ignem adorare. Ad hoc exijt. puerbium ad dicendum de aliquo quod fortis sit et malus quasi nemroth robustus venator coram domino. Hoc id diximus. quia methodi dicit hunc fuisse de filiis hiron filij sem. Quare non primus cepit dominari. ostendit agens de quodam filio noe. de quo non egit moyses sic dicens: Letesimo anno tertie ciliadis natus est noe filius in similitudine eius. et dixit eum ionithum. Trecentesimo anno dedit noe donatiōem filio suo ionitho. et dimisit eum in terras ethan. et intrauit eam ionithus usque ad mare orientis. quod dicitur elioschora. id est solis regio. Hic accepit a domino donum sapientie. et inuenit astronomiam. Ad quem veniens nemroth gigas. x. cubitorum eruditus est ab eo. et accepit ab eo consilium in quo loco regnare cepisset. Ionithus iste futuros quosdam euentus prouidit et maxime de ortu. iij. regnorum et occasu eorum per successionem. Quam etiam plane prophetauit daniel. Et prouidit discipulo suo neroth. quod primi regnaret de cham de quo belus descendit. post de sem medi et per greci. post de iaphet romani. Ad quem rediens neroth accessus amore dominandi sollicitauit genus suum de sem. ut imperaret alijs quasi primogenitus. sed noluerunt. et ideo transiit ad cham qui

Chaldei ignem adorabant et cogebant alios idem facere comburentes alia idola. Sacerdotes vero canopi habuerunt dietes quod magnum idolum in honore belli formauerant remouentes coronam auream apposuerunt vas fictile ad modum coronae perforatum foraminibus cera obturatis. Venientes chaldei apposuerunt ignem et liquescentem cera aqua defluens quae erat in corona extinxit ignem et proualuerunt canopi idola.

Obijcit hinc methodi de ionitho. quia non genuerat eum noe ante diluuium. quia non fuit in arca. cum non fuerit mortuus ante quia post instruit nemroth. nec post diluuium. Forte non est vera ratio methodi.

acquieuit. et regnauit inter eos in babilone. Inde dicitur de filiis cham. Si si vere fuit de filiis cham tunc nulla est questio quare inter eos regnauerit. Huius exemplo cepit regnare iectan vel ietra vel vira super filios sem. suse vel sustene super filios iafeth. Narrat autem philo iudeus. vel ut alij volunt gentilis philosophus in libro questionum super genesim. quod ex tribus filiis noe adhuc ipso uiuente sunt nati xxxij. milia viros. et c. et mulieres et pueros habentes tres super se duces quos prouidimus.

De turre babilonis. Ca. XXXVIII

Est obitus vero

pro noe mouentes pedes suos ab oriente. conuenerunt duces in unum in campum sennaar et timentes diluuium consilio nemroth volentis regnare. ceperunt edificare turrim quam pertingeret usque ad celos. habentes lateres pro saxis. et bitumen pro cemento. Descendit autem dominus ut videret turrim. id est animaduertit ut puniret. et ait ad angelos: Venite et confundam linguam eorum ut non intelligat quisque vocem proximi sui. In hac diuisione nihil noui fecit deus. quia voces eadem sunt apud omnes gentes. sed dicendi modos et formas diuisis generibus diuisit. de hac turri dicit iosephus quia latitudo erat ita fortissima. ut prope eas aspicientibus longitudo videretur in minus. Deum vero ventos imittentes euertunt turrim. et vocem propriam unicuique partiti sunt. Propterea babiloniam contigit vocari ciuitatem. Babel enim hebrei confusione appellant. De hac turri meminit sibilla dicens: Cum omnes homines existerent unius vocis. quidam turrim edificauerunt excelsam. tanquam per eam ascensuri in celum. De campo vero sennaar in regione babilonis meminit esicius dicens: Qui de sacerdotibus sunt erepti. iouis sacrasumetes in sennaar babilonis venerunt. diuisique sunt post hanc diuersitate linguarum. migrationes agentes. apprehedentes mediterranea simul et maritima. Nec propter eundem puto quod moyses dicit regina filius chus duos habuisse filios. saba et dodan. Iosephus dicit. saba et iuda. quorum iudas egyptiacam gentem hesperiorum

inhabitās iudeis cognomē suū reliq̄t. Qd̄
 aut̄ d̄r de t̄ra sennaar egressus ē assur itelli-
 gēdū ē. q̄ nēroth expulit euz vi a terra illa
 7 turre q̄ ei⁹ erat iure hereditario. Vel itel-
 ligēdū nō ē de assur filio sem. q̄ inuenit pur-
 purā 7 vnguēta criminū vel cozpoz. a quo
 chaldaea 7 assyria di-
 cta ē. s̄ assur. i. regnū Chaldaea babylon.
 assyrioz inde egres sennaar. idem sunt.
 sū est. qd̄ tpe sarug
 pau abraç factū est. Regnū quidē babylo-
 niū habuerūt qui de semie nemroth vsq̄ ad
 q̄rtam ciliadē 7 vltimū culmidē.

Prīmū incidēs. Capi. XXXIX.

Interi vero ob

tinuerunt egyptios 7 assyrios ita.
 In dieb; sarug belus nērotides rex babylo-
 nis. q̄ fuit alter belus rex grēciē itrauit assy-
 riā. s̄ parū obtinuit ī ea. Quo mortuo fili⁹
 ei⁹ nin⁹ totā obtinuit assyriā. 7 ciuitatē in q̄
 caput regni erat. itinere triū dierū amplia-
 uit. 7 a suo noīe nininen dixit. Inde ē q̄ q̄-
 dam historiē dicūt. regnū assyrioz cepisse
 ab antiq̄ belo. qd̄ verū ē q̄ntū ad initiū. Alij
 dicūt cepisse a nino. qd̄ verū ē etiā q̄ntū ad
 regni ampliationē. Nin⁹ vicit chā. qui ad-
 huc viuebat 7 regnabat ī bractia alij tracia
 7 dicebat coroz astres iuētōz magicę artē q̄ 7
 septē liberales artes ī. xiiij. colūnis sc̄psit se-
 ptē gneis 7 septē late-
 ricis s̄ vtrūq̄ dilu-
 niū. Nin⁹ x̄o libros
 ei⁹ cōbussit. Ab eis-
 dem orta sūt idola
 sic.

Sirophanes p̄mus
 idolatra egypti. dio-
 phat⁹ lacedemonio.
 rum. in poetria magi-
 stri anshelmi.

De ortu idolorū. Capi. XL.

Ortu belo ni

nus ī solatiū doloris imaginē p̄ris
 sibi fecit. cui tātā exhibebat reuerētiā vt q̄
 bussibet reis q̄ ad eam pfugissent parceret.
 Proinde hoīes d̄ regno ei⁹ diuinos hono-
 res imagini ei⁹ ceperūt ip̄edere. Hui⁹ exem-
 plo plurimi char̄ suis mortuis imagines de-
 dicarūt. 7 sic ab idolo beli cetera traxerūt ori-

ginē. sic 7 ab ei⁹ noīe generale nomē idolorū
 Sic enī dict⁹ ē belus ab assyrijs. sic et alie
 natiōes s̄m ideomata lingue sue dixerunt.
 alię bel. alię beel. alię baal. alię baalim. Imo
 7 nomīa specificauerūt alię beelphegor. alię
 beelzebub dicētes. Sed tandē seriem gene-
 alogiē sem. psequamur.

De generatiōe sem. Capi. XLI.

Em cētū anno

rū erat q̄n genuit arfaxat biennio
 post diluuiū. Repugnare huic videt̄ qd̄ di-
 ctū ē sup̄ q̄ngētesimo āno noe natū. Sem
 7 sexcentesimo iundasse diluuiū. Ergo post
 diluuiū cētenari⁹ erat sem. 7 biēnio post cen-
 tū 7 duoz ānoz. S; mos ē sacre sc̄pturę se-
 pe limites numeroz ponere paucis ānis li-
 sup fuerit tacit̄. P̄d̄t ḡ dici q̄ sem cētū āno
 rū erat 7 duoz. s̄ duos tacuit scriptura. vel
 noe cū genuit eū q̄ngētoz 7 duoz vel duo
 deerāt ad sexcētos cū iundauit diluuiū. Ut
 ita legit̄ l̄ra. Sem cētū ānoz erat post dilu-
 niū. 7 erat biēnio post diluuiū q̄n genuit ar-
 faxat. Joseph⁹ aut̄ dic̄. Sem filius arfaxat
 nat⁹ ē post ānos. xij. facti diluuij. qd̄ forte
 vitiū sc̄ptoris ē. Arfaxat genuit sale. cui ī lu-
 ca subdit̄ chaynan. s̄m. lxx. q̄ pdidit sale. q̄
 heber. a q̄ hebrei di-

cti sūt s̄m iosephuz
 T̄n augustin⁹ dicit
 Merito q̄rit̄ vtruz
 ab heber dicti sunt
 hebrei vl̄ ab abraā
 q̄si abrahe. Heber
 genuit phalech 7 ie-
 ctam. Phalech hebraice diuisio. eo q̄ ī di-
 ebus ei⁹ p̄ diuisiōe linguaz diuisę sūt gen-
 tes. 7 diuisio t̄raz facta s̄ s̄bisto p̄cipueifa-
 cta d̄r. q̄ in isto 7 ī filijs ei⁹ remanēte lingua
 antiqua. alię q̄si ab eo diuisi sūt. Phalech
 genuit reu. vel regau. qui sarug. q̄ nachoz.
 q̄ thare. Thare cū esset septuaginta ānoz
 genuit abram. nachoz 7 aram. et est ordo p̄-
 posterus. Aram enim p̄mogenitus 7 abram
 vltimus fuit. 7 forte non genuit eos cum es-
 set huius temporis. sed tunc cepit generare

De natiuitate abra-
 2

et suis temporibus eos genuit. s. p. diuisa tpa. ita q. iā centū viginti ānoꝝ erat cū genuit abraz q. fuit vltim⁹. In thare terminat scda etas. hñs scd⁹ septuaginta. Mille. lxxij. ānos. s. m. methodiū ciliadē. s. m. hebraicā veritatē ānos. M. cc. xxiij. Et.

tot annos dic̄ Jose. Ita nō breuē faciūt pbus vsq. ad nati. hanc etatem hebrei. uitatē thare. s. vsq. ad natiuitatē abraz extēdit s. etas. Porro arā genuit loth. 7 ieschā q. 7 sarai. 7 melchā 7 mortu⁹ ē añ p̄ez suū. i. hur chaldeoz. Et ē nomē ciuitatē hur s. m. iosephū. vbi 7 hactenus sepultura ei⁹ oñdit. Hebrei hur ignez dicūt inde fabulāt. q. chaldei i. ignē p. quez traiciebāt puulos piecerāt abraz et arā. qz nolebāt ignē a dozare. 7 aram ibi expirante abraz dei auxilio est liberat⁹. Uñ d̄r. Ego sū q. eduxi te d. hur chaldeozū. Thare g. odio hñs terrā p̄p̄ luctū arā. nec valēs sustinere iniurias q. fiebāt ei vt ignem coleret. statuit pegrinari. 7 dedit nachoz melcham vxozē abraz vero sarai. qui 7 loth fr̄z vxoris i. filiū adoptauit. qz sarai sterilis erat.

De egressu thare et suozū de chaldeā. Capitulū. XLII.

Egressus ē ergo

thare cū illis vt irēt i. t̄raz chanaā venerūtq. vsq. ad arā mesopotamicē ciuitatē. lxx. ponūt charrā. qz cū. b. aspirationem vtrobiq. habeat i. grecū vertere nō potuerūt ch. p. vtraq. aspiratiōe posuerunt. Uñ 7 filiū noe habā dixerūt cham. Inde ē q. vārie legit̄ oreb vel chozeb. raab vel rachab. Mesopotamia vero a circūfluētib. aqs nomen accepit. Meso enī mediu. potamos aq. sic aquileia d̄r. q. si aq. ligata. Et facti sūt dies thare. cc. v. annoꝝ. 7 mortu⁹ ē in aram.

De annis abraz post mortē patris. Capitulū. XLIII.

Ixit aut̄ domi

nus ad abraz. Egredere d. t̄ra tua. 7c. lxxv. ānoꝝ erat abraz cū egredere d. arā Joseph⁹ ait. Dimisitq. chaldeā cū. lxxv. an

noꝝ eēt dño iubēte. vt migraret i. chanaā. Si g. post mortē patrē abraz erat ānoꝝ. lxxv. ptz qd̄ diximus q. thare plus q. lxx. ānos habebat cū genuit abraz. Si enī i. illa etate genuit abraz. tūc post mortē patris erat abraz. c. xlv. ānoꝝ. Aug⁹ tñ dic̄ p. recapitulationez s. eē dictū. Adhuc enī viuēte patre cuz esset c. xlv. ānoꝝ 7 abraz. lxxv. egressus ē de aram relinquēs ibi patrē 7 fr̄z. 7 i. itinere dū iret i. mesopotamiaz dñm locutum ei et dixisset. Egredere de terra 7c. nō qn iā esset egressus sed animū reuertendi ad eaz habebat. q. d. Qui egress⁹ es corpe egredere mente. Hieronymus dicit vram esse hebreozum Traditionem q. 7 annos thare ponūt. lxx cum genuit abram. 7 mortuo p̄ze egressus abram de arā. 7 pluriū esse annoꝝ tunc q. moyses dicat. s. ānos ei⁹ cōputatos ab illo tpe q. dei auxilio euasit ignez chaldeoz. vt id ei reputet̄ tps etatis. ex q. cōfessus est dñm. spernēs idola chaldeoz. Et dic̄ iosephus iā recidebat̄ vita hoīuz. paulatim declinās vsq. ad moysen. i. q. terminū vite que p̄stituerat dñs cōfirmavit. Centū enī. 7. xx. annoꝝ moyses mortuus est.

De aduētū abraz in terrā chanaan. Capitulū. XLIIII.

Vlit ergo abraz

sarai 7 loth. 7 aīas quas fecerat in aram. i. animātia q. ibi acquisierat 7 itrauit terrā chanaan. et venit ad sichē q. corrupte sichar sepe legit̄. 7 ad vallē illustre q. pentapolis dicebat̄ tunc. a. v. v. bib. sodomoz q. nūc mare salis vel mortuū d̄r. qz nil i. eo viuūt. 7 nihil i. eo mergi pōt habēs aīas. vel lacus aspalti. i. bitumis qd̄ d̄r. iudaicū vl. val lis salinarum. Apparuitq. ei dñs 7 dixit ei. Gemini tuo dabo t̄rā hāc. Qui edificauit ibi altare dño vbi apparuit ei. Inde de eo sic ioseph⁹ ait. Nūc d̄r. mare diaboli. cui⁹ sua su. ibi peccatū ē 7 multuz aluminis ibi reperitur.

Primum presumpsit deum unum creatorem esse cunctorum
 pronuntiare. et hominum opiniones quas ceteri de deo
 habebant inouare et immutare prevaluit. Hec
 autem coniecit per tres passiones et maris. et ea que
 contingunt circa solem et lunam. et ex omnibus que circa
 celum sepe eueniunt. De eodem berosus meminit
 dicens: Post diluuium decima generatio fuit
 apud chaldeos vir in celestibus rebus expertus.
 Inde transgrediens abraham tetendit tabernacu-
 lum in bethel et hay. et edificauit ibi iterum alta-
 re domino. Et preterit abraham vadens. et ultra progre-
 diens ad meridiem. ubi iuerit subicit moyses
 breuitatem causa. vel quasi notum. et habitauit in
 damasco. Unde et nomen eius usque nunc in ciuitate
 damascena habetur in gloria. et vicus ostendit qui
 ab eo dicitur habitatio abraham. Unde nicolaus dama-
 scenus. Abram regnauit in damasco. veni-
 ens aduena cum exercitu de terra que super baby-
 lonem dicitur hur chaldeorum.

De descensu abraham in egyptum et de re-
 ditu eius de egypto. **Capitulum XLV.**

Acta est autem fa-

mes magna in terra chanaan. et descendit
 abraham in egyptum. timensque libidinem egypti-
 orum ne eum propter speciem mulierum occiderent soro-
 rem suam eam dixit esse. Et sublata est mulier valde
 pulchra in domum pharaonis. Abraham vero bene-
 uolus fuit egypti propter eam. De quo desiderium regis
 impediuit ne tangeret eam. egritudine et tumultu
 causa. Cumque pro salute regis sacrificaret sacer-
 dotes. pro ira dei bene accidisse significauerunt quod
 uxore peregrini iniuriam inferre uoluisset. Uoca-
 uitque pharaon abraham et dixit ei: Cur non indicasti
 quod uxor tua esset? Ecce uxor tua. accipe eam et
 vade. Et precepit rex uiris suis ut deducerent
 eum. Erat enim diues valde in auro et argento. in
 seruis et ancillis. et in iumentis. Arithmetica sa-
 ne et que dicitur astrologia sunt egyptiis tradidit an-
 te eis ignota. a quibus postquam uenerunt ad grecos.
 Reuersusque est abraham usque ad locum ubi fixerat
 tabernaculum in bethel et hay. Partitusque est
 terram cum loth dominum pastores eorum inter se rixaretur. pro
 pascuis. optionem etiam processit loth. Et eleuans
 loth oculos. uidit regionem iordanis per quam
 sibi et moraturus est in opidis sodomorum. Abraham

vero descendit ad dual
 lem abraham in hebron
 et habitauit ibi fecit
 que ibi altare domino.
 Hebron ciuitas est que
 et cariatbarbe dicitur. i-
 ciuitas quattuor.
 Arabe enim quattuor ca-
 riatib ciuitas. ibi enim
 sepultus est adama maxi-
 mus. et abraham ysaac
 et iacob cum uxoribus
 suis. Mambre uero aner et escol fratres erant et con-
 federati sunt abraham. A
 primogenito eorum ual-
 lis cognoscata erat.
 Habitabat autem ibi
 abraham circa quercum
 uel terebintum. cuius
 radices apparerent ad-
 huc. Quam proprio no-
 mine iosephus uoca-
 uit dicens: Habita-
 bat abraham circa ilicem. que uocatur agyga. uel
 ogig. uel dirpsi. ibi promissit ei deus quod omnes ter-
 ram circumstantem per quattuor partes orbis
 daret ei et semini eius.

De victoria abraham et occursum mel-
 chisedech. **Capitulum XLVI**

Actum est autem

in illo tempore ut amraphel rex sennaar
 id est babilonis rex. Jam tamen processerat libido
 dominandi. que queque ciuitas regulum habe-
 bat. quorum plurimi alicui maiori regi serue-
 bant. tandem omnes subditi erant monarcho as-
 syriorum. Sane quoniam quatuor ciuitates sodomorum so-
 doma. et gomorra. adama. setoif. bala que et se-
 gor. quoniam quatuor reges habebant. Has subiugane-
 rat sibi codozlaom rex elamitarum. et tribu-
 tarias sibi fecerat. et duodecim annis serue-
 rat ei in tributo. xiiij. noluerunt sibi dare. Pro-
 inde. xiiij. anno codozlaom assumens se-
 cum tres reges babilonis et ponti. et gentium
 collecto exercitu conuenerunt in uallem silue-
 stem. in qua erant putei bituminis. que per

Hebron interpretatur con-
 iugium uel coniugium. que
 quattuor patriarche cum
 uxoribus suis ibi incine-
 rati fuerunt. Hec in-
 scriptio reperitur in que-
 dam glosa in actibus
 apostolorum. M. legens
 consuluit ut in histo-
 rijs poneretur. quod
 et se fecisse dixit.

Arbor illa secundum biero-
 nimum usque ad tempora
 theodosij imperatoris
 durauit. et ex illa fuit
 sephibet que modo est que
 arida tamen medicinalis
 est. de qua que secum habuit iumentum
 eius non infundit.

iram dei post versa e in mare mortuum. et cir-
 cum adiacentia loca depopulati sunt. Et egressi
 sunt quinque reges ut pugnarent aduersus. iij. q. et
 terga verterunt. et ceciderunt plurimi. et qui re-
 manserunt fugerunt ad montes. Tulerunt autem vi-
 ctoriae omnes substantiam eorum et captivos. nec non
 et loth et substantiam eius. Et ecce vnus qui euase-
 rat nuncianus h. abram hebreo. vel trans flumi-
 nis. q. de trans eufratem venerat. Qui nume-
 rauit expeditos vernaculos suos. ccc. xvij.
 et tres predictos fratres mabre et aner. et escol
 et persecutus est eos vsque dan. q. est vnus de fontibus
 iordanis. et ab eo opidum dan dictum est
 quod nunc paneas dicitur. Alter enim fons ior dicitur
 bus in vnum federat iordanis dicitur. et irruit super
 eos nocte diuisis socijs in tres turmas dormi-
 entes trucidauit. vigilantes pro ebrietate pu-
 gnare non valentes effugerunt. Et persecutus est
 eos vsque hobab. q. est ad leuam damasci. et redu-
 xit loth. mulieresque et populum. et omnes substantiam
 eorum. Occurrit autem ei rex sodomorum ad locum
 qui dicitur regia vallis in via solime civitatis vel sa-
 lem que post hierusalem dicta est. At homo melchise-
 lech rex salene obtulit ei panem et vinum. Quod quasi
 exponens iosephus ait: Ministravit exercitui
 xenia. et multam abundantiam rerum opportunarum
 simul exhibuit. et super epulas benedixit deum. qui
 abire subdiderat inimicos. Erat enim sacer-
 dos dei altissimi. Cui abram decimas dedit ex
 omnibus spolijs. et tunc primum decime leguntur dare
 primitie homo ab abel. Et ait ad eum rex sodomo-
 rum. Da mihi auras. cetera tibi tolle. et noluit
 abram etiam minimum quod tollere. exceptis que co-
 mederunt iuvenes. et partibus trium fratrum que vene-
 rant cum eo. Hunc melchisedech aiunt hebrei
 fuisse sem filium noe
 et vixisse vsque ad isa-
 ac. Et omnes primogeni-
 tos a noe vsque ad a-
 aron sacerdotes fu-
 isse qui in priujs et ob-
 latioibus populo benedi-
 cebant. et habebant pri-
 mogenita de quibus
 post explicabit.

Josephus in fine li-
 bri sui ait: Potentis-
 simus chananeorum
 qui lingua patria iu-
 stus rex appellatus est
 primus deo sacerdoti-
 um vel sacrificium ex-
 hibuit. et fanum edifi-
 cavit. et urbem quam
 hierosolimam dixit

Luz aut solima vocaret. chananeis post ea
 expulsis primus iudeorum in ea leobius vel the-
 obitus regnavit.

De ortu iubilei. Cap. XLVII.

De hac victoria

tradunt iubileum initium habuisse pro
 hac remissione captiuorum. Jubel enim remissio
 vel initium. inde iubileum remissio vel initians
 ob hoc aut institutum est quinquagesimum. quia tunc
 erat loth ut dicunt quidam. l. anno. Vel tunc
 erat l. annus ex quo locutus erat dominus abire via
 vel ex quo egressus erat de charran. Vel abraz-
 pitus astrologus in quibus etiam secundum quosdam coroz-
 strem magicę artis inuentorem instruit no-
 uerat quod interperies aeris que fit ex eleuatis vel
 depressis planetis. semper vsque ad l. annos ad-
 temperiem redeunt. et quod vidit fieri in astris vo-
 luit imitari in terris.

De sacrificio abire post promissio-
 nem heredis. Cap. XLVIII.

De transactis lo-

cutus est dominus ad abram. Protector
 tuus sum. et merces tua magna nimis. Et di-
 xit abram: Quid dabis mihi. ego vadam
 absque liberis. ac damascus filius eliezer p-
 ratoris mei erit heres meus. q. d. Quid mihi
 de promissione terre cum desit heres: Ab hoc da-
 masco autem damascum conditam et denotatam
 et ibi eum regnasse. Et dixit dominus ad eum: Non
 erit hoc heres tuus. sed qui egredietur de utero tuo
 Credidit abram deo. et reputatum est ei ad iu-
 sticiam. et quod insperatum promittebatur. quesivit
 abram signum. unde sciret sibi hoc fieri. non ex
 diffidentia. sed sperando et modum querendo.
 Et hinc maxime mos inoleuit in deis signa
 querere. Et ait dominus: Sume mihi in crastino
 vaccam et capram et arietem queque trima et
 turturem et columbam. quasi diceret. Immola-
 bis mihi hoc. et ostendam tibi signum. Qui tol-
 lens hec animalia diuisit per medium. et par-
 tes contra se altrinsecus posuit. aues autem
 non diuisit. et dum expectaret preceptum domini
 de modo immolandi. descenderunt volucres
 super cadauera. et abigebat eas abram. Cumque

sol occubuisse sopor irruit sup abram. 7 hor
 roz magn⁹ q̄ fuit ps signi. 7 dictū ē ad eum.
 Scito p̄nosces q̄ pegrinū futurū sit semen
 tuū ī terra nō sua. et subijcient eos extranei
 seruituti. 7 affligent. cccc. ānis. Tu aut̄ ibis
 p̄us ad p̄es tuos. generatiōe aut̄ q̄rta reu-
 tent̄ huc. q. d. Ne expectes te modo regna-
 turū ī terra hac et semē tuū post te. Te enim
 prius mortuo post. ccc. annos implebit̄ pro-
 missio mea. Nec ē intelligendū q̄ tot ānis
 seruiert̄ ī egypto. sed hic numerus anno-
 rum in illa afflictione completus ē. qui s̄m
 Isidoꝝ ab illo tempe computant̄. quo ista
 abꝛę pmittuntur. Augustinus ab ysaac na-
 to computat. quia dictum est semen tuum.
 Et ab anno natiuitat̄ ysaac vsq̄ ad annuz
 egressiōis de egypto numerat. cccc. v. ānos
 Sed scriptura subticet. v. 7 legit litterā sic.
 Semen tuū peregrinū erit. cccc. annis. siue
 enim in terra chanaan siue in egypto pegri-
 nū fuit. donec habuit hereditatez ex p̄missi-
 one dei. Illud aut̄ interpolitū. subijciēt eos 7
 affligēt. nō refertur ad. cccc. annos. Quod
 aut̄ dictū est. in q̄rta generatiōe eos reditu-
 ros. s̄m tribū sacerdotale intelligendū est
 Leui enī genuit cha-
 at. qui genuit araz
 vl amarā. q̄ genuit
 aaron. q̄ cleaçar q̄
 cū aaron egressus ē
 Nec dicas q̄ttuoz
 generatiōes p̄sonas. iij. sed successiones. vt
 tot sint generatiōes. quotiēs ibi legitur ge-
 nuit. Quod alia l̄ra habet. v. generationes
 s̄m regiā tribum ē. Judas enī genuit pha-
 res qui genuit esron. qui genuit aram. qui
 aminadāb. qui naason. qui cū p̄e egressus
 est. Et facta ē caligo 7 apparuit ignis q̄si cli-
 bani trāsies iter diuisiōes illas. 7 p̄sumens
 illas. Ecce signū. 7 termios terre p̄missiōis
 diffinuit ei dñs a riuocozula flumie egypti
 vsq̄ ad eufraten. 7 p̄plos ei⁹ nominauit.

De fuga agar et ortu ysmaelis. Capitulum. XLIX.

i. Gitur sarai nō

habebat liberos. Et dixit abꝛę. In-
 gredere ad ancillā meaz agar. si forte ex illa
 suscipiā filios. 7 igressus ē ad eā. Quę cū cō-
 cepisset. despexit dñam suā. 7 abꝛā dissimu-
 labat. Et ait sarai. Inique agis p̄ me. Ju-
 dicet de⁹ inter me 7 te. Cui abꝛā. Ecce ancil-
 la tua ī manu tua. vtere ea vt libet. Affligen-
 te aut̄ eā sarai. illa inijt fugā. volens redire
 ad patriā. q̄ egyptia erat. Et inuenit eā an-
 gel⁹ dñi dñi suggeret 7 sitiret et viā ignoraret
 solinagā iuxta puteū q̄ est in via in deserto
 sur. Qui dixit ad eā. Vñ venis 7 q̄ vadis.
 Et illa. A facie dñę mee sarai fugio. Cui an-
 gel⁹. Reuertere ad dñam tuā 7 humiliare
 sub ea. Etrursū. Cōcepisti 7 paries filiū. et
 vocabis nome ei⁹ ismabel. Hic p̄mo legit̄
 nomē p̄dictū a dño qd̄ perraz est. Danus
 ei⁹ p̄tra oēs 7 man⁹ oīuz p̄ eum. et e regione
 fratrū suoz figet tentoria. qd̄ tñ nō de ipso
 legit̄. s̄ de filio ei⁹ cedar. Tñ de genere ipsi⁹
 s̄ p̄dictū est. qz saraceni vagi sedibus incer-
 tis. gentes quibus desertū ex latere iūgitur
 impugnāt. 7 ab oibus impugnātur. Hoc
 aut̄ p̄cipue futurū erat s̄m methodiū quan-
 do quattuoz p̄ncipes d̄ genere ismael quos
 etiaz filios vineę vocat. forte p̄ velania tan-
 q̄ ebrios. oreb scz 7 ceb. et cebeę. 7 salmana
 egressi sunt de solitudine cōtra filios israel
 qui victi p̄ gedeon retrusi sūt in solitudinē
 de qua prodierant. Quod vero legit̄ in ge-
 nesi. hic erit ferus homo. hebre⁹ habet pha-
 ra qd̄ sonat onager. Propter h̄vt dicit me-
 thodius dictum est. Onagri et capreę a de-
 serto omnē bestiarū supergredient̄ rabiem.
 et mansuetoz numerus conteretur ab eis.
 Dicit enim de filijs ismael. Futurum est au-
 tem vt ereant adhuc semel et obtinebūt oz-
 bem terre per octo hebdomadas annoꝝ. et
 vocabitur iter eozuz via angustię. quia pa-
 trem illoꝝ ismael vocauit dominus ona-
 grum. In sacris locis interficiēt sacerdotes
 ibidem cū mulieribus dormient. ad sepul-
 cra sanctorū religabunt iumenta. 7 hoc pro
 nequicia chustianoꝝ qui tūc erūt. de quibz

dicitur. In nouissimis diebus erunt homines sese amantes. Et tunc implebitur quod dictum est per ezechielem. Fili hominis uoca bestias agri et exhortare illas dicens. Congregamini et uenite. eo quod sacrificium magnum immolo uobis. Manducate carnes fortium. et bibite sanguinem deorum excel-

lorum. Cum loqueretur dominus cum agar. praesertim in turbine. et ipse uident posteriora dei et ait. Audi posteriora uidentis me. Et appellauit locum puteus uidentis et uidentes. quia uiderat eas dominus et quasi reddiderat uitam sitiienti ostendendo puteum.

Adhuc puteus agar ostendit iter cades et barath. Quae cum redisset peperit filium. et uocauit eum ismaelem. Abraam autem erat. lxxxvij. annorum cum natus est ismael.

De pactu circūcisionis et mutatiōe nominū abre et sarai. Ca. l.

Postquam uero

nonaginta et nouem annorum esse ceperat abraam. apparuit ei dominus dicens. Multiplicabo semen tuum et tu custodies pactum meum. hoc scilicet circūcidetur ex uobis. Sed antequam pactum exponat. nomen ei mutat. Dicebatur enim abraam ex abba et ram. quasi abbaras id est excelsus pater. et addita est littera a. et dicitur abraam. quasi abbaas. quod sonat pater multarum. subauditur gentium. Hebraei tamen dicunt quod de nomine suo tetragrammatō. e litteram addidit deus abrae. quae tamen sonat a. ideoma enim eorum est scribere. a. et sonare e. et econuerso. R. autem superaddita est causa eufoniae. Et quia tempore circūcisionis mutatum est nomen eius. cum circūcidunt imponunt hebraei nomina. Volens itaque dominus quasi quaedam caractere populū suum ab alijs discernere. induxit eis circūcisionem sic. Circūcidetur ex uobis omne masculinum. et circūcidetis carnem preputij uestri. Infans octo dierum circūcidetur tam

Legitur in uita clementis quod abraam alium habuit filium de agar qui dicitur elyeldros a quo ple duxerunt originem.

uernaculus qui empticius. cuius caro circūcisa non fuerit pibit anima illa de populo suo. Quo cultello fieret non est preceptum. Quare autem fiebat lapideo. post dicemus. Notandum quod seruus primo dicitur est a seruando. Victores enim victos hostes quos ad uitam seruabant seruos dixerunt. Uerna uero uel uernaculus uel uernula qui nutritus est domi. Empticius qui in propria persona emptus est. Originarius qui est finis glebae. scilicet colonus. Dixitque dominus ad abraam. Non ultra uocabis uxorem tuam sarai. sed sarā. Quidam dicunt mutationem nominis sarae sic factam quia cum prius per duo. r. scriberetur modo per unum uel econtra. et errant. Sed cum diceretur sarai. id est princeps mea et quasi ueniens gentis. dicta est sarai. princeps absolute. quasi omnium gentium princeps futura. Et attende quod quantum ad nos. uideatur. i. littera subtracta et nulla addida sicut apud hebraeos addit. a. et scribitur p. e. Quidam quia sarath hebraice lepra sonat. errauerunt putantes eam primo lepram uocari. Et ait dominus. Ex illa dabo tibi filium. et uocabis nomen eius ysaac. Cecidit abraam in faciem. et risit per gaudium dicens applaudendo. Putas ne cetenario nasceretur filius. et sarai nonagenaria pariet. Et ait dominus. Sara piet tibi filium. et uocabis nomen eius ysaac. quod interpretatur risus a risu. scilicet patris. Ecce secundo a domino praedicitur nomen nascituri. Et adhuc de duobus legitur hoc in ueteri testamento. De sampson. scilicet et ioseph. et in nouo de duobus tantum. iesu et iohanne. Etiam multiplicationem ismaelis promisit ei dominus. Et cum finitus esse seruo domini circūcidit se abraam et ismaelem et omnem suam familiam sex masculini. Abraam tunc erat. xcix. annorum et ismael. xij.

De tribus angelis susceptis ab abraam Capitulum. l. i.

Apparuit dominus abrae in conualle mabre. Cumque eleuasset oculos uidit tres uiros. et occurrens unum ex eis adorauit. Dicit iosephus tres angelos in specie humana missos. ut unum ueniret abrae habere uerbum dei de filio. et duo subuerteret sodomam. Eusebius hoc ait. Primo

Hoc quantum interpretacionem. non quantum ad abraam.

xit eis circūcisionem sic. Circūcidetur ex uobis omne masculinum. et circūcidetis carnem preputij uestri. Infans octo dierum circūcidetur tam

omnium prophetarum abrahe huiusmodi dei cum in
 figura apparisset humana. vocatione gen-
 tium pollicetur. Et sic
 apparuit ei filius quem
 adorauit. Sed quia nunc
 quod legitur patet apparu-
 isse in subiecta creatura
 dicitur quod duo angeli appa-
 ruerunt in designatione
 duorum personarum moysi
 et helic. quod alter primus
 prouenit aduentum. aliter proueniet secundum. Quos
 rogauit abraham ut diuerterent ad eum. et pau-
 lulum comedendo confortaret. Qui assenserunt
 Et festinas abraham precepit sarę. ut de tribus
 satelliis faceret subcinericeos panes. Ipse
 quoque tulit vitulum de armamento optimum tulit
 quoque butyrum et lac. et vitulum assatum. et posuit coram
 eis. Venerabile est quod
 prius homines credidit
 quibus hec xenia pa-
 rauit. post angelos
 dei esse comprobauit.
 De cibo quem susceperunt
 potest dici. quod in ma-
 sticando exmanit sicut
 sicut aqua calore ignis
 abraham stabat iuxta
 eos. Sara vero erat
 post ostium taberna-
 culi. Et dixit angelus
 Reuertens veniam
 ad te petito. id est. eo
 die reuoluto anno
 et habebit sara filium
 Quo audito risit sa-
 ra. Erant enim ambo
 senes. et desiderat sarę
 fieri muliebria. id est
 menstrua. Quibus defi-
 cientibus. vis pariendi deficit. Si autem iuuenis
 esset non esset impossibile ex senes et iuuenes plez-
 fieri. Sed ab eo erant puerectę etatis. Ad hanc etiam
 ipsa sterilis erat. Risit ergo quia dubitauit di-
 cens: Postquam consenui et dominus meus vetulus est
 voluptati operam dabo. Dixitque dominus ad abra-

Antromorphice sunt
 heretici de iudeis qui
 dicunt deum patrem ha-
 bere corpus hominis. sicut
 superiorē partem
 dicunt esse in celis. pe-
 des vero in terra.

Hunc ordinem vide-
 tur augustinus compro-
 bare in genesi. super
 hunc locum. quo audi-
 to risit sara. scilicet quod
 putauit abraham eos
 esse homines in quibus
 tamen deus loqueretur. propter
 quedam signa diui-
 ne maiestatis in eis
 apparentia. ideoque pri-
 mus in terram non eos
 sed in eis deum adora-
 uit. post hoc precepit
 aliquibus figuris vel
 diuino instinctu. quod
 angelis erant. Tamen vi-
 dens eos habere cor-
 pora humana. para-
 uit eis escam.

as. Quare risit sara: Et forte credidit ad-
 uulatore dictum. quod
 difficile: Rogauit sa-
 ra se risisse perterrita
 Ecce qua intentione quisque riserit. diiudica-
 re potuit qui corda nouit.

De duobus angelis descendenti-
 bus in sodomam. Capitulum. LII.

Inquit surrexerit

set illi tres viri direxerunt oculos con-
 tra sodomam. et abraham gradiebat simul. et di-
 xit dominus: Non potero celare abrahe quod gestur-
 sum. Et ait ad illum: Clamor sodomorum et go-
 morum venit ad me. Peccatum cum clamore. est
 culpa cum libertate. cum scilicet. quis palam et ad libi-
 tum suum peccat. Peccatum illorum fuit superbia
 vite. et abundantia panis. propter quam usque
 ad ignominiosam libidinem prouenerunt. Et ad-
 didit. Descendat et videto vtrum clamorem qui ve-
 nit ad me opere compleuerint. Qui omnia nouit.
 hoc in exemplum nobis reliquit. quod dicitur. Mala hominum
 non ante credite quam probetis. Inde est quod iudex
 sibi soli crimen notum punire non potest. unde
 et dictum est. Nemo te condemnavit. nec ego te
 condemnavo. Abraham vero memor loti filii
 fratris sui. appropinquans ad dominum ait: Num-
 quid perdes iustum cum impio: Non est hoc tuum
 quod iudicas omnem terram. Si fuerint. Iusti ibi-
 nonne preces pro populo propter eos: Et ait dominus: Di-
 mittam omnem populum propter eos. Tunc abraham quasi
 paulatim descendens ait: Si fuerint. xl. Ite-
 rum si. xl. quid si. xxx. Quid si. xx. Quid si. x. Et
 ait dominus: Non delebo eos propter decem. Abiit
 dominus. id est. non apparuit postquam cessauit loqui
 ei. et ille reuersus est in locum suum. Veneruntque
 illi duo angeli qui fuerant cum domino. vel alij sunt
 quosdam sodomorum vespere sedente loti in
 foribus ciuitatis. expectate alicuius hospitis
 aduentum. Qui occurrens eis adorauit. pe-
 tens ut diuerterent in domum suam. Quos reni-
 tentes compulit opido. Ingressisque illis fecit
 conuiuium. coxit agnoscum et comederunt. Tunc vi-
 ri ciuitatis a puero usque ad senem vallauerunt
 domum et dixerunt loti. Educ viros illos huc
 ut cognoscamus eos. Qui ait: Habeo duas

filiis q̄ nondū cognouerūt viruz̄. abutimī eis vt libet. tantū bis nihil mali faciatis. q̄ ī gressi sūt sub vmbra culmīs mei. Mos enīz fidelīū erat. ab oī iniuria hōspites suos defendere. Quod aut̄ dixit. p̄turbatio animi fuit nō cōsiliū. Consilium sane est. vt faciat quis leuius. ne ipse cōmittat graui⁹. Nullo aut̄ modo debet quis leuius facere mortale. ne alius committat grauius. At illi noluerūt 7 viz̄ faciebant vehementissimē loth. Et ecce angeli introduxerūt loth. 7 clauerunt ostium. Illos vero percusserūt cecitate nō p̄uatione visus. sed acrisia quā latine auidentia dicere possum⁹. q̄ facit non videre non oīa sed q̄ ē opus. qua p̄cussi sūt qui q̄rebāt helisenz cum esset cum eis. et discipuli cū dño euntes ī emaus. Forte h̄ modo quōq̄ q̄rimus quod in manu tene-

Acrisia ē q̄n̄ q̄s habet aptos oculos et non videt. q̄d magi faciūt ī cantatiōib⁹. Fit etiam q̄n̄ q̄s habet aliq̄n̄ rez aliq̄n̄ ī manu 7 nō videt. 7 est etiā acrisia.

mus. 7 angeli dixerūt ad loth. Educ omnes tuos d̄ vr̄be hac. Delebit⁹ enī locū istū. Et īgress⁹ loth ad generos suos ait. Surgite 7 egredimī. q̄z̄ delebit dñs ciuitatē istā. Nō ē credendū. vt ait Hieronym⁹ bis qui dicūt alias filias a p̄dictis h̄ginib⁹ loth habuisse habentes viros. q̄ cum viris submersi sint. S;̄ generos vocat futuros generos. An̄ veritas hebraica h̄z̄. Egress⁹ ē loth ad sp̄sōs. Qui noluerūt egredi. cōsuetudinē h̄ac verborū loth esse dicētes. q̄ sp̄ mala p̄diceret.

De subuersione sodomorum.

Capitulum. LIII.

¶ Ine dissimu-

late loth exire. apprehensū eū cū vxore sua 7 filiab⁹ statuerunt angeli extra ciuitatem dicentes. Ne respicias retro s;̄ in monte saluū te fac. Qui ex p̄turbatione nō dum plene credens dño ait. Non possūz in monte saluari ne forte apprehendat me malum. 7 moriar. Forte senex montiu⁹ frigora 7 laborem viē phōz̄rebat. Sed ē hic ciuitas

parua. ad quam fugere sufficio vt saluer in ea. 7 ait dñs. Non subuertam vr̄bem pro q̄ locutus es. 7 ideo quia dixit parua. vocatū est nomen vr̄bis segoz. id ē. parua. Tradūt enī hebrei hanc vr̄bem primo dictam balaz 7 post salisam. 7 in esaiā vitulam contarnantes. quia tertio terremoto absorpta sit post subuersionem quattuor aliarum ciuitatuz̄ modo dicitur ciuitas palme. Quādiū ergo fuit loth in ea. p̄percit ei dominus. Sed vt dicit hieronymus loth timens consuetum eius terremotuz̄. egressus mansit in monte. Egresso itaq̄ loth de sodomis. pluit dñs super ciuitates illas sulphurē 7 ignēz. Pluit dñs a seipso ens in terra. a se ente in celo. iudicans. id est. puniens ab īperante. Pluit autem hęc. vt terra in ceteris arelceret sine spe iterū germinandi. 7 ita graui⁹ puniuit istos q̄z̄ primos peccatores diluuiō. Licet enī illi mensuram excederent delicti. tamen quasi naturaliter peccabāt. 7 vniūsos subuertit etiāz̄ paruulos pro peccatis parentū in quo prouisum est illis ne diu viuentes sequerentur exempla patruz̄. 7 est aliquod bonum reum non esse. qui gloriosus non est. Prodest enim pauperem non esse. qui rex nō esse potest. Et respiciens vxor loth retro. versa est in statuam salis. quam iosephus dicit se vidisse. 7 hactenus manere. Versa ē ergo regio in lacum salis 7 sterilem qui dicitur mare mortuuz̄. quia nec pisces nec aues in eo viuunt vt in alijs. Rauem q̄z̄ non patitur nec vllam sustinet materiaz̄ quin tota forsitan supernatat. nisi bituminatam propter hōmines intus viuentes. Nam omne carens vita in profundum mergit. Si qd viuum aliqua arte īmerferis. sup̄ exilit. Lucerna ardēs sup̄ natat. extincta mergit. Multis in locis nigras glebas bituminis vomit. 7 ideo lacus asphalti vel asphaltidī dicit. Dicit etiā poma nata ī arborib⁹ circūpositis.

Lacus hic iudeā diuidit et arabiaz̄. nō maiorēz̄. s;̄ illam q̄ olim fuit illa solitudo inuia 7 inaquosa in qua. xl. annis fuerūt filij isrl. Dicit iosephus. q̄ nimia eius

vsq; ad maturitatē
coloris sūt viridis.
matura si incidas. fa-
uillas itus inuenies
Vñ vt ait iosephus
Fauilla ēre sodomi-
ticę fidē h3. Dicit 7
vall' salinarū. Forte
fit ibi sal. v' lapides
salis circa inueniunt.

lenitate etia; granif-
ma in eū iacta referū-
tur in altū. Unde ve-
spasian' q̄sdā iūctis
post tergū manibus
iussit in altū projci-
7 oēs tanq̄ vi spūs
sursum repulsi desu-
per fluitabant.

De incestu loth. Cap. LIII.

Loth autē egres-

sus d' segor mansit in monte ī spelū
ca. 7 duę filię eius cum eo. Didicerant autē
filię loth cōsumationē mundi futurā pignē
suspicate sunt tale aliquid factū quale fuit ī
dieb; noe. s. ad reparādum genus hūanuz
seruatas se esse superstites cū patre. ideoq;
cōsiliū inierūt 7 patris mesticiā 7 rigore vi-
no molliētes. singulę licet virgines singulis
noctib; susceperūt ab ignorāte cōceptū. nec
repetierūt. Hoc tñ desup appūgunt hebrei
quasi incredibile. qz natura rerū nō patitur
coire quēpiā nescientē. Vel dicit nescisse fi-
liam fuisse. putans fuisse vxorem suā. Dicit
quoq; impossibile ī defloratione fieri conce-
ptum. Ob hoc antichristus dicit se filiū vir-
ginis. Peperitq; maior filia filiū. 7 voca-
uit eū moab patrem moabitarū. minor pe-
perit filium. 7 vocauit eū amon patrē amo-
nitarum. Moab interpretatur ex patre. Hoc
nomine mater aperte publicauit incestū pa-
tris. Amon filius ppli mei. Hęc aliquanta-
lum textit. quasi filius cuiusdā de p'lo meo.
Dicit hieronym' filias posse excusari. quia
crediderūt genus humanū defecisse. 7 pie-
tas posteritatis ī pietatē incestus excusauit
in tanto sed nō in toto. Sed hoc patrem nō
excusat. sed infidelitas eius causa fuit icest'
De eodem dicit strabus: Loth inexcusabilis
est. primo qz angelo nō credidit. se posse sal-
uari in segor. Deinde qz inebriatus ē. 7 fuit
peccatum causa peccati.

De peregrinatione abraę apud
abimelech regem geraris. Ca. LV.

Rosect' ē abra-

am de conualle mābrę in terā au-
stralem. peregrinatus est ī geraris inter ca-
des. vnde fluxerūt aque contradictionis. 7
sur. loco sororis habens saram similia pōri-
bus simulās p̄ timore. Misit autē abimelech
rex gerare. 7 tulit eas. In quo vis forme illi'
mirāda notatur. quę nonagenaria ad huc
amari poterat. Sed in egritudinem cecidit
rex dei voluntate. ne eam tangeret. vt ait io-
sephus: In fine tamen huius capituli alia
p̄na notatur. hęc. s. qz deus cōcluserat oēm
vuluam domus abimelech ppter saram. ne
quid. s. f̄mineū in domo eius interim conce-
peret. Medicis autē disperantibus soporat'
audiuit a dño. hęc sibi propter vxorem pe-
regriini īferri. Et p̄cepit ei vt redderet
viro vxorem. quia propheta erat. Et illa
oraret pro eo et veniret. Statimq; sur-
gens vocauit seruos suos. vocauit 7 abra-
am 7 dixit ei: Quid fecisti nobis: Quid vi-
distis vt h̄ faceres: Et ait abraas: Cogitauī
qz timor dei nō esset ī hoc loco. 7 interficeret
me p vxorem. Alias autē 7 vxor soror mea ē fi-
lia patris. Hic distinguit sui. s. patris. Se-
quitur mei. id est. qui est meus. subaudi
frater vel filia patris mei. 7 nō matris mee
quod est. neptis mea est. 7 cognata ex pte
patris 7 fratris mei. 7 nō ex pte sororis. Vñ
alia translatio. Soror mea est a patre suo. 7
nō a matre. Sic enī dicebāt cognatos fr̄s
sic 7 cognatas sorores. Fratrem x̄o arā patrē
suz vocauit. qz senior eo fuerat. s̄m vsū lo-
quendi quo maiores natu patres vocamus
minores filios 7 quia dignior 7 maior affe-
ctio solet esse. p̄pinq̄ozum s̄m viros q̄ s̄m
mulieres. p̄pinq̄am suam p virum digni-
ori nomīe vocauit sororē. s. potius q̄ neptē
Vel finxit eam filiam patris esse. nec tamen
mentitus est. sicut nec dñs cum finxit selon-
gins ire. p̄sertim cum dño iubente credit'
hoc dixisse. 7 ita relator fuit verborum dñi.
vt helisus celauit se non cognoscentibus.
Quidam tamen dicunt thare mortuo ma-
re abraę 7 mortuo gram duxisse vxorem filij

Libri genesis

7 genuisse saram. Unde 7 hic dicitur filia thare fm carnem. 7 supra filia aram fm suscitatione seminis. qz solū masculas reliqt arā. Oravit at abraā p eo 7 sanat⁹. 7 vxoz 7 ancillę ei⁹ peperūt. 7 dedit abimelech abraę munera 7 terras ad habitandū ad optioez suam. Sarg aut dixit. Ecce dedi fratri tuo p te mille argenteos. Hoc erit tibi i velamē oculozū corā omnibz q tecū sunt. id ē in memoria verēditię. quia in mendacio dephensa es. Unde subdit exponēdo. 7 q cunqz perrexis memento te dephensam. Vel elegans est irrisio. Hoc erit tibi i velamē oculozū. id ē i pparationez funeris. q. d. An⁹ es 7 vicina funeri. 7 mentita es tñ. 7 decepisti. Habe tibi ergo hęc in expensas funeris. Qd magnis expensis fieri solebat maxime a iudeis. vñ ad pepla emenda. vt tegas faciem ne ameris.

De ortu ysaac et eiectiōe agar cum filio. Capitulum. LVI.

Visitavit domi

nis sarā. concepit 7 peperitqz filiū 7 circūcidit euz abraā octavo die. Et exinde post totidem dies iudei circūcidunt. arabes vero post. xij. annos. qz eo tpe ismabel gentis illi⁹ autor circūcisus fuit. Et vocavit eū ysaac. id ē risum. qz risuz fecerat dñs parē tibus eius. id ē gaudiū inopinatum. Crevit puer 7 trimus ablactatus est. Et facit pater grande cōuinii i die illa. qz ea die. fili⁹ pmo accessit ad mensā patris. Dūqz simul luderent ismabel 7 ysaac. maior lēdebat minorem. Et intellexit mater in ludo psecutionez. qz scz. patre mortuo vellet domiari maior minori. Vel vt hebrei tradunt. cogebat eum adorare luteas imagines quas fecerat. Qd cum displicuisset matri. dixit ad abraam: Ejice ancillam 7 filium eius. Dure hoc accepit abraam. 7 dissimulabat. sed dixit ei dñs: Audi vocem sarę. Qui tollens panem 7 vtres aque imposuit scapule agar. 7 tradidit ei puerum. Cūqz consumpta esset aq in deserto 7 puer deficeret siti. abiecit ma id est. reliquit iacen

ter puerū s arboze. 7 tem qñ ad iactū nō sedit. pcul qñtū arc⁹ q eū portaret cū esset iacere potest. ne videret filiū moriētem. et iam. xij. ānoz. Vel fleuit. 7 exaudiuit de per recapitulationē dictum est. us vocē pueri. id ē. fleuituz matris pro puero. Et dixit angelus matri: Surge. tolle puerū. 7 aperuit oculos ei⁹ deus. 7 vidit puteū. deditqz puero bibere. 7 implens utrem abijt. Crevit puer 7 morat⁹ est in solitudine pharan 7 factus est vir sagittarius. Et accepit ei mater vxozem de terra egypti. de qua nati sūt ei. xij. filij pncipes tribuū suaz. quoz appellatiōe. opida. pagi. 7 tribz celebrant. Nabaioth pgenit⁹ famosiores noiat. a quo pars arabie. q ē ab eufrate vsqz ad mare rubrū nabathea dicitur. Cedar secūd⁹ a quo cedar q ē in deserto Duma sext⁹ a q duma regio. Thema non⁹ a quo theman q ē ad austrū. Cethuma vltimus. a q cethema q est ad orientem.

De puteo iuramenti.

Capitulum. LVII

De tēpore vidēs

abimelech abraam multiplicatum timuit eum 7 venit ad eum cum phicol pncipe exercitus sui. 7 ait: Jura mihi per deuz ne noceas mihi 7 posteris meis. sed semper facias mihi iuxta misericordiam quam feci tibi. Et eduxit eos abraam ad puteum quē ostēderat deus agar. quem foderat abraam an agar eiectam. Sed serui abimelech abstulerant illum abraę. 7 fecerant illum in solitudine p gregibus adaquandis. qui longe a mansione eius in solitudine pascebant. Et restituit ei abimelech puteū. sed in testimonium q ipse foderat puteum. 7 ablatum restituit ei abimelech. dedit regi. vij. agnas et vocavit puteum bersabee. id ē. puteū septē Sabę enim hebraice septē sonat. 7 ibidem percusserūt ambo fed⁹. An 7 bersabee dictum putant. id ē. puteum iuramenti. Sabę qz hebraice iuramentū dicit. Joseph⁹ tñ interpretat bersabee fedus putei. A puteo ho circūstās regi etiā dicta ē bersabee. Plātauit

q̄ abraham circa puteū nemus. 7 fuit ibi colonus multū diebꝫ nō habitator. Dicit enī stephanus in actibꝫ apostolorꝫ. q̄ nō accepit ibi hereditatem nec spatium pedis.

De imolatiōe arietis pro ysaac. Capitulum. LVIII.

Est hec dū ha

bitaret in bersabee. 7 ysaac vt dicit iosephus. xv. annorum esset. dixit dñs illi. Tolle filiū tuū vnigenitū quē diligis ysaac 7 vade in terrā visionis 7 offer mibi eum in holocaustū sup vnū mōtiū quē mōstrauero tibi. Terram visionis dixit illa 3 ptes inde q̄ est in mōtanis. quia 7 ipsa a longe 7 de illa longe videri potest. q̄ 7 ab esaia vallis visionis dicit. In sūmitate vero montiū inde monticulus erat eminentior dicit mōs moria. quem monstrauit deus abraę ad imolandum filiū. In hoc tradunt hebrei templum post factū. 7 altare factū in loco vbi abraas altare fecit. 7 dauid angelū reponentem gladiū vidit in area ornā iebulsi. Vñ dicit esaia. Erit mons domꝫ dñi in vertice montium. 7 ad eum fluent omnes gentes. de quo 7 dñs p̄cepit iudeis. ne immolarent sibi in omni loco. nisi in loco quē ostenderet eis dñs. Abraham ergo de nocte consurgens ne mini quod facturū erat indicans. strauit asinum suū. ducens secum duos iuuenes 7 filium iuitq̄ iter duoz dierum. Tertio die eleuatis oculis vidit locū procul. Hinc p̄bantur illi errasse. qui dixerunt eū tunc habitasse inter bethel 7 hay. Locus enī ille non distat a monte moria p̄ iter vnus diei. Et cum accepisset ligna 7 ignem. relictis infra iuuenibus cum asino. cum filio ascendit solus. Cui filius. Ecce inq̄t ignis 7 ligna. vbi est victima holocausti. Cui pater. Deus p̄uidebit sibi victimā. Et statuit arā. 7 lignis impositis ignem adhibuit. Refert aut̄ iosephus vba patris ad puerū dicētis. Quia sicut ex voluntate dei ingressus fuerat mundum mirabiliter. ita etiam ex voluntate dei necesse erat ei egredi mirabiliter. que 7 dñs quidem iudicasset dignum non egritudine

non bello. non aliqua passione. humnā vitam finire. sed cuz orationibus 7 sacrificijs animam ipsius ad se vocare. 7 q̄ suscitaret eum ob implēdas p̄missiones. Et sic ysaac libens accessit ad aram 7 mortē. De hoc aliquinus dicit. Indu bitati animo mactare volebat filiuꝫ laudandus in constantia offerendi. 7 in fide suscitandi filij. Arrepto autem gladio vt filium immolaret. clamauit ad eum angelus. Non extendas manum in puerum. nūc cognoui q̄ timeas dominum. Non enim sanguinem pueri sitiebat dñs. sed vt sciretur quantum abraam timuerit dominū. Et vidit abraā post tergus arietem inter vepres herentem cornibꝫ quē obtulit pro filio. Hebreus habet in virgultis satech herentem cornibꝫ. 7 est satech genus virgulti. Hic errauit eusebius dicens satech hircum erectum ad carpendas frondes. Dixit ergo arietem satech. id est. quasi hircum erectum. Et dicit eum rabanus nō nouiter creatū. sed aliunde ab angelo allatum. 7 vocauit nomē loci. dñs videt. Et vsq̄ hodie quasi in prouerbiū dicit a iudeis in arto positus. in monte dñs videbit. quasi dicerent. Sicut respexit ysaac in mote. sic videat nos in hac angustia. Diem aut̄ liberationis ysaac. dicunt hebrei p̄mā diē septembris. Unde in eo solēniq̄t 7 clangūt cornibꝫ pecorinis in memoriā arietis. Et iurauit dñs p̄ seipsum de semine multiplicādo ex ysaac 7 de terra danda semini eius. Altera die redijt abraham 7 reuersus est in bersabee. Nūciatumq̄ ē ei q̄ melcha genuisset nachor fr̄i suo filios. viij. p̄genitum bus. de cuius stirpe descendit iob sicut scriptū est. Vir erat in terra hus noīe iob. Et hus fratrē eiꝫ ex cuiꝫ genere balaam. qui p̄m hebreos dicit in iob heliu buçites. Errant ergo qui dicūt iob de genere esau fuisse. Qd̄ enī in fine libri eius est q̄ de syro sermone trāslatus sit. 7 q̄ ipse quartus ab esau in hebreo nō habet. De concubina vero roma alias rema suscepit na-

Libri genesis

et dicitur filios quattuor.

De morte sara. Capitulum. LIX.

Edunt aut abra

am ad conuallez mabre. 7 mortua est sara cum esset. c. xxvij. anno. 7 sepulta est in hebron in spelunca duplici qua emit abraam ecce siclis argenti ab ephron. supplicatibus pro eo et heis. i. populo terre. Erat aut spelunca duplex rupes naturaliter vel artificialiter duas speluncas habens. qua emit abraam in sepulchram generi suo. In superiori sepeliebatur viri. in inferiori mulieres. Tunc adam 7 eua iam ibidem sepulchrauerunt. Nec peccauit abraam emendo. nec ille vendendo. sic nec hodie qui emeret agrum ut faceret cimiterium. nisi forte qui sepulchra erant ibi protoplasti. Hieronymus tamen dicit ephron reprehendendum. 7 ideo nomen eius mutatum pro ephron effran.

De legatione eliezer in mesopotamiam. Capitulum. LX.

Rat aut abraaz

senex. 7 dicit ad eliezer procuratorem domus sue. Donec manum tuam sub femore meo 7 iura mihi per deum celi 7 terre. quia non accipies filio meo ysaac uxorem de filiabus gentium inter quas habito. sibi ad cognationem meam. 7 inde accipies ei uxorem. Si tamen ex illis aliquis noluerit sequi te. non teneberis iuramento. Iuravitque seruus. ponens manum sub femore eius. Tradunt hebrei. quod in sanctificatione eius. in circumcissione iurauerit. Sed quia dicitur sub femore. dicitur eum iurasse in semine abrae. id est in christo. quem ex se nasciturum sciebat. Tunc dicitur. Iura mihi per deum celi 7 terre. Quod autem sub femore manus poni voluit. inuit carnem christi super omnes futuras. Tulit ergo eliezer decem camelos. 7 abiit ex omnibus bonis domini sui portans secum. maxime quae rara nouit esse in terra ad quam ibat. Perrexitque in mesopotamiam ad charra. ubi est nachor. Multo quidem tempore et labore ut dicit iosephus. Vel ad habra. He

ph. quia in heyme in mesopotamia est luti profunditas. in estate aquae defectio. in saltibus latrones. Fecit autem camelos accubere iuxta puteum. ubi ubi est ipotos nolens introducere. Cum autem vespere egredierentur mulieres ad hauriendam aquam orauit dominum ut inter illas inueniret uxorem domini sui. si aliquis gessit illi domino suo deberet. 7 cognosceret ita ut alij negantibus aquam sibi posceteri ipsa preberet. Et ecce rebecca bathuelis filia descenderat 7 impleuerat hydriam. 7 alijs quidem auertentibus se. peregrino aquam prebuit. 7 adiecit. quoniam 7 camelis tuis aquam hauriam. 7 hauriam aquam infundens in canalibus. potum dedit camelis. Ille autem tacitus intuitus eam. vtrum esset idonea domino suo. quasi inuit ab ea cuius filia esset. 7 si ei esset locus in domo patris ad manendum. Ac cepto homo quod erat filia bathuelis filij nachor 7 melche sororis laban protulit iures aureas 7 armillas. 7 dedit ei. Currigitque puella in domum matris nuntias quae audierat. Egressusque laban. introduxit virum in hospitium. 7 destravit camelos. deditque paleas 7 fenum. 7 lauit pedes hospiti 7 apposuit eis panem. Voluit autem eliezer comedere. donec loqueretur sermones pro quibus venerat. Cum ergo se dixisset suum abrae fratrem eorum. 7 commendasset abraam in multum. exposuit eis petitionem abrae 7 iuramentum quod ipse fecerat. 7 orationem suam a domino ad puteum exaudita. Responderuntque laban 7 bathuel. Ad domino egressus est sermo. s. abrae 7 oratione tua. Non possumus ex placitum eius. quicquid loquitur tibi. Ecce rebecca coram te est tolle eam 7 uxorem sit domini tui. Sed nota. dum quod iosephus dicit bathuel iam defunctum fuisse 7 virginem in custodia matris 7 fratris esse. 7 de morte patris praedixisse puellam querenti ad pu-

teum cuius filia esset. Etiam moyses hucusque vi-
 det. velle eam nec tunc habuisse patrem. cum superius
 dixit. cucurrit puella in domum matris. Forte
 nomine patris vocat hic mater. quia mandatum pa-
 tris de filia tradenda quod ei reliquerat decedens
 nunc exposuit. Potuit enim fieri. ut eam traden-
 da generi suo delegasset. Audiens huius puer
 abrae adoravit dominum. quod direxerat iter suum. et
 protulit vasa aurea et argentea. et vestes dans
 rebecca. Matri quoque eius et fratri eius munera
 dedit. Surgens autem mane puer petiit dimitti
 pretendens moram quam facerat in via et domini senec-
 tutem. Cumque rogassent ut decem dies maneret
 apud eos. noluit. Et dixerunt. Vocemur ergo
 puellam. et queramus eius voluntatem. Quae scisci-
 tantibus si vellet ire ait. Eadem. Et huius primo le-
 gitur consensus mulieris requisitus. et exinde pro iu-
 re habitum esse. ut requiratur. Et dimiserunt eam.

De adventu rebecca ad ysaac.

Capitulum LXI.

De tempore ysaac

habitat in gerara. et forte deam-
 bulabat per viam quam ducit ad puteum viventis et
 videntis. Egressus enim erat ad medietatem in
 agro. forte de mora serui. Alia terra habet. ad
 exercitandum forte laborans in agro vel quippias
 operis ad deducendum agens. Rebecca vero
 ysaac viso. et cognito quod vir eius esset. descen-
 dens de camelo. et tollens teristrum vel pallium al-
 bum. operuit et compluit se. Est autem teristrum
 genus arabici vestimenti mulierum. Ysaac vero in-
 trodixit eam in tabernaculum matris suae. et in tan-
 tum dilexit eam ut dolorem quem ex morte matris ac-
 ciderat temperaret.

De morte abrae post susceptam so-
 bolam de cethura. Capitulum LXII.

Abraam aliam

duxit uxorem nomine cethuram. Aiunt
 hebraei cethuram nomen appellatum. quod interpretatur
 copulata. Dicunt enim hanc fuisse agar. quae
 prius concubina. mortua sara transiit in uxorem
 de non copulata in copulata. ne senex novis
 nuptiis lascivisse arguatur. Iosephus autem dicit
 quod antequam misisset per uxorem filij duxerat eam. Et

haec genuit ei liberos sex. Iuvenis enim de se-
 ne parere potest. Et sepauit eos abraam dum
 viveret ab ysaac ad plagam orientalem. et cuncta
 quam possederat dedit ysaac. Alijs vero largitus
 est munera. Filij tamen cethurae a nomine li-
 bere se dixerunt saracenos. Obtinuerunt autem
 primo traconitidem et fenicem et arabiam us-
 que ad terminos maris rubri. Refert iose-
 phus quod ex uno eorum natus est affer. qui ca-
 stra sua fixerat in libiam. quam posteri eius
 inhabitantes ab illo africanam denominaverunt.
 Dixit quoque eldeum prophetam qui et malcus
 sine malchus dictus est. historiam iudeo-
 rum scripsisse. sicut et moyses scripsit. Quae
 refert dixisse. ab uno filiorum cethurae nomi-
 ne surim vel syrim syriam vocatam. Ab alio
 vero qui dictus est affer africanam dictam.
 Cui descendenti in libiam hercules auxili-
 tulit. et filiam ipsius nomine etham duxit
 hercules uxorem. et ex ea genuit dodorum cuius
 filius fuit phozon. Fuerunt autem dies abrae
 c. lxxv. anni. et mortuus est et congregatus
 est ad populum suum

in sinu in ferni. Et se-
 pelierunt eum ismael et
 ysaac in spelunca du-
 plici cum uxore sua.

Deficiens habetur
 in textu. et in glo. ha-
 bet hieronymus. super hunc
 locum dicentis quod de-
 ficiens male additum

sit. in. lxx. quasi quia non sit in hebraica veri-
 tate. et etiam quia incongrue dici videtur. de tanto pa-
 triarcha. quod deficeret vel minueret. Cum ergo in lit-
 tera nostra habeatur deficiens de quo Hieronymus
 arguit. lxx. patet ex eo et ex pluribus alijs locis
 quod non est ista nostra pura translatio hiero. sed
 forte est quaedam prima. quam contempsit greco in lati-
 num extralatione. lxx. et translationibus aliorum.
 Quae quia forte non inde magis visa est. apposuit
 manum ut puram faceret de hebraeo in latinum. quam
 non habemus. nisi in. xij. prophetis. Vel forte po-
 test dici. quod ista nostra sit illa vulgata. quam mi-
 raculose inuenta est hierosolymis.

De ortu regnorum. Cap. LXIII.

Anno xi. abrae

mortuus est ninus. cuius uxor
 semiramis ut post eum regnare pos-

Libri genesis

set. proprio filio quem susceperat ex nino nuplit et ex eo filium genuit. qui et babylonias ampliauit. Anno abrae. lxxv. facta est ei re-promissio. Anno eius. lxxxvj. natus est ei is-mahel. Anno eius. c. natus est et ysaac. An-no eius. c. xxxvij. mortua est sara.

Aliud incidens. Cap. LXIII.

Mortuū est regnū

assyriorum. anno. xxv. saruch pro-
ani abrae sub bello. et cucurrit vsqz ad anū
septimum octid regis inde. per annos mille
et ccc. alij. ccc. et duos. p reges. xxx. et vij. vsqz
ad sardanapallum. q primus puluina ad-
inuenit. Post quem translatum est regnū
ad medos. Regnū aut sicionioꝝ. ab anno
xxij. nachoz aui abrae exortum est sub eu-
gialo alias egialeo. et cucurrit vsqz ad anū
xvij. heli sacerdoti et iudicis israel per ānos.
dccc. lxxj. et p reges. xxxj. vsqz ad censippuz
post quem iudicauerunt sicioniam sacerdo-
tes charmi. Siconia autem. est regio que
prius apia post peloponensis dicta est. Al-
qz ad abraam vero iam fuerant in egypto.
xv. dinastie. Dinasti-

am summam pote-
states egyptij dicūt
A natiuitate abrae
dinastiam. xvj. obti-
nuerunt thebei. xvij
pastores reges sic vo-
cati. xvij. thebei vel
thiopolitai q et pha-
raones p reges. xvj.
Variatē quoqz sūt
dinastie d generibz
quorundam regū
ad alia sepe trāsenn-
tes vsqz ad cambi-
sem filium cyri. sub
quo pmo p se impe-
rauerunt egypto.

tes. Et sicut in istis dictum est. ita et intelligi-
tur in alijs.

Dinastia proprie di-
citur pncipatus que
durat apud aliquas
provincias de elige-
do imperatore. sine
alio pncipatu qui
maior est in illa pro-
vincia. Verbi gratia.
Quondam elgebā
tur in saxoniam impe-
ratores et durauit ibi
et deinde in franco-
nia diu. deinde in ba-
uaria et nunc in sue-
uia. Hec tātum sunt
pncipaliores prouin-
cie theotonice terre li-
cet multe sint adiacē-

De morte ismahelis.

Capitulum. LXV.

Ixit quoqz is-

mahel. c. xxxvij. annos et mortuus
est. tradunt illum hebrei dissinteria mortu-
um fuisse coram cunctis fratribus suis. id ē
coram filijs suis adhuc uiuentibus obiit.
Habitanit posteritas eius ab euila vsqz sur
Est xō euila india. ab euila nepote noe sic
dicta. Sur autem est solitudo inter cades
et barath. extendens desertum vsqz ad ma-
re rubrum. et egypti cōfinia.

**De labore rebecca in partu gemi-
norum. Capitulum. LXVI.**

E ysaac prose-

quitur historia. Isaac. xl. annorū
erat cum duxit rebecca uxorem. que inue-
ta est sterilis longo tempore. Sciens autē
ysaac patri suo factam promissionem semi-
nis multiplicandi per ipsū. orauit dominū.
vt quod promiserat impleret. Et concepit
mulier habens duos in utero. Sed cuz vi-
cina esset partui. collidebantur in utero ei
paruli. Lxx. inter ptes posuerunt. ludebāt
vel calcitrabant. Aquila. pfringebant. Si-
machus. in superficie ferebant. in similitu-
dinē nauis legitimo pondere carentis. Mo-
uebant enī mixti pueri. vt vicissim alter pōz
altero videret posse prodire ad ortum. Nō
p exilitate uteri materni quasi vix geminos
cipientis intelligendū ē hoc accidisse vt quī
busdam visum est. sed tantū ex voluntate
dei iam demonstrantis in nondum natis.
quod futurū erat in adultis. p mogeniturā
scz quā alter habuit p naturā. cessisse alte-
ri per gratiā. In posterū etiā eoz futurā dis-
sensionem iam tunc figurabat. Credit enī
in utero iā tūc sanctificatus fuisse iacob. et i
hoc motu pfiguratum. quia nō esset con-
sensus christi ad belial. Mater vero grauitē
afflicta nollet concepisse et fere desperans
de partu perrexit vt cōsuleret dominū. Ta-
men quia non locus consulendi dominum
nec modus nec per quos cōsuleret dominū

adhuc legitur institutum. forte ad montes moria ubi abraam altare fecerat dño inuit. 7 imolatis hostijs substratis pellib⁹ ear⁹ incūbēs. p somniū accepit oraculū. Forte more gētū quē viderat in parētib⁹ speciē lauri quā tripodē dicūt capiti supposuit. 7 ramis arboris q̄ agnuscatus dī incubuit. vbi visiones capit⁹ fantasticas dormiēs non senti ret. Vel adhuc viuentē melchisedech cōsuluit. Quocūq; aut mō fecerit. respōsū accepit a dño. *Dux gētes sūt i vtero tuo. i. ptes duar⁹ gētū q̄ int se post diuidēt⁹ 7 pugnant. s̄ 7 maior fūiet minor. Qd̄ de parvul⁹ neq; dictū est. cū semp maior p̄fuerit mīo. ri. s̄ de pplis. Ydumēi enī q̄ de esau futuri erāt. tributarij erāt dauid q̄ de iacob. Nisi forte eligat⁹ esau scriuisse iacob. dū p̄secut⁹ ē eū. vt lima p̄fert ferro. fornax auro. flageluz grano. Cū ḡ duos peperisset. q̄ prior egres sus est rufus erat. 7 totus in modū pell⁹ hyspidus. 7 dict⁹ est ob hoc seir. hebrei enī seirō capillaturā dicūt. Dict⁹ ē p̄prio noīe esau. id est. fortis. Protin⁹ alter egrediēs. plāta⁹ fratris in manu tenebat. quasi retrahere volens fratrem a p̄genitura. 7 ob hoc dict⁹ est iacob. i. sup̄lātator. Sexagenarius ergo erat ysaac qñ nati sunt ei parvuli. Vixit ergo abraam. 7 adhuc quīdecim annos sup̄vixit abraam enī p̄ter. c. annos quos vixerat nato ysaac. restabāt adhuc abrag. xv. anni ad vitam. Hoc ideo diximus. qz iosephus sic ait. Porro 7 post mortem abrae cōcepit vxor ysaac. zc. Mortem ei⁹ forte appellans qñ iam penitus effeto corpe generare desijt Ipse enim text⁹ litterę nō esse dictū p̄ recapitulationem indicat.*

Tertium incidens.

Cap. LXVII.

Porro eodez an

p no quonati sunt gemini ysaac regnum argiuorum exortum est sub inach⁹ patre ysydis. p̄mo rege. Lincurrit aut vsq; ad annū. xij. de thore 7 barach iudicū isrl. Duravit autē vsq; ad vltimuz acrisium per reges. xij. 7 annos. d. xliij. alij. lxiij. Persens

no cū nō interfecisset spōte acrisiū. tñ timēs reliqt agros. 7 transfudit regnū apud micesnas. Si leger⁹ in historijs regnū hoc p̄cessisse ab inacho vsq; ad telenū. intelligit posteros de genere inachi vsq; tūc regnasse. 7 datū regnū danao q̄ nō erat de genere regio.

De venditione primogenitorū esau. Capitulū. LXVIII.

Porro cum ado

p leuissent filij ysaac. factus est esau venator. 7 iacob agricola 7 pastor in tabernaculis habitauit. Pater diligebat esautum quia primogenitus erat. tum quia de venatione eius libenter vescabatur. Mater vero diligebat iacob. tum pro simplicitate. tum pro rei inspiratione. Factū ē aut cū coxisset iacob pulnētū lenticulę. Esau lassus redijt ab agro. 7 ait. Da mihi de coctiōe hac rufa. qz opido lassus sū. q. d. Esurio. nec p lassitudine sufficio mihi pulmentū parare. Cui dixit iacob. Vende mihi primogenita tua. Esau p̄cipendens primogenita. se moriturū nisi comederet in instanti putās. dedit ei primogenita pro edulio lentis. Et iuravit talem venditionem ratam se habiturum. 7 quia lenticula fulua ē. hebraice autē edom fuluū dī. extūc vocat⁹ ē edom. A quo postea dicta ē regio ydumęa. Erant aut primogenita q̄dā dignitates q̄s habuerūt p̄mogeniti in cognatiōib⁹ suis vsq; ad aaron. Habebat enī p̄genitus vestem specialem q̄ induebatur tantum in sacrificio offerendo et recepturus finalem benedictionem a patre. Ipse in solennitatibus. in conuiujs benedicebat minoribus. 7 in his duplāz ciborum portionem recipiebat. Tradunt etiā qz in diuisione hereditatis similiter in duplum reciperet.

De descensu ysaac in geraris.

Capitulū. LXIX.

Ita autē fame

o dum vellet ire ysaac in egyptuz ex p̄cepto dei remansit in geraris. et ob amicitiam abrae receptus est ab abimelech. et

Libri genesis

ad exemplū patris dixit de vxore sua. soror mea est. Forte post plurimos dies vidit abi melech. p fenestram ysaaciocantē cū vxore sua. 7 accersito ait:

Quare iposuisti nobis: Et est h i ponere verbum absolutum id est. impostura. id est. dolum facere. Et est sensus. Quare nos decepisti: Cur mentitus es. sorores tuā esse.

¶ Posuisti sup nos inducere grāde malum. si q̄s cognouisset vxorē tuā. liberaz a viro reputās. Et ait ad pplm suū. Qui te tingerit hōis hui⁹ vxorē. morte moriat. Seminavit ysaac in terra illa. 7 inuenit centuplum estimatū. i. estimauit fm q̄ recordabatur de iacto olim semine cētuplū recepisse. Nec d̄ vna specie h̄ eē potuit. s̄ forte i oī genere opum est centuplicat⁹. An̄ alia trāslatio habet. Inuenit in illo anno centuplum. Ob hoc inuidētes ei palestini. puteos quos foderat pater eius obstruxerūt. replētes humo. Abimelech etiā timēs eū dixit ei: Recede a nobis. qz potentior nostri fact⁹ es. Et recedens ysaac venit in agrum q̄ d̄z pharaid ē. cōuallis. 7 habitauit iuxta aluenū p quē torrens q̄nqz influebat. 7 eruderauit ibi puteos quos olim ibidem foderat pater ei⁹. s̄ eo mortuo obstruxerūt eos philistei. Et cū inuenisset aquā viuā. iurgati sunt pastores gerare aduersus eū dicentes: Nostra est aq̄ 7 ob hoc vocauit puteū escon. i. calūniā vel iurgiū. Et recedens inde fodit aliū puteū 7 pro illo quoqz iurgati sūt. Et ob hoc vocauit eum sathanā. i. cōtrariū vel inimicitias. Atriūqz putei vt dicit iosephus op⁹ imperfectū relinquēs. nolens cōtendere cuz indigenis expectans 7 exoptans bonę voluntatis eoz rationē 7 licetiā. Profectusqz inde fodit puteū tertiu p q̄ nō ptenderūt. Ob h̄ vocauit eum robooth. i. latitudinē. quia dilatat⁹ creuerat sup terrā. 7 ex illo loco ascendit in bersabee. Et apparuit ei dñs i ipsa nocte. pmittens ei q̄ pmiserat patri ei⁹. Et edi-

¶ Per recapitulatōez h̄ dictū videt. id est. pus factū q̄ h̄ dicat. Non enim videtur vixisse tantuz abimelech. s̄ post p̄dictam venditionem.

ficauit altare. 7 innocauit ibi nomen dñi. et p̄cepit hui⁹. vt ibi foderēt puteū. Verisile ē q̄ eruderauerūt puteū abraę. Eo tpe venit ad eū abimelech 7 pbicol dux militię. 7 iurātes int̄ se fcdus firmauerūt. Eodē die redierūt ad ysaac pueri nūciātes de puteo quez foderāt. q̄ inuenissent aquā. 7 appellauit euz bersabee. i. puteū satietatē vel abūdantię. Et ipositū ē h̄ nomē vbi vsqz i hodiernū diez. Et nota q̄ i modico vocē stridulo 7 i sc̄ptura differt hoc nomē a noīe q̄ d̄ abraā ei olim iposuerat. Sabeē enī p̄ sin̄ hebreū scriptuz. septimū vel iuramētū sonat. 7 asperius stridet. scriptū h̄o p̄ sima gr̄cū. satietatē significat. 7 mollius sonat.

Quartum incidens. Ca. LXX.

De tēpore pho

ronens fili⁹ inachi 7 niobes p̄mus gr̄cię leges dedit. 7 sub iudice causas agi i. stituit. locūqz iudici destinatū a noīe suo forum appellauit. Soror sua ysis in egyptuz nauigauit. 7 quosdā apices litterā tradidit egyptijs. de agricultura etiaz multa docuit eos. Unde cū io diceret. ysis ab eis dicta ē. qd̄ in lingua eoz terra sonat. Et ob hoc post mortē i numero d̄ozū in egypto recepta ē. Filius etiam phoronei qui apis dictus est. eodem tempore in egyptū nauigauit. quez quidam virum ysidis fuisse tradunt. 7 filius ab egyptijs deificatus est. 7 serapis noīat⁹.

De vxoribus esau. Ca. LXXI.

Sau vero qua

dragenarius duxit vxores iudith et beth sameth filias potentium virozum inter chananeos. semetipsum dñm faciens i potestate vxorum. Quę cum ambę offendissent animū ysaac 7 rebecca. 7 licet nollet ysaac puinciales suę misceri cognationi. tamē melius silere decreuit.

De benedictionibus iacob.

Capitulum. LXXII.

Enuit isaac et

videre nō poterat Et dixit ad esau

Historia

Fac mihi cibos de venatione tua. ut comedam. et benedicat tibi anima mea antequam moriar. Egresso esau ad venandum dixit rebecca ad iacob: Sic et sic audiui patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo. Affer ergo mihi cito duos hedos optimos. ut faciam patri tuo escas quibus libenter vescitur ut benedicat tibi pro esau. Abijt ille et attulit. Deditque matri. Quae cum parasset cibos. induit iacob vestibus esau valde bonis quibus utebantur primogeniti ut diximus. Timebat vero iacob. ne reprehensus a patre. susciperet maledictionem pro benedictione. Porro mater pelliculas hedorum manibus et collo eius circumdedit. ut similitudinem pilosi fratris exprimerent. In alijs enim quibus similibus erant tanquam gemelli. Acceptosque cibos iacob intulit patri dicens: Ego sum esau.

Redde de venatione mea. ut benedicat mihi anima tua. Cui ysaac. Accede ad me ut tangam te et probe. ut tu sis filius meus esauannon. Quo palpato ait: Vox quidem vox iacob est. sed manus manus sunt esau. Cum autem comedisset et hau-

sisset vinum. osculatus est filium. et benedixit ei dicens: Det tibi deus de rore caeli et de pinguedine terrae. abundantiam frumenti vini et olei. His tribus solet omnis terrae fertilitas intelligi. per frumentum cibus. per vinum potus. per oleum pulmenta. Et addidit: Seruiant tibi populi et tribus. esto dominus fratrum tuorum. qui maledixerit tibi sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur. Nota quia tria quae in benedictione promissa sunt. scilicet abundantia. potentia. primogenitura. praesentis sunt temporis. Quartum vero. scilicet benedictio futuri est et ideo in benedictionibus sacerdotum nostrorum solet dici. Benedictus autem est iacob secundum verba non secundum intentionem patris. sicut episcopus ordinat alienum quem pu-

Quasi ego sum cuius sunt primogenita et benedictio sicut prius erant esau. nec mentit. sicut nec christus dicens iohannem esse beliam. non personaliter. sed in similitudine.

erat esse suum. et est ordinatus. Vix sermonem implenerat pater. et egresso iacob venit esau. cibos inferens patri. petens ab eo benedictionem. Expauit ysaac vehementer. et in hac extasi vidit in spiritu a domino factum esse hoc. et significationem pie fraudis intellexit. Et ideo non irascens. sed confirmans quod fecerat. ait: Frater tuus venit fraudulenter. et accepit benedictionem tuam. et erit benedictus. Cui esau: Iuste vocatus est iacob. In altera vice me supplantavit. id est. bis decepit. prius primogenita. secundo benedictionem surripiens. Cumque et ipse a patre benedictionem postulasset. et patri hesitanti in quo ei benediceret et vehementer instaret. motus ysaac ait: In pinguedine terrae et rore caeli desuper erit benedictio tua. et ita fuit. idumca enim paschalis est. Et addidit de posteris eius prophetans. Vives gladio. id est. bellicosus eris. et fratri tuo seruiet cum scilicet ydumea facta est tributaria domui israel. sed veniet tempus cum excutias iugum eius de cervicibus tuis. Hoc impletum est. cum rebellauerunt ydumei ne essent sub iuda.

De somno iacob cum fugeret in mesopotamiam et separatione iacob et esau. Capitulum. LXXIII.

Derat ergo esau iacob. et dixit in corde suo. Veniet dies luctus. id est. mortis patris mei ut occidam iacob. Runciata sunt haec rebecca. Eodem spiritu sciebat rebecca cogitationes esau. quo intimauerat iacob fraudare fratrem. Excusat ergo iacob de mendacio in patrem. et dolo in fratrem per iussione matris. Mater vero per familiare consilium spiritus sancti. quae ait ad iacob: Fuge ad laban fratrem meum. et esto ibi donec quiescat indignatio fratris tui. Quod ne absque licentia patris fieret. et ait rebecca viro suo: Si accipit iacob uxorem de filiabus heber. nolo vivere. Et advocans li utrobique aspirata

Libri genesis

ysaac iacob bñdixit ei. et p̄cepit ei vt iret in mesopotamiaz sibi accipere vxorem de filiab' laban. Quis autem esau q' offendisset suū patrē p̄ nuptijs aligenigenaz. iuit ad ismahalem patrū suū. accipiēs sibi vxorē filiaz ei' melch sororē nabaiotb vterinā. absq' his q's p̄ns habebat. Igit' egressus ē iacob de berfabee. et p̄gebat araz. Per chananeā x̄o iter faciēs. timuit icolas terrē. qz vt ait ioseph' chananei erāt in deuoti ysaac. p̄ozib' bellis eius valde granati maxime cū cariatbiariz cepisset circa quā p̄cipue laborauerat. Timuit ergo iacob apud aliquē p̄ouincialiuū introire. et sub diuo iacebat. Cuz aut' venisset iuxta lucam vespere. supposuit capiti suo lapidez. et obdormiuit. Et vidit in somnis scalam erectam a terris celos attingentem. et angelos descendentes et ascendentes per eam. Ioseph' dicit: Vidit descendentes p̄ eam figuras honestiorē naturā habētes q̄ homines. et dñm innixum scalę dicentē sibi: Ego sum deus abraam et ysaac. Terram hanc dabo tibi et semini tuo. Benedicetur in te oēs tribus terrę et in semine tuo. Ero custos tuus in hoc itinere. et reducā te in terram hanc. Ordine p̄p̄stero vsus est dñs. Prius enim in propria persona iacob custodiuit. post sub iosue dedit semini ei' terram illam. in fine temporum in christo qui de iacob bñdixit tribus terrę. Cuigilas iacob ait: Vere dñs est in loco isto. et ego ne sciebam. Terribilis est locus iste et est domus dei hic et porta celi. Et prophetauit de lege et de templo et passione christi. que i terra illa futura erant. Terribilis enim lex. domus dei templū. passio christi. aptio porte celi. Et lapidem quem supposuerat capiti suo. erexit ibi in titulum. id est. in cōmendabilem memoriā hui' visionis. et libauit sup illum oleum domino. vouens dominū qui apparuerat ei semper sibi esse in deum. et lapidē. id est. locū lapidis semper sibi hono-

apud hebreos. ponimus. ch. ad mitigandam asperitatē. Ipsi dicunt habram nos chāraz. ipsi bethens. nos chetens.

rabilem. et in reditu decimas et hostias se sibi oblaturū. Et vrbem p̄ximā etiā honozādam decreuit. vocans eam bethel. id est. domum dei. vel s̄m iosephum hostiā dei. Prius enim iebus a iebuseis. qui eam condiderāt vocabat'. Post lusa. id ē. nux vel amigdalus. quia cum primo ibi fundamenta iacerēt. radix amigdalina inuēta est. Vel forte copia huius generis arborum ibi est.

De duabus vxoribus iacob. Capitulum. LXXIII.

Rocedensqz in
mesopotamiā longo tēpore puenit in aram. et venit ad puteum in agro optum lapide grandi. iuxta quem tres greges accubabant. Cuzqz dixisset pastoribus vt ad aquarēt greges. et ad pastum reducerēt. accepit moris ibi esse. non amoueri lapidez donec omnes greges cōuenirent. nec licere greges particulatiz ad aquare. Cuzqz cuncta percunctaretur de laban. valet inquit pastores. Et ecce rachel filia eius cuz grege suo venit. Que cum aduenisset amouit iacob lapidez ab ore putei. Patet quia nō solus iuit iacob. et ad aquauit gregem eius. et indicans se consobrinum eius. osculatus est eam. Que nunciauit hoc patri. Qui occurrens duxit iacob in domum suam. et audita causa fugę. dixit ei: Os meū et caro mea es. et ideo secure latebis apud me. Tandē curam gregis eum habere decreuit. Post mensem vero iacob dedit optionem mercedis pro seruitio pastoralis. Habebat autem laban filias duas. lyam lippis oculis. et rachel venusto aspectu. Quam diligens iacob ait: Seruiam tibi septem annis pro rachel. Seruiuit ergo pro rachel septē annis. et videbantur ei pauci dies p̄ amoris magnitudine. Nec dictum est parui. quia desideranti animo ipsa velocitas tarda est. sed dictum est pauci. quia videbatur ei rem tā amabilem paucis emisse. Longo enim pluribus annis seruiisset pro ea. priusq̄ ea careret. Vel dies vocat laborem dierum. qui videbatur ei paruis. quia laborem leniga-

bat amor. Completo septimo anno fecit laban nuptias genero suo. Uespere antea facto subintroduxit lyam. dās filie ancillam nomine zelpham. Jacob vero ut dicit Iosephus per ebrietatem et noctem lyę comixtus die facto apud laban de iniusticia querebat. Qui dandam necessitati veniam postulauit moris ibi esse asserens. maiores autem tradi ad nuptias. Post alios autem septem annos se daturus ei Rachel laudauit. causam prelati temporis dicens se non libentem filiam ad cananos misurum. cum etiam de sorore perueniret. quod ea illuc direxisset. Hieronymus vero dicit errasse illos qui dixerunt post septem annos alios Rachel iacob traditam. sed post septem dies conuiuioz quos quasi perturbare superinducta alia sponsa fas non erat. Quibus finitis iacob optatis potius nuptiis. amore sequentis prioris pretulit. seruiens per Rachel alijs septem annis.

De quattuor filiis lyę et de filiis ancillarum. Capitulum. LXXV.

Dominus autem aperuit vuluam lyę sorore sterili data ut amorem viri fecunditate consequeretur. Que peperit filium. et ait: Vidit dominus humilitatem meam. i. utilitatem erga virum meum. et ideo vocauit filium ruben. i. visionis filium. Rursus peperit filium alium et ait: Audiuit me dominus haberi contemptum. et ideo dicitur simeon. i. auditio. Peperit autem tertium et ait: Copulabitur mihi vir meus. quia addidi ei filios. et ob hoc dicitur leui id est. additio vel firmator societatis huius iosephum. Peperit quod quartum et ait: Modo confitebor domino. et ob hoc dicitur iudas. i. confessio. Lesauitque parere. Proinde Rachel inuidit sorori. et ait ad iacob: Da mihi liberos alioquin moriar. Qui ait: Nunquid ego sum deus? Et illa: Si non de me saltem de ancilla mea. Et dedit ei balam in coniugium. Non in vxore. sed ut ei iungeret. Peperit bala filium. et dixit Rachel. Iudicauit me dominus. i. equit me sorori. et ob hoc dicitur puer dan. i. iudicium. Peperit et alium. et ait Rachel: Coparata sum sorori et inualui. et ob hoc dicitur puer neptali. i. copatio vel dilatio. Lya quę tradidit viro zelpham quę peperit

filium. Et ait lya. felicitas. Et dicitur puer gad id est. felicitas. Peperitque etiam et alius. Et ait lya: Beata me dicent omnes mulieres. et dicitus est puer aser. id est. beatus.

Quintum incidens. Cap. LXXVI.

In temporibus factum est diluuium periculum in archaia sub ogige rege. quę vrbes que vocabatur acta innouans euleusim noiauit. Tunc etiam apud lacum triconide virgo apparuit. quę greci mineruam dixerunt. Hęc plures artes adinuenit. maxime lanificium. Eadem dicta est pallas. a pallane insula tracie in qua nutrita est vel a pallate gigante quę interfecit. Traditur autem cum per diluuium illud in insule cicades longo tempore obumbrata fuissent. aquę rareficientibus prima inter eos celos sole illuminata est. et ideo celos dicta. quod sonat manifestum.

Dereliquis filiis lyę et ortu ioseph. Capitulum. LXXVII.

In ben tempore

messis triticeę scilicet. vel iam collectis hordeis. Vel forte tres collectiones a metendo. id est. colligendo messes dicunt. messis prima. messis triticea quę secunda. messis vltima. quę tertia. Hoc in quibus tempore ab agro regressus ruben. tulit mandragoras et dedit matri sue. Cuius esu desiderans Rachel dixit lyę: Da mihi de mandragoris filij tui. Opinantur enim quodam hoc genus pomi in escam sumptu. sterilibus fecunditatem parare. quod augustinus falsum esse dicit. Cum enim mandragorum vidisset. occasione huiuslectionis naturam eius omnem et vim diligentem asserit per scrutatum. et nihil tale reperisse in ea. Et ait lya: Parum ne tibi videtur quod abstulerim mihi virum meum. nisi et mandragoras simul tuleris. Rachel soror iram mitigans ait: Dormiat hac nocte tecum per mandragorum filij. et occurrat lya iacob redeunti de agro. quod eum mercede perduxisset significans. Et precepit nocte illa et peperit quintum filium. et ait: Deus dedit mihi mercedem. quia dedi ancillam viro meo. et ideo vocauit puerum ysachar. quod sonat merces. Achar enim merces. Prodeo etiam sic vocauit eum.

quia mandragoris emerat viri introitum.
Rursum Iya concepit sextum filium. et peperit et ait: Mecum habitabit maritus meus. quia genuit ei sex liberos. et ob hoc vocauit puerum Cabul. i. habitaculum. In libro tamen nominum grecorum. violentus fluxus nocte interpretatur. Post quem peperit filiam nomine Dinam. Recordatur est autem dominus Rachel et aperuit vuluam eius quam peperit filium dicens: Addat mihi dominus filium alterum. Et ob hoc dictus est puer Ioseph. i. augmentum.

De diuersis coloribus virgis et fetibus. Capitulum. LXXVIII.

Initis ergo an-

nis. xiiij. seruiturum vxoribus Iacob dicit socero suo: Da mihi vxores et liberos meos vt reuertar ad terram meam. Et ait Laban: Inueniam gratiam in conspectu tuo. vt adhuc seruias mihi. viij. annis. et constitue mercedem quam dabo tibi. Scio enim quia propter te benedixit mihi deus. Et ait Iacob: Iustus est vt aliquando puerum deam domui mee. Si fecerit quod postulo adhuc pascam pecora tua. Separa greges varios et sparso vellere. et trade in manu filiorum tuorum unicoloris. et trade mihi. et quod ex unicoloribus variu natu fuerit sit merces mea. et quod uniuscoloris tuum. non debet mihi cras iusticia mea. i. in futuro. q. d. Tecum facit natura. alba ex albis. nigra ex nigris nascantur. mercedem iusticia mea dum deus pro labore quod iustus sibi videbit reddet mihi in natura. Gratius hoc habuerat Laban. et separauit omnes diuersicoloris. et dedit filiis suis in custodia. Unicoloris tradidit Iacob et separauit iter trium dierum inter Iacob et filios suos. ne quis ex vicinitate pectoris nasceretur dolus. Et ita planum hoc dictum est. nisi quod in exitu legitur quod Laban unicolorum gregem tradidit in manu filiorum suorum. scilicet Iacob. quod videtur contrarium ei quod diximus. Potest dici enim tradidisse in manu filiorum suorum. i. nepotum suorum. filiorum scilicet Iacob qui sub prelo opilionum erant. Vel per anticipationem dictum est. i. unicolorum gregem post natum sub custodia Iacob dedit filiis suis. cum diuersicolorum prius dato. Hieronymus quoque dicit vsque ad tempus suum locum hunc confusum fuisse

Iacob autem nouam naturam stropham. i. inuersionem commentatur. contra naturam arte naturali pugnavit. Tulit enim virgas virides populeas. quas lxx. miraceas vocat et amigdalinas et platani. quas pro loca discorticis. varium virgarum fecit colore. Forte tres erant canales. et tres virgas tantum eiusdem longitudinis cum canalibus tulit. cuius canali suam virgam imponens. Forte plures erant in canalibus virge. Observabat ergo Iacob tempus in quo pecora ascendebatur. et in furore dei cum ad potandum avida pergerent in ipsa aviditate potandi faciebat oues et capras ascendere. vt tales fetus conciperent quales umbras arietum et hircorum super se ascendentium in aquarum speculo videbant. Et virgis enim ibi politis varius erat umbrarum color. Ne autem omnes fetus diuersicoloris fierent et deprehenderetur dolus sic temperavit Iacob. Primo tempore cum ascendebatur oues. quia verius meliores sunt. ponebat virgas vt in conspectu earum conciperent. In serotina enim admittura. id est in ea que fiebant in extremitate veris. deteriores sunt fetus. quia in tarde appetentibus coitum minus viget natura. et ideo tunc non apponebat virgas. et ita que serotina erant. facta sunt Laban. et que primi temporis Iacob. Vel forte serotina admittura dicta est in autumnis. quia natura ouium mesopotamie et italie eadem esse traditur. vt bis in anno pariant. Unde poeta: Bis granide fetu. Quod autem dicitur quod in virgis conciperent. Dicit Hieronymus vim hebrei verbi nisi circumitu exprimi non posse. Significat enim totius corporis extremam concussionem. in seruoze coitus extremo. Nec mirum similem conspectum imagini sobolem fieri in extremo voluptatis. cum hoc ipsum in equarum gregibus apud hispanos fieri dicat Hieronymus. Et Quintilianus matronam accusatam quod ethiopem peperisset. ex imagine conspecta hoc accidisse argumentans defendit. Et in libris scriptum hypocratis reperitur. quandam puniendam. quia pulcherrimum puerum peperisset. vtriusque parenti generi quoque eorum toti dissimilem. nisi mo-

missit hypocras querere. ne forte tal pictu-
ra eēt ī cubiculo. Dicitur ē g iacob ultra mo-
dū. Postq̄ aut̄ audinit vba filioꝝ labā di-
cētū: Tulit iacob nra. 7 d facultate p̄is fa-
ct̄ ē iclyt̄ 7 etiā faciē labā aiaduertit. q̄ nō
eēt erga se sic heri 7 nudinsterti. maxie dicē
te sibi dño. reūtere ī trā tuā. 7 ego ero tecū.
misit 7 vocauit liā 7 rachel ī agrū vbi pasce-
bat gregē. 7 ait: Facies p̄is v̄i nō ē mecuꝝ.
Scit̄. q̄ circūuenit me. 7 mutauit mercedē
meā decē vicibꝝ. Lxx. dicūt decē ānis. Sꝝ itel-
ligēdū ē decē ānis. q̄si decē circūuolutiōibꝝ.
q̄ denaria mutatio ī sex ānis facta ē. Dicit
enī ioseph. q̄ oē tps qd̄ fuit cū balan. xx. ā-
noꝝ fuit. Voluit aut̄ iacob tertiā septima-
nā ānoꝝ cōplere s̄ illo. p̄ ei. neq̄cia. vidēs
enī labā plures; nasci diūsicolorēs. aiebat
Deiceps. vnicolorēs sint merces tua. Itē
cū videbat vnicolorēs multiplicari muta-
bat mercedē. Et addidit iacob: Deus tulit
substātiā p̄is vestri. 7 dedit mihi q̄ in sōnis
ostēdebat mihi. q̄les eēt fet̄ nascituri. q̄ 7
dixit mihi: Surge 7 egredere de hac. Respō-
derūt liā 7 rachel. Quasi alienas reputauit
nos p̄ n̄. nūq̄d q̄c̄q̄ residui habebimꝝ de
facultatibus 7 hereditate eius. Fac q̄cunq̄
p̄cepit tibi dñs.

**De fuga iacob et federe in īto cū
laban. Capitulū. LXXIX.**

Urgēs ergo ia-
cob cū vxoribꝝ 7 liber̄ abijt. tulitq̄
oēm substātiā 7 greges. 7 q̄c̄q̄d in mesopota-
mia acq̄sierat. Et dēduxit etiā iacob vt ait
ioseph. medietatē greḡi nesciēte laban. qui
eo tpe ad tōdēdas oues ierat. Rachel etiā
nesciēte viro idola p̄is sui p̄ciosa furata ē.
7 secū tulit nō ad colēdū. q̄ docēte viro scie-
bat nō esse colēda. s̄ si cōphēderent̄ p̄re p̄se-
quēte vt ad h̄ fugiēdo veniā īpetrarēt. Fuit
ḡ iacob amne trāsmisso s̄ montē galaad. 7
nūciatū ē laban die tertio q̄ fugisset iacob.
Qui assūpt̄ filijs 7 cognat̄ suis insecut̄ ē
eū septē diebꝝ. Tū ioseph. dic̄: Laban p̄
p̄mū diē cognoscēs discessū iacob 7 filiarū
p̄secut̄ ē eos. 7 in colle p̄cul collocatos iue-

nit eos. Potest dici. q̄ si ī tertio die cogno-
uit. tūc post p̄mū diē d̄ cognouisse. q̄ tunc
egressus nūci. tertia die venit ad eū. vbi fi-
lij pascebant greges q̄ sepati erant a iacob
itinere triuz dieꝝ vt p̄dictū ē. Vidit aut̄ la-
ban ī somnis deū dicētē sibi: Kane ne q̄c̄q̄
aspere loq̄ris s̄ iacob. Qui p̄surgēs ait ad
iacob: Quare me ignorante fugisti: Et cur
furat̄ es deos meos. Cōsobrinus 7 gener-
mens 7 coepulatoꝝ hęc facere nō debueras.
Respondit iacob: Timui ne filias tuas vio-
lenter auferres mihi. quę tamen nō tā me-
q̄ filios sequuntur. Quod aut̄ furti me ar-
guis. apud quēcunq̄ inueneris deos tuos
necetur coram fratribꝝ nostris. Ingressus
q̄ laban tabernaculalię 7 ancillarum non
inuenit. Cūq̄ intraret tabernaculum ra-
chel. illa subter stramēta cameli abscondit
idola. 7 sedit desuper. 7 querētī p̄i ait: Ne
irascatur dominus meus q̄ nequeo ei assur-
gere. quia iuxta consuetudinem feminarū
nunc accidit mihi. 7 sic delusa est sollicitu-
do querētis. Iratusq̄ iacob improperauit
ei q̄ p̄o diligentī seruitio. xx. annoꝝ nō
meruerat. vt ipse omnem suppellectilem su-
am scrutaretur. Et ait laban. Omnia quę
habes mea sunt. sed quid possum facere fi-
lijs 7 nepotibus meis: Veni 7 ineamus fe-
dus. Tulitq̄ iacob lapidē 7 erexit eū ī titu-
lū feder̄. 7 ait fratribꝝ suis. Afferte lapides
Qui congregantes fecerunt tumulū. 7 com-
ederūt super eū. Et dixit laban: Tumulus
iste sit federis nostri testis. ne ego trāseam il-
lum pergens contra te malum tibi cogitās.
Nec tu transeas ad me nocens. nec afflixeris
filias meas nec vxores alias super eas ī-
dlexeris. Et ob hoc dixit iacob lingua sua
collem galaad. id est. acernum testimonij.
Bal enim acernus. a ad testimonium sonat
Laban vero syra lingua vocauit eum ygar
seducha. Laban autem de nocte cōsurgēs
benedixit eis reuertens in locum suum.
Porro iosephus dicit eos colūnam ī mō-
te statuisse sub scemate arg. Forte acernū co-
lūnam nominauit.